Színesfém-prognózis '77

Az 1976-os esztendő piaci jelentései alapján elkészültek az első óvatos becslések arról, hogy milyen áralakulás várható a színesfémek piacán 1977-ben. Az előrejelzés annál is bonyolultabb, mert 1976 legfőbb tanulsága az volt, hogy a színesfémpiac rendkívül érzékeny a konjunktúra hullámzásaira. Így az elmúlt esztendő első felében nemcsak a viszonylag erős tényleges konjunkturális fellendülés, hanem az optimista előrejelzések mértékben túl megszilárdították a színesfémpiacot. Ugyanakkor a második félévben a konjunktúra ütemének általános lelassulása és a sorozatosan érkező pesszimista előrejelzések a várttnál erősebb visszaesést hoztak. A fejlemények következtében 1976 végén általánosságban viszonylag alacsony árfolyamszinten stabilizálódott a színesfémek piaca.

A réz ingadozásai

Ami az egyes fémek piaci helyzetét illeti, a rézárak az első három hónapban, részben a készletek feltöltésére irányuló, részben pedig invesztíciós vásárlások következtében erőteljesen emelkedtek. Utóbb a font sterling helyzetének gyengülése miatt, a feldolgozók devizális okokból is fokozták vásárlásaikat. Ennek következtében július közepén tetőzött a réz ára, majd fokozatos lemorzsolódás következett. Az esztendő utolsó napjaiban Londonban tonnánként nyolcszáz font (1 font = 1,72 dollár) körül mozgott a réz árfolyama. (Egy évvel korábban hatszáz körül volt.) Ez számos szakértő véleménye szerint azt jelentette, hogy reálértékben a réz árfolyama stagnál.

Az 1977-re vonatkozó előrejelzések rendkívül óvatosak és abból indulnak ki, hogy a tőkésországok ipari termelésének minden egyszázalékos növekedése körülbelül 0,1 millió tonna rézfogyasztásnövekedéssel jár. Ugyanakkor a rézexportőr országokat tömörítő szervezet, a CIPEC úgy döntött, hogy nem hoz termeléscsökkentő intézkedéseket. E két tényező együttes hatása képpen azok a kohók, amelyek tonnánként 735 font feletti árszinten termelnek, már nem versenyképesek.

Erre az esztendőre a prognózisok általában azt várják, hogy a tőkés konjunktúra mérsékelt növekedésével, fokozatosan kilencszáz font körüli szintre emelkedik a réz árfolyama. Ezzel párhuzamosan a jelenlegi körülbelül 2,5 millió tonnányi tartalék lemorzsolódik és várakozás szerint 1,2 millió tonna körül stabilizálódik. Az év második felében szilárdító tényező lesz a rézpiacon az amerikai stratégiai rézkészletek feltöltése. Az amerikai szenátusnak legkésőbb 1977 őszéig ugyanis döntenie kell egy 1,1 millió tonnás stratégiai tartalék létrehozásáról.

Ólom és horgany

Az ólom 1976-ban, a korábbi évekhez viszonyítva, kedvezőbb árszintet ért el. Ebben különleges tényezők játszottak szerepet, így például a sztrájkok miatt jelentős amerikai szállítások estek ki. Ennek következtében a londoni tőzsdén 1977 első napjaiban tonnánként 360 font volt az ólom árfolyama, szemben az egy esztendővel korábbi, 168 font körüli árszinttel.

A horgany viszont rendkívül gyenge évet zárt. Ennek elsősorban az a magyarázata, hogy a legfontosabb felvevők — mindenekelőtt az építőipar — a bizonytalan konjunkturális viszonyok miatt csökkentette igényeit. Ezért 1976 első hat hónapjában, a termelői kapacitás 25 százalékkal zsugorodott és jelenleg is tíz-tizenöt százalék körüli termelési megszorítást irányoznak elő. Jelenleg a londoni tőzsdén tonnánként 400 font körül ingadozik a horgany árfolyama, ami reálértékben számítva alacsonyabbnak minősített az egy évvel korábbi 350 font körüli szintnél. Az előrejelzések szerint a horgany iránti kereslet valószínűleg a rézkereslettel párhuzamosan alakul, tehát mérsékelt szilárdulásra lehet számítani és 1977 harmadik vagy negyedik negyedében kerülhet sor a jelenleg előirányzott termeléskorlátozás feloldódására. Általában az ón és a horgony termelése igen szorosan kapcsolódik egymáshoz és az 1976-os esztendő egymástól eltérő árfolyam-tendenciája különleges jelenségnek tekinthető. Ezért feltételezik, hogy 1977-ben e két fém áralakulása egymást szilárdítja.

Ón és nikkel

Mint mindig, ezúttal is érdekesen alakul az ón árfolyama. 1976-ban az ónpiac igen szilárd volt. Az év elején a londoni tőzsdén tonnánként 5250 font körül volt az ón ára, szemben az egy esztendővel korábbi, háromezer fontnál alig magasabb árszinttel. Miután 1977-re a szakértők mintegy harmincezer tonnányi kereslettöbbletet várnak, ez az év újabb árfolyamemelkedést ígér.

Az ón esetében a helyzetet bonyolítja, hogy a Nemzetközi Ónegyezmény egyes tagállamai különböző árkövetelésekkel lépnek fel. Így például Bolívia nem hajlandó ratifikálni a legújabb — ötödik — ónegyezményt, mert úgy véli, hogy az egyezményben megállapított ármaximum a termelési költségek emelkedése miatt nem kielégítő. A bolíviai érvelés szerint jelenleg is mintegy 25 ezer tonnás hiány mutatkozik, s a nem kielégítő árak esetén a világpiaci kínálat további visszaesésével kell számolni.

Ismét más tényezők hatnak a wolfram piacára. Itt a piac rendkívül szűk és Kína a legnagyobb eladók közé tartozik. Ezen a piacon a tőkés felhasználók az 1976-os évet igen alacsony raktárkészletekkel kezdték és az áprilisi kantoni vásáron létrejött üzletkötések nem elégítették ki a keresletet. A piac ezért gyorsan emelkedő árakon szívta fel a kínálatot, s a londoni tőzsdén tonnánként jelenleg 143 körül mozog a wolfram árfolyama. (Egy évvel korábban 43 font.) A wolframprognózis az említett tényezők következtében rendkívül esetleges. Igaz, hogy az Egyesült Államokban, Törökországban, sőt, Ausztriában újabb kapacitások belépését tervezik, ezek azonban csak a nyolcvanas évek elején befolyásolhatják majd a piacot. A jelenlegi helyzetben 1977-ben a wolfram árának emelkedésére kell számítani.

Wolfram és platina

A színesfémpiac „arisztokratája", a platina 1974 óta különleges karriert futott be, miután a fejlett nyugati országok platinafogyasztása rekordütemben nőtt. Ez elsősorban a japán ékszeripar nagyszabású vásárlásaira volt visszavezethető, valamint arra, hogy az autóiparban a kipufogó gáz méregtelenítése újabb piacot nyitott. Hasonlóan szilárd volt a piac 1975-ben. 1976-ban azonban a kép alapvetően megváltozott. Mint a Neue Zürcher Zeitung szemléje megállapítja: a japán import körülbelül 20 százalékkal csökkent és ezzel párhuzamosan szokatlanul gyorsan zsugorodott az amerikai fogyasztás is. Ilyen körülmények között március és az év vége között unciánként 180 dollárról 162-re esett a platina árfolyama. Az előrejelzések szerint a mostani bess még több hónapig tarthat és a platinapiacon az 1976 márciusi 180 dolláros árszínvonal elérését legfeljebb 1977 negyedik negyedében tartják lehetségesnek.

— ie —

LENGYEL TAPASZTALATOK

Hangsúlyváltás a tervezésben

A LEMP KB V. plénuma megvizsgálta az 1977. évi, valamint az 1980-ig szóló társadalmi és gazdasági terv alaptételeit, s rámutatott, hogy a változó és nehéz külső és belső feltételek között hogyan kell az ország fejlesztését biztosítani.

Az új feltételek között már nem lehet a kitűzött célokat — úgy, mint a hetvenes évek első felében —, a mennyiségi tényezők segítségével elérni. (Tehát a beruházások, az import, a foglalkoztatottság, az anyagellátás gyors növelésével.)

Edward Gierek szerint: *„A terv, az erők, és az eszközök fokozatos átcsoportosítását irányozza elő úgy, hogy a nehéziparban kiépített bázisra támaszkodva biztosítsuk azon gazdasági ágazatok fejlődésének gyorsítását is, amelyek közvetlenül befolyásolják a társadalom életszínvonalának alakulását. Elsősorban a piaci ellátás rendszeres javításáról van szó, különösen ami az élelmiszereket illeti, valamint az épülő lakások számának növeléséről."*

A stratégia és folyamatosság

Ebben a gazdasági manőverben tehát *átcsoportosításra van szükség*. Olyan területek válnak elsődlegessé fontossá, amelyek közvetlenül meghatározzák a fejlődés társadalmi visszaerejét:

— a piaci ellátás,
— az élelmezési program realizálását biztosító területek komplexumának fejlesztése,
— a lakásépítkezés.

E három területre a jelenlegi ötéves terv során 50 százalékkal több beruházás jut, mint az előzőben. (Ezek a beruházások nagyobbak Lengyelország 1965—1970 közötti összes beruházásánál.)

E prioritások azt mutatják, hogy a nehézségek legyőzésének taktikája eltér a múlt gyakorlatától. Korábban, a gazdasági feszültségek enyhítése céljából, rendszerint a *fogyasztás* arányát csökkentették a nemzeti jövedelemben. Most a *beruházásokét* csökkentik. A beruházások a nemzeti jövedelem egyharmadát kitevő arányról egynegyedére csökkennek. (Az állóeszközök így is több mint évi 6 százalékkal bővülnek.)

Jelenleg a legfontosabb, hogy jobban kihasználják az anyagkészleteket és az egyre magasabb szakképzettséggel rendelkező munkaerőt. A meglevő potenciál hatékonyabb kihasználása, a lekötött eszközök lassúbb növekedési üteme mellett is, érezhető eredményeket biztosíthat.

A tervcélok hierarchiájában különösen figyelemre méltó a gazdasági egyensúly megszilárdítására, a feszültségek enyhítésére és olyan gazdaságpolitikai intézkedésekre irányuló törekvés, amely a gazdasági egységekben és a dolgozókban a stratégia folyamatosságának feltétlenül szükséges érzését keltik. A terv megfelel ezeknek az alapelveknek, ugyanis elsősorban a belső piaci egyensúly megerősítésére, az export és import közötti arányok megváltoztatására, a pozitív külkereskedelmi mérleg elérésére, az ipari és építőipari termelés növekedése és az anyagellátás közötti arányok megjavítására, valamint a beruházási feladatok és az építőipari kapacitás arányainak megjavítására irányulnak.

Alapvetően megváltoznak a nemzeti jövedelem belső arányai. A hetvenes évek második felében a külföldi hiteleket már nem lehet olyan mértékben fejlesztési erőként felhasználni, mint korábban. Ezzel szemben intenzívebben kell törleszteni a korábban felvett kölcsönöket.

Ezért, míg 1975-ben az elosztott nemzeti jövedelem körülbelül 100 milliárd zlotyval volt *nagyobb* a megtermeltnél, addig 1980-ban ennek az aránynak éppen *fordítva kell alakulnia.*

A *belső piaci* egyensúlynak meghatározó szerepe van a társadalmi közérzet és a jövedelemnövekedés realitásának érzékelése szempontjából. Éppen ezért jelentősek azok a tervek, amelyek szerint *az áru- és szolgáltatáskínálatnak meg kell előznie a lakossági pénzjövedelmek növekedését.*

A lakossági pénzjövedelmeknek ugyanis 1976 és 1980 között körülbelül 44 százalékkal kell emelkedniük, míg a piaci áruszállításoknak 60 százalékkal, a szolgáltatásoknak pedig 70 százalékkal. E menynyiségi arányokon kívül azonban jelentősek a piaci egyensúly megszilárdítása szempontjából a *minőségi* változások is. A leglobban keresett áruk és szolgáltatások kínálatának kell növekednie, hogy a fogyasztók elégedettek legyenek a *mennyiségi* változásokkal.

A *mezőgazdasági* termelés növelését a paraszti lakosság jövedelmének növelésével kell megalapozni. A *kisiparosok* számára is kedvezőbb adózási elveket alakítanak ki. Ezek az intézkedések, no meg a jó árpolitika a stabilizációt és a biztonságérzést hivatottak erősíteni a kisárutermelő szektorokban is.

A fogyasztási cikkek szállításának növelését és a belső piaci ellátás javítását az 1977. évi terv fő feladataként jelöli meg, és meg is teremti a fogyasztási cikkeket gyártó iparágak *beruházásainak* bővítéséhez szükséges feltételeket, hogy a belső piacra történő termelés az egész ötéves időszakban a gazdasági egységek alapvető feladata lehessen.

1976 és 1980 között a fogyasztási cikkek termelésének fejlesztésére 44 százalékkal többet fordítanak. Ennek következtében e cikkek termelésének és a szolgáltatások bővülésének üteme gyorsabb lesz az ipari termelés átlagos növekedésénél. Változatlan árakon számítva a jelenlegi ötéves tervidőszakban az *ipar* fogyasztási cikktermelésének értéke 383 milliárd zlotyval növekszik, tehát 56,6 százalékkal. Részesedése az ipari termelés egészében az 1975. évi 30,8 százalékról a jelenlegi ötéves tervidőszak végére 32,3 százalékra nő. A hazai termelésből és az *importból* származó fogyasztási cikkek értékének az 1975. évi 878 milliárd zlotyról 1980-ra 1400 milliárd zlotyra kell nőnie.

A mezőgazdaság programja

A szükségletek kielégítése a különböző területeken bizonyára nem lesz egyenletes, már csak azért sem, mert a mezőgazdasági termelés növekedési lehetőségei iparénál korlátozottabbak. A terv szerint, az élelmezési program megvalósításának megjelelően, az élelmiszer-szállításokat körülbelül 41 százalékkal kell növekedniük.

Az új ötéves tervben szereplő átcsoportosítás másik, ugyanilyan fontos iránya, az élelmezés megjavításának programja. Ennek érdekében jelentősen növelik azokat az eszközöket, amelyeket a mezőgazdaság és a felvásárlás területeit magába foglaló komplexumra, az élelmiszeriparra, valamint a mezőgazdasági termelőeszközöket gyártó iparra fordítanak. A mezőgazdaság szempontjából kedvezőtlen három év következményeinek felszámolásához azonban nemcsak növelni kell a ráfordításokat, hanem hatékonyabban is kell azokat kihasználni.

Az *élelmezési program* megvalósítására a *beruházások* 22 százalékát fordítják, a korábbi ötéves tervidőszak 20 százalékos arányával szemben. A mezőgazdaság előtt az a feladat áll, hogy össztermelésének értékét az 1975. évi 485 milliárd zlotyról 1980-ig 565—579 milliárd zlotyra növelje. A növénytermesztésnek 20—23 százalékkal, míg az állattenyésztésnek 13—16 százalékkal kell nőnie.

1980-ban a szarvasmarha-állománynak el kell érnie a 14—14,3 millió darabot, a sertésállománynak a 21—22 millió, a juhállománynak a 4,2 millió darabot. A marha- és sertésállomány helyreállítása és ezt követő növelése, a következő évek alapvető feladata. E feladatok megvalósítása olyan gazdaságpolitikát igényel, amely a mezőgazdaság *valamennyi szektorában* ösztönzi a fejlődést és a termelés intenzifikálását.

Támogatják a mezőgazdasági termelést *intenzifikáló* egyéni gazdaságokat, főleg azokat, amelyek szakosodnak. Ezeknek a gazdaságoknak biztosítják a mezőgazdasági területek növelésének, valamint a vontatók és mezőgazdasági gépek vásárlásának lehetőségét. Emellett folytatódik a *strukturális átalakulások* folyamata, nő a társadalmi szektor részvétele az ország élelmezési szükségleteinek kielégítésében.

Az állattenyésztés fejlesztése, s különösen a szarvasmarha- és sertésállomány szempontjából fontos — a termelés túlnyomó részét adó — egyéni gazdaságokban található létesítmények teljesebb kihasználása, valamint az állami gazdaságok állattartási létesítményei fejlesztése.

A mezőgazdaságnak öt év alatt 330 ezer traktort kell kapnia, vagyis 141 ezer darabbal többet, mint az elmúlt ötéves tervidőszakban. *1980-ban a gabonatermelésnek körülbelül 65 százalékát aratják kombájnokkal, az 1975. évi 21 százalékkal szemben.* A burgonyatermelés 40 százalékát takarítják majd be gépekkel az 1975. évi 5 százalékkal szemben, a cukorrépának pedig 90 százalékát az 1975. évi 25 százalékkal szemben. A műtrágyagyártás fejlesztése lehetővé teszi, hogy az egy hektárnyi mezőgazdasági területre jutó műtrágya-felhasználás mennyisége 250 kilogramm legyen hatóanyagban számítva. (Az 1975. évi 182 kilogramm volt.)

A tervjavaslatban a lakásépítés elsőbbséget kapott. 1980 végén körülbelül 8 millió ember, tehát Lengyelország lakosságának ötödrésze, a hetvenes években épült lakásokban él majd.

A lakásépítésre, a területek előkészítésére, valamint a kommunális gazdálkodás egyéb szükségleteire fordított beruházások az 1971—1975 közötti 413 milliárd zlotyról a jelenlegi ötéves időszakban 606 milliárd zlotyra nőnek. 1980-ig legalább 1 millió 575 ezer lakást kell átadni.

Lengyelország nemzetközi gazdasági kapcsolatainak vezető elve a fejlesztésben 1980-ig: a külföldiekkel folytatott gazdasági együttműködés intenzifikálása, a külkereskedelmi helyzet rendezése kétségkívül a legnehezebb feladatok egyike. A korábbi évek fokozottabb eladósodása miatt arra kell törekedni, hogy 1978 végétől kiegyensúlyozottabbá váljon a kereskedelmi mérleg, majd az ötéves tervidőszak végére az exportbevétel felülmúlja az importkiadásokat.

Kulcskérdés: a termelékenység

E feladatok tehát határozott exportorientációt igényelnek az egész népgazdaságtól, ugyanakkor az import racionalizálását is. Az exportnak, ebben az öt évben több mint 75 százalékkal kell nőnie, míg az importnak csak körülbelül 25 százalékkal.

Az olyan beruházások, mint például a Katowice kohómű építése vagy a cementgyárak bővítése lehetővé teszik azt, hogy jelentősen csökkenjen az acél és a cementimport. Ezek alkották eddig a vásárlások legnagyobb tételét.

A gazdasági manőver sikere nagymértékben azoknak az elveknek megvalósításától függ, amelyeknek a *gazdálkodási hatékonyság tényleges javulását* kell eredményezniük. Ez mind a foglalkoztatottság racionalizálását és átcsoportosítását érinti, mind a gépek, berendezések, fűtőanyagok, nyersanyagok és anyagok hatékonyabb kihasználását. Olyan korszak után, amikor a munkaléstszám növekedése a háború után a legnagyobb volt, most számolni kell az új demográfiai viszonyokból adódó változásokkal.

A becslések szerint 700 ezerrel kevesebb lesz *a munkába álló fiatalok száma*, mint az előző ötéves tervidőszakban volt. Ugyanakkor egy másik átcsoportosítás szükségességével is számolnak ezen a területen. Az új munkaerő egy részének a mezőgazdaságot és az élelmiszergazdaságot kell erősítenie. A mezőgazdaság egyéni szektorában a foglalkoztatottak számának 200 ezer fővel kell nőnie, az állami gazdaságokban 80 ezerrel. A szolgáltatási program végrehajtása miatt a szolgáltató és a kisipar területére 200 ezer embert kell irányítani, a bedolgozói munkaterületekre, valamint a megbízásos és jutalékrendszerben dolgozó munkahelyekre pedig 100 ezer embert. Mindez azt jelenti, hogy az iparban a foglalkoztatottság korlátozottan, nem egésszen 4 százalékkal nő, (170 ezer dolgozó) az építőiparban viszont csökken.

1980-ra a *munka termelékenységének* az iparban közel 45 százalékos, az építőiparban pedig 49 százalékos növekedést kell elérnie, az 1975. évi szinthez viszonyítva. Ugyanakkor szorosabb lesz a kapcsolat a bérpolitika és a munka minősége, a termelékenység emelkedése között. A béremelést ugyanis, a munka technikai felszereltségének ilyen jelentős növelése esetében, általában a munkatermelékenység növekedésének kell megelőznie.

— mj —

HÉT NAP A VILÁGGAZDASÁGBAN

Nyersanyag kartell?

Marcos fülöp-szigeteki elnök javasolta, hogy a délkelet-ázsiai országok szövetsége (ASEAN) tagállamai hozzanak létre „nyersanyag kartellt" Japánnal szemben. Marcos javaslata a regionális szervezet gazdasági minisztereinek manilai értekezletén hangzott el. A Fülöp-szigetek elnökének véleménye szerint a „nyersanyag-kartell" alkalmasnak bizonyulna arra, hogy az ASEAN-tagállamai rábírják Japánt, nyújtson megfelelő pénzügyi és egyéb támogatást a délkelet-ázsiai térség ipari- és gazdaságfejlesztési terveinek megvalósításához. Marcos elnök kijelentette, el szeretné érni, hogy Fukuda Takeo japán miniszterelnököt meghívják az ASEAN legközelebbi csúcstalálkozójára és közvetlenül szólítsák fel az együttműködés kiterjesztésére.

Szaúd-Arábia kőolajtermelése

Szaúd Al-Fejszal, szaúdarábiai külügyminiszter a Le Monde hasábjain megjelent nyilatkozatában közölte, hogy országa meg nem hozott semmiféle határozatot a kőolajtermelés növelésére. A nyilatkozatot közölve a Le Monde megjegyezte, hogy ez ellentmond Ahmed Zaki Jamani szaúd-arábiai olajipari és bányaügyi miniszter kijelentéseinek, amelyeket január 10-én a Middle East Economic Survey (MEES) című kiadvány közölt. A szaúd-arábiai miniszter szerint bizonyos fölös mennyiségű kőolajat áruba fognak bocsátani a kormány termelésnövelési határozatának megfelelően.

Concorde

A Britisch Airways angol légiközlekedési vállalat tavaly januárban állította forgalomba a Concorde típusú szuperszonikus óriás repülőgépet.

A London és Bahrein közötti repülőjárat kihasználási aránya 46 százalék. Ez nem sokkal kevesebb az átlagnál. A London és Washington közötti repülőjárat tavaly májusban indult meg, az Air France légiközlekedési vállalattal együttműködve. Az ezen az útvonalon közlekedő Concorde típusú repülőgépek igénybevétele 93 százalékos, miközben a hang sebességénél lassabban haladó repülőgépeké 50—60 százalék.

A washingtoni repülőjáratot igénybe vevő utasok számának nagysága elenére, a British Airways 1976-ban 8—9 millió font sterling veszteséggel tártotta üzemben a Concorde típusú repülőgépeket.

Bolgár elektrónika

Bulgária idén a tervek szerint mintegy félmilliárd leva értékű elektronikai terméket exportál, s ez a tavalyi szinthez képest 20 százalékos növekedésnek felel meg.

A jelentős kivitelből körübelül 80 százalékkal részesednek a számítástechnikai cikkek, legjelentősebb felvásárlói a Szovjetunió, az NDK és Lengyelország. A KGST-n belül, a bolgár elektrotechnikai ipar a társas memóriaegységek gyártására szakosodott, s ezekből egyaránt előállít kis, közepes és nagy kapacitású típusokat.

* Życie Warszawy, 1976. december 17-i számában megjelent cikk alapján.

PERISZKÓP

Hajóháború Nyugat-Európa és Japán között

Tíz év alatt két és félszeresére növekedett a fejlett tőkésországok hajógyártása. 1975-ben — a tavalyi végleges adatok még nem állnak rendelkezésre — összesen 35 millió bruttóregiszter-tonna (BRT) befogadóképességű hajót bocsátottak vízre. A kőolaj- és teherszállító hajók felét — 17,7 millió BRT — Japánban gyártották, míg a közös piaci tagországok részesedése 7,9 millió BRT volt. Az ázsiai szigetország rekordtermelése nemcsak abszolút értékben, de dinamikájában is számottevő: a japán hajógyártás egy évtized alatt mintegy 250 százalékkal növelte termelését. Míg 1965-ben a tőkés világ hajógyártásából Japán csak 22 százalékkal részesedett, 1975-ben az arány már elérte az 50 százalékot.

1974 végén a hajóépítő ipar a tőkésországokban a recesszió, valamint a megrendelések csökkenésének hatása csak 1976-ban vált érezhetővé, ugyanis a hajóépítés „átfutási ideje" mintegy 1,8 év.) A nyugat-európai hajógyárak tömegesen bocsátották el munkásaikat, általánossá vált az iparban a csökkentett munkaidő, sőt a már feladott megrendelések egy részét is lemondták a nemzetközi hajóstársaságok. A tavalyi részadatok is a megrendelések stagnálásáról tanúskodnak, az iparág tehát egyelőre nem került ki a hullámvölgyből.

A hajógyártó ipar fejlődésének visszaesése kiélezte a konkurrenciát a nagy hajóépítő nemzetek között. A jelek szerint a vetélkedésből Japán került ki győztesen. 1976. első három negyedévében a 24 legfejlettebb tőkésországot tömörítő OECD-n belül a megrendelések 85 százalékát Japán kapta! Amennyiben ez a tendencia továbbra is érvényesül, 1978 végére a Közös Piac mintegy 400 ezer dolgozót foglalkoztató hajóépítő ipara a csőd szélére jut. A japán siker elsősorban annak tulajdonítható, hogy a hajógyárak 40 százalékkal (!) olcsóbban adják termékeiket, mint a nyugat-európaiak, a megrendeléstől a vízrebocsátásig pedig mindössze 1,2 év szükséges. Jól jellemzi a kialakult helyzetet, hogy tavaly a nyugatnémet hajómegrendelések 50 százaléka Japánba irányult, miközben a hazai hajógyárak kapacitásuk egyötödével dolgoztak.

Az elmúlt évben a japán áruk özöne miatt jelentős nézetelтérések keletkeztek a Kilencek és a „felkelő nap országa" között. 1976-ban mintegy 4 milliárd dollár volt Japán külkereskedelmi aktívuma a közös piaci országokkal szemben. A Kilencek dömpingvádakkal, valamint „önkéntes" exportkorlátozásra való felszólításokkal próbálták útját állni az exportáradatnak — nem sok sikerrel. Elsősorban az acél, a golyóscsapágyak, a szórakoztató-elektronikai termékek, valamint a hajók szinte korlátlan exportja okozott gondot a nyugat-európai termelőknek.

A fokozódó közös piaci fenyegetések és a nyomás hatására Japán vállalta, hogy 1978 végéig hajógyártását több mint 35 százalékkal csökkenti az 1974-es szinthez viszonyítva. Úgy tűnik, ez a felajánlás sem volt elegendő. A nyugat-európai hajóépítők szervezete (a közös piaci államokon kívül tagja még Finnország, Svédország, Norvégia, Spanyolország és Portugália) az elmúlt év végén azt javasolta Japánnak, hogy két éven át 50—50 százalékban osztozzanak a beérkező megrendeléseken. A megoszlás természetesen nem a hajók számára, hanem a BRT-re vonatkozna. Miután a becslések szerint a tőkésországok új hajóra vonatkozó igénye 1980-ban csak mintegy 13 millió BRT lesz, figyelembe véve az USA és más államok hajóépítő tevékenységét is, a két tábor mintegy 5—5 millió BRT befogadóképességű hajót gyártana a mostani javaslat szerint. Megállapodás hiányában viszont tovább növekedne Japán piaci részesedése a nyugat-európai gyártók rovására.

A tőkés hajóipar felosztására, azaz egy hajóépítő kartell létrehozására irányuló javaslatra Tokió elutasítóan válaszolt. Japánban arra hivatkoznak, hogy az ország már hozott intézkedéseket az export korlátozására, valamint a közös piaci államokból származó behozatal további ösztönzésére. A japánok egyelőre nem hajlandók lemondani a megrendelések egy jelentős részéről, mert az feltétlenül éreztetné hatását a konjunktúra alakulásában. Ugyanakkor nem kívánják tovább élezni az ellentéteket a Közös Piaccal, s ezért hajlandók voltak tárgyalóaszталhoz ülni a „modus vivendi" kialakítására.

A japán magatartásban Nyugat-Európa számára az egyetlen pozitívum, hogy hajlandó a tárgyalásokra. De eredményre nem lehet számítani, mert mindkét fél mereven ragaszkodik álláspontjához. A japán elutasítás azt is hangsúlyozza, hogy a javaslat „ellentmond a szabadkereskedelem szellemének". A nyugat-európai, főleg a közös piaci országok a piacfelosztási ajánlat visszautasítása esetén gazdasági megtorló intézkedéseket helyeznek kilátásba Japánnal szemben.

Átfogó és gyors rendezésre nem lehet számítani a hajóháborúban, már csak azért sem, mert a hajóépítés körül támadt ellentétek szerves részét képezik a nyugat-európai—japán többfrontos konkurrenciaharcnak.

Gonda György—Lőrincze Péter

Ötéves fejlesztési terv Kuvaitban

Kuvaitban kidolgozták az első ötéves gazdasági tervet az 1976-ot követő időszakra. Ez is mutatja: a világ egyik leggazdagabb országában arra törekszik, hogy megnövekedett olajjövedelmére támaszkodva, felszámolja az ország elmaradottságát. A kőolajból eredő jövedelmekből nemcsak a folyó fogyasztást akarják fedezni, hanem az ország gazdasági szerkezetét is fejlesztik.

E célra, az ötéves terv időszakában a kormány 4,4 milliárd kuvaiti dinár értékű beruházást kíván megvalósítani. Ez az összeg 16 milliárd dollárt képvisel, mai árfolyamon. A beruházások szerkezete: 54 százalék termelő jellegű és 46 százalék szociális jellegű beruházás.

Az ötéves terv fontos gazdaságpolitikai célja, hogy a kőolajexporttól való teljes függéstől fokozatosan megszabadítsa az országot. A fejlesztési politika egyik legfontosabb eleme a petrolkémiai bázis megteremtése. A termelő beruházások 17 százalékát erre a célra fordítják.

A terv érdekes fejezete, hogy a mauritániai vasércre alapozva, a fémkohászat fejlesztését is napirendre tűzték. Ez egyrészt azt bizonyítja, hogy az iparfejlesztésben a nehézipar nevezett szerepet adnak, másrészt az ipari háttér kialakításában a nemzetközi munkamegosztás ilyen jellegű szélesítését követik.

Minden iparfejlesztés gátja Kuvaitban is, mint a legtöbb fejlődő országban, az infrastruktúra fejletlensége. Ezért a termelő beruházások 30 százaléka e fogyatékosság fokozatos felszámolását szolgálja.

Az ország élelmezési szükségleteit csaknem teljes mértékben importból elégítik ki. E nyomaszító egyoldalúságnak felszámolására a terv egyik legfontosabb fejezete a mezőgazdaság fejlesztési programja.

A szociális beruházások két fontos területe a lakásépítés. 1981-ig több mint százezer új lakást kívánnak felépíteni. E program felemészti majd a szociális beruházások 68 százalékát. A másik kiemelt terület a népművelés. E téren az analfabetizmus megszüntetését tűzték ki célul. A külföldi tanárok és tanítók alkalmazása mellett, nagy szerepet szánnak az egyetemi oktatás rohamos fejlesztésének. A tervidőszak alatt 1000-ről 5000-re kívánják felemelni az egyetemi oktatásban részt vevők számát.

Az olajgazdaság lehetővé teszi, hogy az ország fejlesztési terveinek megvalósítása érdekében gyorsan növelje az anyagi és szellemi importot. A terv évi átlagban 20 százalékkal kívánja növelni a behozatalt anélkül, hogy ezzel a nemzetközi fizetési mérleg-aktívuma megszűnne, bár ez lényegesen csökken majd.

A fejlesztési politika következtében, a tervidőszakban a bruttó társadalmi termék évi átlagban 6,5 százalékkal növekszik. Ez magasabb, mint az UNCTAD által a fejlődő országoknak ajánlott évi 5 százalék, de elmarad attól a gyors fejlődési ütemtől, melyet korábban például Japán, az NSZK, Spanyolország vagy Brazília mutattak.

A társadalmi termék viszonylag kiegyensúlyozott növekedése azzal áll összefüggésben, hogy az országban a munkaerőforrás korlátozott. A tervben foglalt célok megvalósításához 130 ezer új munkásra lenne szükség, de a számítások szerint ennek csak 35 százaléka áll majd rendelkezésre.

W. I.

Pályázati felhívás!

SPECIÁLIS KÜLKERESKEDELMI VÁLLALAT
PÁLYÁZATOT HIRDET

pénzügyi és számviteli főosztályvezetői
és pénzügyi osztályvezetői

munkakör betöltésére.

PÁLYÁZATI FELTÉTELEK:
felsőfokú képesítés,
külkereskedelmi gyakorlat,
német és/vagy angol nyelvtudás.

IC

A pályázatokat írásban kérjük (önéletrajz csatolásával)
az alábbi címre:

INTERCOOPERATION

Kereskedelemfejlesztési Rt., személyzeti vezető,
1253 Budapest I., Attila út 14.

A FIGYELŐT HETENKÉNT TÖBB MINT 70 EZREN OLVASSÁK!

Olvassák ... és munkájuk szerves részének tekintik mindazok, akikre a vállalatok gazdálkodási és vezetési feladatai hárulnak, akik a döntéseket előkészítik és akik döntenek.

Ha termelőeszközök reklámjára, felesleges készletek meghirdetésére, kooperációs ajánlatok és más vállalati hirdetések elhelyezésére keres célravezető, hatékony megoldást – gondoljon a Figyelőre.

A Figyelőben egy egészoldalas hirdetés közlésének díja 16 200 forint.

Szerkesztőségi oldalon elhelyezett negyedoldalas hirdetés ára 5265 forint.

Hirdetések felvétele a Hírlapkiadó Vállalat Hirdetési osztályán, 1959 Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3.
Telefon: 343–100/503 m.

Megalapozott exporthoz alapos tájékoztatást

A Figyelő negyedévenként megjelenő, angol nyelvű kiadványa a külföldi partnerek megbecsült információs forrása:

The Hungarian Economy
1355 Budapest V. Alkotmány u. 10,
Hirdetési ügyekben tájékoztatás:
a 122-186 telefonszámon

Új lehetőségek nyomában

Különös külkereskedelmi partnerünk Görögország. Ha csak a statisztikai adatokat, az összegeket nézzük, a többi külkereskedelmi partnerek sorában nem foglal el előkelő helyet. A kétoldalú forgalom együttesen kb. 30 millió dollár értéket képvisel évente. Ez a magyar külkereskedelem méreteit tekintve, nem jelentős érték. S mégis, a magyar—görög gazdasági kapcsolatok néhány különleges vonással, és nem kevés általánosítható tapasztalattal is szolgálhatnak.

A kapcsolatok kétoldalú megállapodáson nyugszanak, a pénzügyi elszámolás kliring alapon történik. Ez előny és hátrány egyszerre. Az európai tőkés országokkal folytatott kereskedelmünkben különlegességnek számít viszont Görögország, hiszen exportunknak majd fele gépipari termék. Ilyen magas arányt — sajnos — európai tőkésrelációban másutt nem tud a hazai ipar elérni.

Ha tehát az export értéke nem is nagy, a gépipari exporttal együttjáró követelmények, mint például a good-will megszerzése, a szervelések, a szállítások minősége, pontossága, a szerviz megszervezése stb. vagy más irányban a kooperációk, a vegyesvállalatok kialakítása, az állami versenytárgyalásokon való részvétel-feltételeinek szigorú betartása, a harmadik piacon való együttműködés megteremtése, mind-mind széles körű tapasztalatok tárházává teszi Görögországot a magyar külkereskedelem számára.

Egyensúlyt — magasabb szinten

Előre kell bocsátani, hogy Görögország külkereskedelme liberalizált. (Erről majd részletesebben a görög gazdasági helyzetről szóló cikkben írok.) Ennek következtében a görög behozatal például 1976-ban kb. 5 milliárd dollár értékű volt, míg a kivitel csupán a 2 milliárd dollárt érte el. A görögök — tudván a fizetési mérlegük más tételeinél jelentkező, s a kiadásokat meghaladó bevételeket (hajózás, idegenforgalom, vendégmunkások), nem tőkészenek kiegyenlített kereskedelemre. Kivéve a szocialista országokkal. Pontosabban itt sem — legalábbis a hivatalos görög vélemény szerint —, csupán az ebben az irányban jelentkező deficit elhanyagolhatóan kicsi a közös piaci, az amerikai és főként a japán partnerekkel folytatott kereskedelem egyenlegéhez képest. (Erről viszont a statisztikai évkönyvek győzik meg a hitetlenkedőket.)

A gazdasági struktúra ismeretében — lévén a szocialista országokkal kliring elszámolás, méltányos overdrafttal — ez megnehezíti a szocialista országok, ezen belül Magyarország kivitelét Görögországba. A magyar— görög kétoldalú forgalom további fejlődése tekintetében kívánatos lenne a jelenlegi kliringen alapuló elszámolási rendszer megszüntetése és szabad fizetési forgalomra való áttérés, amely mindkét oldalon szabad mozgást biztosítana a kereskedelmi tranzakcióknak, a különféle vállalkozások végrehajtására, és ez hozzájárulhatna a forgalom jövőbeni dinamikus fejlődéséhez.

Másfelől viszont a jelenleginél nagyobb aktivitásra lenne szükség — mindkét oldalon — a görög áruk magyarországi eladása érdekében. Ezen a területen sem mondhatjuk azt, hogy a görög hivatalos személyiségek a tradicionális termékek nagyobb mennyiségű vásárlását szorgalmazzák (déligyümölcs, mazsola, bor, dohány stb.). A kicsiny görög könnyűipari cégek, nyugati alkatrészekből összeszerelt ipari fogyasztási cikkeket előállító gyárak bútortalanok, tapasztalatlanok a külföldi piacokon, sok tekintetben inkább a belső eladásra koncentrálnak. Ezen igyekszik segíteni a Görög Exporttámogatási Tanács; pl.ackutatással, vásárok, kiállítások szervezésével, hirdetések elhelyezésével. (Például Görögország 1977 őszén először vesz részt a BNV-n.)

Szükséges mindez, mert 120 ezer körüli a bejegyzett ipari cégek száma, s ezek összesen alig több mint 600 ezer embert foglalkoztatnak. Atlagosan tehát egy cég — egy család. Nehezen képzelhető el, hogy egy néhány fős „vállalatnál" valaki csak piackutatással, értékesítéssel, külföldi eladással foglalkozzék. Igaz, ebben a termelők segítségére sietnek a kereskedők, az ügynökök, akik hemzsegnek Görögországban. Mégis, amikor szóba került, hogy Görögország részt vesz a legközelebbi fogyasztási BNV-n, akkor az illetékesek azon kezdték törni a fejüket, mit is érdemes kiállítani, mi az amiben vételi szándék lehet Magyarországon, hogy ne csak a hagyományos termékekkel vonuljanak fel. Nincs könnyű helyzetben tehát a Görög Exporttámogatási Tanács vagy a vásárolni szándékozó magyar üzletember.

Ne csak déligyümölcsöt

A legkönnyebb megoldás ugyanis a déligyümölcs export fokozása lenne Magyarországra. (Anthoni Merkurisz, a Kereskedelmi Minisztérium kétoldalú kapcsolatokért felelős főigazgatója: „Nem turom, miért esznek olyan kevés narancsot, citromot Magyarországon; nem értem miért nem vásárolnak többet tőlünk".) A kormány a déligyümölcs nem szabaddevizás eladására hetente minimál-árat köt ki. Ez alatt a görögök nem adhatják el a narancsot, a citromot. Az adatok azt mutatják, hogy ez az ár kb. egyharmaddal magasabb mint a versenytársaké, s kb. kétszerese a müncheni nagybani eladásra szánt görög déligyümölcsnek. A nem szabaddevizás elszámolású országok a jelen esetben a szocialista országokat jelentik. Azokat az országokat, amelyek az exportált narancs 70 százalékát, a citrom 83 százalékát veszik át.

Igaz, olykor a kormány a szabaddevizás exportnál is eladási tilalmat vagy minimál-árat vezet be (néhány napra vagy hétre), amikor irreálisnak tartja az árat. Kétségtelen gond a görög termelőknek, kereskedőknek, exportőröknek a déligyümölcs eladás. Fontos bevételi forrás ez, és éppen ezért a Görög Nemzeti Bank szakértőkkel tanulmányoztatta a szabaddevizás értékesítést is. Kiderült, hogy a nagy déligyümölcs importőrök titkos kartellt alakítottak az egyezségre képtelen, egymásnak alákínáló sok-sok görög kereskedővel szemben. Persze az exportőröknek van miből engedni, mert a citrusfélék „felvásárlási ára" meglehetősen alacsony. (Körülbelül 3 forint, de egy kiló narancsért már Athénban 10—12 forintnak megfelelő összeget fizet a háziasszony.) Magyarországnak mindez azért érdekes, mert a Görögországból származó behozatal kb. 15 százalékát a citrusfélék teszik ki. Ennél nagyobb tétel a gyapot (1976-os várható adat) 3 millió dollár, nyersbőr 1,5 millió dollár, dohány 2 millió dollár. Nem elhanyagolható mennyiségben vásárolunk PVC-tömlőt, telefonkábelt és citruslét.

Import piackutatás

E felsorolásból a PVC-tömlő érdemel említést. Az exportáló Petcetakisz cég terméke a PVC-gégecső, világszabadalom. A gyár 60 országba exportál; 2 leányvállalata, 3 közös vállalata van és a licencet eddig 15 országban értékesítette. E termékből évente kb. 500 ezer dollárért vásárol a Chemolimpexen keresztül a Taurus. Cserébe a magyarok PVC-port exportálnak. A cég emberei ismerik a Borsodi Vegyi Kombinát nagyberuházását, ám a PVC-port importálja a görögök 31 százalékos védővámmal sújtják, így a magyar értékesítés nehézségekbe ütközik. Másfelől — meg nem erősített hírek szerint — az ilyen típusú PVC-cső gyártásának jogát az egyik hazai szövetkezet igyekszik megszerezni.

Az import keretében említettük már a gyapot behozatalát. Érdemes azonban éppen a kihozatal gondok láttán — elgondolkozni, *miért nem találhatók nagyobb mennyiségben a görög könnyűipari termékek a hazai bolthálóban.* A hazai gyapotra épült textilipar (például a legnagyobb fonodai kapacitással rendelkező Piraiki—Patraiki cég, amely a Közös Piac legjelentősebb szállítói közé tartozik ebben a termékben) bizonyára versenyképes ajánlatot tehetne és a korábbi üzleti kapcsolatok megélénkülhetnének.

A kisebb-nagyobb konfekcióipari, kötöttárut termelő vállalatok, amelyek főként exportból élnek, színesíthetnék, gazdagíthatnák a magyarországi kínálatot. Ezek a cégek a hazai természetes anyagot import szintetikával keverve, a legújabb technikával divatos termékeket gyártanak. Csak példaként: a Tszivozidisz fivérek kötöttárugyára, amely az évi 2 millió darabos termelésének 85 százalékát exportálja. A vevő országok között találhaló: a Szovjetunió, USA, Franciaország, Csehszlovákia, az NSZK, Bulgária, Románia.

Ugyancsak importtermék lehetne az a gyapot és gumi keverékéből előállított élelmiszeripari csomagolóanyag, amely Európában egyedül felel meg az amerikai egészségügyi szabványnak is. A Kréta levő Karacisz—Haniotakisz Rt. üzleti partnerei között Magyarország szintén nem található. Az sem elképzelhetetlen, hogy azokból a tartós fogyasztási termékekből, amelyeket külföldi licenc alapján Görögországban állítanak össze (ha erre a cégeknek joguk van), esetleg méltányosabb áron vásárolhatnak a hazai külkereskedők, mint az eredeti, licencet szolgáltató cégtől (Philips, Siemens stb.).

Győzelem versenytárgyalásokon

A Görögországba irányuló gépipari exportunk egyik-másik tétele közismert. Ilyen például a Ganz—MÁVAG motorvonata, a Magyar Hajó- és Darugyár kikötői portáldarura vonatkozó eladása, vagy ugyancsak az MHD-nak az az erőművi kazánja, amely egy tételben több mint 20 millió dollár.

Könnyebb felsorolni ezeket az egyenként is sok millió dolláros kötéseket, mint az üzletet nyélbeütni. Ezek az üzletek — lévén a megrendelők állami, vagy városi, esetleg kikötői hatóságok — versenytárgyalás útján realizálódnak. Ezeknél a versenytárgyalásoknál olykor előny is a kliring-megállapodás, mert csak a hazai, illetve a kliring-elszámolású országok vehetnek részt a tendereken. (Természetesen, így akar a görög kormány piacot teremteni saját termelői számára.) Tehát ezeken a versenytárgyalásokon korlátozott a részvétel, könnyebb a magyar fél pozíciója is.

Érdemes megemlíteni a Magyar Hajó- és Darugyár és az athéni Viex cég több évre szóló együttműködését. Pireus kikötőjének fejlesztésére 17 darab portáldarura szóló versenytárgyalást írtak ki, amelyet a magyar vállalat elsősorban azért tudott megnyerni, mert az ajánlati anyagában az említett görög céggel való együttműködés is szerepelt. A görög partner a darukhoz szükséges különböző acélszerkezeti anyagokat szállítja, míg az MHD a daruk legfontosabb részegységeivel vesz részt az üzletben, és vezeti a szerelést. A megnyert pireusi versenytárgyalással együtt összesen eddig 31 darab ilyen kooperációban készülő darut értékesítettek Görögországban. Továbbléphetünk is tekinthető az az újabb tender, amelyet egy másik görög kikötő — Volos — fejlesztésére írtak ki, amelynél a Viex már fővállalkozóként szerepel.

Ötletre várva

A portáldaruk piaci helyzete mind Görögországban, mind a közel-keleti országokban kedvező. A petrodollárok következtében megélénkült kereskedelmi forgalom fellendítette a kikötőket, pontosabban láthatóvá tette a kikötők szűk kapacitását, korszerűtlenségét. Görögország a Közel-Keletihez kapcsolódó tranzitforgalomban jelentős szerepet játszik, így az állami költségvetés megnövekedett terhei (a honvédelmi kiadások 25 százalékos aránya a büdzsében) ellenére a kikötők fejlesztése a már megindult ütemben halad tovább. Más részről a görög cégeknek, üzletembereknek nagyon jó arab kapcsolataik vannak, tehát az említett termelési együttműködés harmadik országok piacára is kiterjeszthető.

A fenti megállapítás általánosítható, és ezt nem árt a hazai vállalatoknak is tudomásul venni. Például elgondolkodtató, hogy *a görög tervező irodák egymás után nyerik azokat a versenytárgyalásokat, amelyek rendkívül kedvező árak mellett az arab térségben városok, lakónegyedek, korházak, oktatási intézmények, ipari objektumok tervezésére irányulnak.* Tudomásom szerint eddig csak az UVATERV tett erőfeszítéseket e munkába való bekapcsolódásra, az együttműködés kiépítésére. Pedig esetleg ez is kifizetődő üzlet lehetne...

Görög üzleti körökben hangsúlyozták, hogy viszonylag nagy mennyiségű görög kézben levő tőke keresi a befektetési lehetőségeket. Éppen ezért várják a fejlettebb iparral, technikával rendelkező magyar cégek ajánlatait közös vállalkozások kiépítésére, amely a görög tőkésektől profitot, a magyar vállalatoknak újabb piacot jelenthetne mind Görögországban, mind a már említett közel-keleti régiókban — végül, de nem utolsósorban — a néhány éves átmeneti időszak után a Közös Piac országaiban.

Breitner Miklós

KGST-hitel a MÁV-nak

A Magyar Államvasutak V. ötéves tervének egyik legnagyobb, legfontosabb fejlesztési feladata a Budapest—Kelebia közötti fővonal komplex korszerűsítése, villamosítása, s a főváros határától egyvágányú pálya automatikus biztosító- és távközlő berendezések felszerelése. A beruházás meggyorsítása mind a magyar vasútnak, mind a nemzetközi forgalomnak érdeke.

Az egymilliárd forintot meghaladó beruházás 1976-ban kezdődött és 1983-ban fejeződik be. Az *első* ütemben — 1979-ig — villamosítják a fővonalat, és a hírközlés javítására kábelekkel váltják fel a légvezetékeket.

A MÁV — akárcsak korábban — anyagi segítséget kért a Nemzetközi Beruházási Banktól. A kapott 5 millió rubeles hitelt a villamosítás és kábelezés költségeinek részbeni fedezésére fordították. A hitel egyik feltételeként a MÁV vállalta, hogy a villamosítást — csehszlovák szakemberek közreműködésével — az eredeti határidőnél korábban, 1979 júliusára befejezi.

A Budapest—Kelebia fővonalnak a Nyugat-Európából, valamint Csehszlovákiából, Lengyelországból és a Német Demokratikus Köztársaságból a Balkán felé (és viszont) áramló forgalomban van nagy szerepe.

A fővonal korszerűsítése lehetővé teszi, hogy az összes áruszállítás 11,6 százalékkal, a tranzitforgalom pedig 27 százalékkal növekedjen 1980-ig.

A MÁV észak-déli irányú tranzitforgalmának gyors növelését igényli az adriai kikötők helyzete is. Eddig csak a rijekai kikötőbe szállítottak árut Győrkényesen vagy Murakeresztúron keresztül. Miután azonban a rijekai kikötő nem volt bővíthető, tehermentesítésére Bar kikötőjét fejlesztették, s hozzá új, villamosított vasútvonalat vezettek Belgrádtól.

A jugoszláv vasút, folytatva a vonalfejlesztést, 1978 végére Belgrád—Szabadka között is villamosítja a vasútvonalat. S ez adja meg a KGST-kölcsön jelentőségét, amely gyorsítja az ehhez kapcsolódó magyar beruházást. Ennek igénybevételével ugyanis a magyar szakasz időre elkészül, s 1979-ben az európai észak-déli fővonalon Berlin—Prága—Budapest—Belgrád—Bar között már a legkorszerűbb, nagy teljesítményű villamos vontatással továbbíthatják a vonatokat.

A hosszú távra, 1975—1981 közti időre szóló kölcsön törlesztését az ötszázalékos kamattal együtt a MÁV a megállapodásnak megfelelően megkezdte, s eddig 2 millió 256 ezer rubelt fizetett vissza belőle.

Magyar ipari kiállítás Mexikóban

„Magyarország bemutatkozik" címmel első ízben rendez a HUNGEXPO hivatalos kiállítást Mexikóban január 31—február 13-ig.

A bemutató célja: a Mexikóba irányuló kivitelünk fejlesztése az 1976-ban kötött hároméves kereskedelmi megállapodás szellemében. A rendezvény üzleti kapcsolataink bővítésével, országunk és termékeink iránt való bizalomfelkeltéssel segíti céljainkat.

A kiállítás egyrészt bemutatja 16 külkereskedelmi vállalat exportcikkeit, másrészt részletes dokumentációs anyag révén országismertetést nyújt. Ez utóbbi külön érdekessége az a fotókiállítás, amely egy portrésorozat keretében ad képet világhírű magyarokról, akik politikai, tudományos vagy kulturális munkásságukkal hozzájárultak az egyetemes haladáshoz.

A kiállítók között szerepel az Egyesült Izzó lámpákkal és rádiócsövekkel, a Ganz-MÁVAG szivattyúteleppel és vasúti járműmodellekkel, a Magyar Hajó- és Darugyár kikötői berendezésekkel és hajómodellekkel, a Technoimpex számítógépekkel, a Transelektro motorokkal, transzformátorokkal stb.

Együttműködés a szállításban

A kelet-nyugati gazdasági kapcsolatok bővülésével az elmúlt években ismételten napirendre került a nemzetközi fórumokon a közlekedési, szállítási kapcsolatok fejlesztése, különösen az európai kontinensen. Az európai biztonsági és együttműködési konferencia záródokumentuma az európai országok közötti együttműködés fontos területének tekinti a közlekedést és a szállítást.

A KGST jagállamai az elmúlt évtizedekben, valamint a komplex program végrehajtása során jelentős eredményeket értek el a szállítás összehangolásában, valamint az ezzel kapcsolatos dokumentumok egységesítésében. A kontinens nem szocialista országai között is fejlett együttműködés alakult ki a szállítás területén. A külkereskedelmi kapcsolatok révén a szocialista és tőkésországok között is kialakult bizonyos együttműködés (légügyi egyezmények, hajózási megállapodások stb.), most azonban szükségessé vált a szorosabb kapcsolatok kialakítása. A környezetvédelemre irányuló közös erőfeszítések mellett az összeurópai együttműködés másik fontos tényezője az európai országok együttes tenniakarása a közlekedési és szállítási kapcsolatok fejlesztése érdekében.

Az összeurópai együttműködés a *tengerhajózás* területén eddig a közös hajózási vállalatok létrehozásában, valamint a kétoldalú hajózási egyezmények megkötésében nyilvánult meg. A jövőben is várható, hogy gyarapszik a közös hajóstársaságok száma és megindul a hajózási dokumentumok összehangolása is.

Nagy lehetőségek nyílnak az európai országok számára a *belvízi hajózás* területén az együttműködésre. A helsinki konferencia résztvevői felhívták a Duna Bizottság, a Rajna Bizottság, valamint más szervek figyelmét az együttműködés további módozatainak a kutatására az Európai Gazdasági Bizottság keretén belül. Elengedhetetlen az összehangolt együttműködés a tervezett transzeurópai vízút, a Rajna—Majna—Duna kapcsolat megteremtésének előkészületeiben. A nemzetközi folyamhajózás a jövőben is fontos csatornája marad a kelet-nyugati külkereskedelemnek. Különösen szükséges a folyami hajók, a kikötők lényeges műszaki paramétereinek összehangolása, egységesítése, a forgalom ugyanis ily módon zökkenőmentesebben bonyolítható majd le.

Sok még a kiaknázatlan lehetőség, a tennivaló az európai *vasúti fuvarozásban*, bár ezen a területen már korábban is kialakult a legfontosabb kérdésekben az együttműködés a különböző szervezetek, szövetségek keretei között. Több esztendeje folyik egyeztetés az európai vasutak között a tarifák egységesítéséről is, a tárgyalások azonban ezidáig még nem jártak eredménnyel.

A nemzetközi fuvarozás viszonylag új ága az áruk *közúton* való továbbítása. A közúti fuvarozás szabályozásáról számos kétoldalú megállapodás született Európa szocialista és tőkésországai között, s várhatóan ezen a területen jelentős továbbhaladásra lehet számítani. A kamionos szállítás növekvő jelentőségét az is mutatja, hogy erősen gyarapodik a menetrendszerű kamionvonalak száma. A Szovjetunió például rendszeresen közlekedtet kamionjáratokat Moszkva—London, Moszkva—Göteborg útvonalon.

Ami a *légi személy- és áruszállítást* illeti, megállapítható, hogy az elmúlt 10 évben talán itt ment végbe a leginkább fejlődés. A szocialista államok a legtöbb európai tőkésországgal, légügyi megállapodást kötöttek. Növekszik a tisztán teherszállító (cargo) repülőjáratok száma és a közúti árufuvarozáshoz hasonlóan a légi áruszállításban is szaporodik a menetrendszerű járatok száma. A Szovjetunió például a francia és a holland légitársasággal együttműködve, menetrendszerű „árujáratokat" üzemeltet Moszkva—Párizs, illetve Moszkva—Amszterdam útvonalon.

A KGST európai tagállamai között fejlett együttműködés alakult ki a *csővezetékes* szállítás terén. A kőolaj a Barátság olajvezetéken jut el a Szovjetunióból a szocialista gazdasági közösség országaiba, s a meglevő gázvezetékek mellett 1978. végén működésbe lép a csaknem 3000 kilométer hosszúságú, közös erővel épített Orenburg gázvezeték. A Szovjetunió évről évre több kőolajat és földgázt ad el a nyugat-európai országoknak, ezért szükségessé vált a „kapcsolatteremtés" a kelet-európai és nyugat-európai vezetékrendszerek között. 1974-ben kezdődött meg a gázvezetéképítés a Szovjetunió és Finnország között, s tranzitegyezmények is születtek: az NSZK például úgy importál Iránból földgázt, hogy egy közelebbi lelőhelyről szovjet kitermelésű földgázt kap, az iráni gáz pedig a határmenti szovjet területekre kerül, ahonnan azt a nagy távolság miatt nem lenne érdemes továbbítani az NSZK-ba. A szovjet földgáz mind nagyobb mennyiségben jut el közvetlenül csővezetéken Ausztriába, Franciaországba, Olaszországba és más európai tőkésállamokba.

Mindössze néhány éves múltra tekinthet vissza a konténerben történő szállítás. Mind a szocialista, mind a tőkésállamok számos menetrendszerű konténerjáratot üzemeltetnek — közúton, vasúton és hajón. A tengerpartjai rendelkező szocialista országok például állandó konténerhajó-járatot indítanak tőkésországok kikötőibe, nemcsak Európába, hanem a tengerentúlra is. Több szocialista ország tagja az Interkonténer, valamint az Interfrigo szervezetnek, és a konténerszállítmányozásban bevezetett világszabványok ezen a területen is jó lehetőséget teremtenek a kelet-nyugati szállítási kapcsolatok kibővítésére. Az összeurópai együttműködés keretében kidolgozásra kerül majd a nemzetközi forgalomban résztvevő konténerek egységes jelzésrendszere, valamint a kísérő dokumentumok összehangolása. (Lehetőség nyílik esetleg egy közös európai konténerpark felállítására is.) Mindezek a tervek alapjául szolgálhatnak a tervezett egységes európai konténerszállítási rendszernek.

Szinte minden közlekedési és szállítási ágazatban az elkövetkező évek egyik legfontosabb feladata lesz az összeurópai együttműködésnek a dokumentumok egyszerűsítése és egységesítése, valamint a szállítással kapcsolatos információcsere kibővítése és a szállítási és közlekedési kérdésekkel foglalkozó nemzetközi szervezetek fejlesztése.

Az összeurópai együttműködés hatékony kialakítása a nemzetközi szállítások területén természetesen szoros kapcsolatban áll a gazdasági együttműködés fejlődésével. Ugyanakkor a szállítási területén megvalósítandó elképzelések sorozata — amelyek kivitelezése minden bizonnyal néhány évet igénybe vesz majd — alapja is lehet az összeurópai gazdasági együttműködés kiszélesítésének.

G. Gy—L. P.

Carter rövid lejáratú gazdasági programja

Carter, az Egyesült Államok elnöke január 20-án tette le a hivatali esküt. Már a megválasztása utáni hetekben világossá vált, hogy legsürgősebb megoldandó gondjai gazdasági jellegűek. Ezzel egyidőben január végéig folyamatosan kialakult azoknak a gazdasági intézkedéseknek a rendszere, amelyekkel az új elnök kettős célt követ: igyekszik biztosítani az amerikai gazdaság növekedési ütemének némi gyorsítását és ezzel párhuzamosan a rendkívül magas munkanélküliség csökkentését — mégpedig az infláció ütemének komolyabb emelkedése nélkül.

Konjunkturális optimizmus

Gazdaságpolitikailag ily módon ugyanaz a feladat áll a Carter-administráció előtt, mint amellyel már elődei is szembenéztek. Az alapvető kérdések természetesen éppen az arányokban és a részletmegoldások területén dőlnek el: menynyire találja meg az új kormányzat a kívánt, nagyon is kényes egyensúlyt a gazdaság ösztönzése és az inflációs szint emelkedésének megakadályozása között.

Alapvető jelentősége van természetesen annak a konjunkturális háttérnek, amely előtt ezek a gazdasági intézkedések lejátszódnak. E pillanatban, Carter hivatalba lépése után, az amerikai konjunktúrakutatók, a néhány hónappal korábbihoz képest nagyobb optimizmussal szemlélik a helyzetet.

1967 = 100 alapon számolva 1975 végén az amerikai ipari termelés indexe 124,5-et mutatott. 1976 októberében 130,4, novemberben 132,0, decemberben pedig 134 volt az ipari termelés mutatószáma. Az optimizmus forrása elsősorban az, hogy bár ezt megelőzően előbb júliusban, majd szeptemberben komolyabb gyengülés következett be, az év három utolsó hónapjának termelésnövekedéséből azt a következtetést vonják le, hogy a „növekedési szünet" véget ért. Járulékos érvként hangoztatják, hogy *a termelésnövekedés minden jelentős ipari ágazatra kiterjed.*

Az optimizmus másik bázisa az, hogy a magánszemélyek jövedelének évi összvolumene 1976 utolsó hónapjában 1500 milliárd dollár körül volt, ami csaknem 200 milliárddal magasabb az előző év utolsó hónapjának éves szintre átszámított volumenénél. Ennek következtében az utolsó évnegyedben jelentősen megélénkült a kiskereskedelmi forgalom. A növekedés októberben 1,1, novemberben 1,7, decemberben pedig további 1,8 százalék volt. (Ezek szezonális ingadozásoktól megtisztított adatok.)

A konjunkturális optimizmus harmadik, már vitathatóbb területe a munkaerőpiac helyzete. 1975 novemberében a munkanélküliek aránya 8,5 százalék volt. Nem különösebben jelentős ingadozások során ez az arány 1976 októberére 7,9 százalékra csökkent, de novemberben újra felemelkedett 8,1 százalékra. Ez volt az 1976-os esztendő legmagasabb munkanélküliségi rátája. Decemberben a munkanélküliségi arány újra visszacsúszott 7,9 százalékra, tehát a novemberi arányszámra. Ez önmagában nem adna okot különösebb derűlátásra, még akkor sem, ha figyelembe vesszük, hogy 1976 egésze során évi átlagban 7,7 százalék volt a munkanélküliség, tehát lényegesen alacsonyabb a megelőző esztendő 8,5 százalékos színvonalánál. Az amerikai konjunktúrakutatók optimizmusa abban a vonatkozásban nem is annyira a munkanélküliség arányának szerény csökkenésére támaszkodik. Hiszen a munkanélküliek abszolút száma még mindig több mint 7,5 millió. A derűlátás fő oka, hogy állandóan nő a foglalkoztatottak száma. 1976 végén 88,5 millió ember dolgozott az Egyesült Államokban, majdnem hárommillióval több, mint egy évvel korábban. A foglalkoztatottak számának növekedéséből az amerikai konjunktúrakutatók a piac dinamizmusára következtetnek.

Végül: mindezek a pozitívan, vagy legalábbis részben pozitívan értékelt konjunkturális események olyan körülmények között következtek be, amikor az inflációs nyomás viszonylag mérsékelt volt. A nagykereskedelmi árak indexe 1967 = 100 alapon számolva decemberben 188,7 volt, a fogyasztói árindex pedig 173,8. Végül is 1976 folyamán az amerikai nagykereskedelmi árak 4,5 százalékkal, a fogyasztói árszint pedig 5,8 százalékkal nőtt.

Ilyen konjunkturális háttér előtt hozta nyilvánosságra az új elnök első gazdasági intézkedéseinek tervezetét. Az akció lényeges vonása az, hogy kompromisszumot jelent az elnök választási ígéretei, illetve a gazdaságot alapvetően irányító tőkés érdekeltségek és a központi bank szerepét betöltő Federal Reserve Board álláspontja között.

15 milliárdos kompromisszum

A választási kampány során Carter támogatói és mindenekelőtt az AFL—CIO szakszervezeti szövetség úgy vélte: körülbelül pénzügyi évenként 30 milliárd dolláros nagyságrendű ösztönző injekcióra van szükség a gazdaságnövekedés biztosításához és a munkanélküliség csökkentéséhez. Az üzleti körök és az FRB ezt eleve bírálták, a várható inflációs kihatások miatt. A konjunkturális helyzet viszonylag kedvező alakulása megkönnyítette Carter számára a kompromisszum kidolgozását. Ennek következtében olyan ösztönzési tervet szándékozik bevezetni az 1977. szeptember 30-án végződő pénzügyi évben, amelynek kihatása nem 30, hanem körülbelül 15 milliárd dollár.

Az intézkedések lényege a következő: 1. Az adófizetők nagy többsége (különösképpen az alacsonytól a közép kategóriákig) adócsökkentésben részesül, amelynek összértéke a szükségleteknek megfelelően 7 és 11 milliárd dollár körül ingadozik. 2. A vállalati adókat körülbelül 1 milliárd dollárral csökkentik. 3. Kétmilliárd dollárt fordítanak 200 ezer új munkahely létesítésére mind az állami szektorban, mind a magániparban. A cél az, hogy 1977 végére a munkanélküliség arányszáma ne haladja meg a 7,1 százalékot az 1976 decemberi 7,9 helyett.

Az előzetes tervek szerint az 1977. szeptember 30. és 1978. szeptember 30. közötti pénzügyi évben újabb 15 milliárdos gazdaságösztönzési tervet dolgozna ki a Carter-administráció. A különbség az, hogy az 1977-es évre előirányzott intézkedésekhez képest a pénzügyi arány megváltozik. Az adócsökkentések aránya csökken, míg az új munkahelyek létesítésére előirányzott programra az idei 2 milliárddal szemben 8 milliárdot költenek.

Schulze, aki az új elnök gazdasági tanácsadó bizottságának elnöke, az intézkedési tervhez fűzött kommentárjában leszögezte, hogy az „éppen a helyes egyensúlyt" jelenti a két, ellentétes irányú nyomás között. Általában azt várják, hogy miután az amerikai elnök nyolc év óta most dolgozik először saját pártjához tartozó többségű kongresszussal, a 15 milliárdos tervet a törvényhozás viszonylag könnyen elfogadja. Ugyanakkor megjegyzik, hogy az ösztönző terv következtében a költségvetési deficit jelentősen növekszik. A Ford által „örökül hagyott" szeptember 30-ig érvényes költségvetés előirányzati szerint a deficit 58 milliárd dollár lenne. A Carter-féle ösztönzési terv ezt a deficitet a más tételeken végrehajtott megszorítások ellenére is 70 milliárd fölé emeli.

Mindenesetre az előrejelzések szerint a Carter-terv 1977 áprilisáig erőteljes stimuláló lökést ad majd a konjunktúrának. Ettől kezdve a terv ösztönző hatása mennyiségileg csökken, de 1978 végéig (amikor már a második 15 milliárdos terv is belép) érezhető lesz.

Az általános gazdaságösztönzési terven belül külön említést érdemel az új elnök mezőgazdasági programja, nem utolsósorban azért, mert az évszázad eleje óta Carter az első *„farmer"*, aki elnökként vonul be a Fehér Házba és választási kampánya során erőteljesen elkötelezte magát a farmerek jövedelmeinek növelésére. A Carterre nehezedő nyomás meglehetősen nagy volt, miután 1973-tól kezdve az amerikai farmerek jövedelme 33,3 milliárd dollárról 1976-ban évi 24 milliárdra csökkent.

Mezőgazdasági támogatás

Carter akciótervében ebben a vonatkozásban mindenekelőtt az ártámogatás emelését célozza. Különösen jelentős ez a búza esetében, ahol mint ismert a jelenlegi ártámogatás mázsánként mintegy 9 dollár. Ezt a jelek szerint Carter 10-re emeli és a búzának nyújtott ártámogatással egyidőben megfelelő arányban emeli a kukorica, a gyapot és a tej ártámogatását is.

Az új elnök mezőgazdasági tervének második pontja az, hogy „országos gabonatartalékot" hoznak létre, amelynek alapját az 1976-os termésfelesleg, valamint az 1977-re várt termésfelesleg alkotja. A gabonatartalék működési mechanizmus az, hogy a kormány felesleg-esztendőkben felvásárolja a gabonát és ezzel megakadályozza a mezőgazdasági árak esését, rossz években vagy nagyobb exportigények jelentkezése esetén pedig az áremelkedés lefékezésére piacra dobja tartalékait. Az amerikai mezőgazdasági minisztérium költségbecslései szerint a gabonatartalék létrehozásának induló költsége ötmilliárd dollár, amelyhez évi 850 milliós fenntartási költségi járul a további esztendőkben.

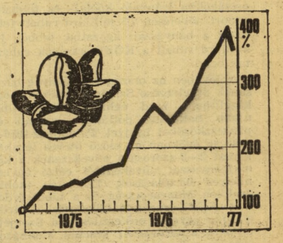
Végül a mezőgazdasági program harmadik összetevője az az elvi döntés, hogy az Egyesült Államoknak — részben az importált olaj magasabb költségeinek ellensúlyozására — aktív exportpolitikát kell folytatnia és a belátható jövőben folytatnia kell a nagyszabású gabonakivitelt.

— ie —

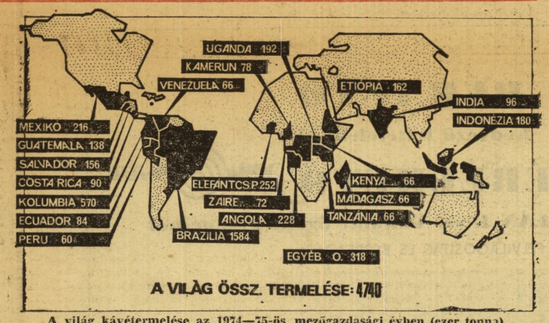
A kávé ára

Két éjszakán — 1975. július 17-én és 18-án — a fagypont alá szállt a hőmérséklet Brazíliában. A világ legnagyobb kávétermelő országában néhány óra leforgása alatt, mintegy másfél milliárd kávécserje pusztult el, s megkezdődött a kávé világpiaci árának előbb lassú, majd az utóbbi időben robbanásszerűen gyors emelkedése. A szakemberek tudták: legkorábban 1978-ra lehet a világexport 35 százalékát adó brazil kávéültetvények régi termelési színvonalát megközelíteni.

Ez önmagában is a kávékínálat érezhető csökkenésével járt, de ahhoz, hogy jelenleg a kávépiacon — amint a *Neue Zürcher Zeitung* szakírója mondja — *kaotikus állapotok* uralkodnak, más tényezők is hozzájárultak. A második legnagyobb termelő országban, Kolumbiában árvíz pusztított, Guatemalában földrengés, Nicaraguában növénybetegségek okoztak jelentős terméskiesést. A legnagyobb afrikai termelőkről, Etiópiáról, Ugandában, Angolában pedig a politikai helyzet következtében lehet tartós termeléscsökkenéssel számolni. Óvatos becslések szerint is az idén legalább 600 ezer tonna kávé hiányzik majd a világpiacról. Az árak magasra szöktek, s mivel az elmúlt évben Brazília készletei legnagyobb részét is piacra dobta (az 1975/76-os termés háromszorosát exportálta), várható, hogy a termelő országok a magas árak révén igyekszenek exportbevételeiket magas színvonalon tartani.

A kávé árindexének alakulása (1975 július = 100)

A világ kávétermelése az 1974—75-ös mezőgazdasági évben (ezer tonna)

A termelők egyrészének véleménye szerint ugyanis az amerikai és nyugat-európai fogyasztói szervezetek által meghirdetett bojkott, s az amerikai kongresszus által elrendelt vizsgálat híre csak átmeneti, kisebb világpiaci árszínvonal csökkenést eredményezett, s ez nem lehet hosszú életű, mivel az áremelkedés alapvető okain nem változtatott.

Kolumbia ugyan lépéseket tett annak érdekében, hogy az árakat a jelenlegi színvonalon befagyasszák, de ezt a javaslatot a brazil hatóságok elutasították, s helyette a nemzetközi kávészervezet rendkívüli ülésének összehívását javasolják, ahol a legnagyobb termelő és fogyasztó országok képviselői megvitathatnák a kávépiacon kialakult helyzetet.

A szakértők véleménye szerint az árkérdésben mutatott kemény brazil magatartás a fogyasztók kiszolgáltatottságára épít, vagyis arra, hogy *a kereslet továbbra is meghaladja a kínálatot*, s hogy az elkövetkező 1—2 évben, ebben a kérdésben alapvető változás nem várható. *Geisel*, Brazília elnöke kolumbiai kollégájához intézett üzenetében rámutatott, hogy országában az elmúlt évben mindössze 400 ezer tonna kávét termeltek, s ennek ellenére majdnem 1 millió tonnányit exportáltak, s így a készleteket rendkívül nagymértékben csökkentették.

Brazília elmúlt évi kávé-exportbevételét a szakemberek 2,3—2,4 milliárd dollárra becsülik. Az előrejelzések szerint 1977-re mintegy 700 ezer tonnás brazil kávéexport várható, s a legoptimistább brazil becslések szerint az ár- és piaci helyzet várható alakulását figyelembe véve, az exportbevétel megközelítheti a 4 milliárd dollárt. Ez azonban aligha reális, annak ellenére, hogy az elmúlt években a csökkenő termelés mellett, a brazil kávéexport bevétel jelentős mértékben emelkedett.

Brazília kávéexportja (1974—1976)

Év	1000 tonna Export	Exportbevétel milliárd dollár
1974	797	980,3
1975	876	934,1
1976	936	2300—2400*

*előzetes becslés

Valószínűbbnek látszik, hogy az export bevétel — 700 ezer tonna kivitelt, s 3330 millió dollár körüli tonnakért világpiaci átlagárat feltételezve — 2350 millió dollár körül lesz. Ilyen körülmények között is megállapítható azonban, hogy a kávéexportból származó bevétel a brazil fizetési mérleg-problémák megoldásának igen lényeges tényezője, amelytől az ország nem mondhat le, s így a magas árszínvonal tartására irányuló törekvések a világpiacot meghatározó brazil magatartást tovább is jellemzik majd. A helyzet gyökeres megváltozására csak 1979-ben lehet számítani, amikor Brazília készleteit feltölti, s újra képes lesz több mint 1 millió tonna nyerskávét exportálni.

(szőke)

HÉT NAP A VILÁGGAZDASÁGBAN

Jugoszláv ipari termelés

A szövetségi statisztikai intézet legújabb adatai szerint Jugoszlávia ipari termelése 1976-ban 3,4 százalékkal volt nagyobb az 1975. évinél.

A termelést 1976-ban leginkább az elektromos energiaellátó-ipar növelte, 9 százalékkal több áramot termelt, mint 1975-ben. Az összesen 19 iparág közül csak az elektrotechnikai ipar termelése múlta felül az 1975. évi szintet, a vaskohászat és az építőanyagipar termelése kisebb volt az 1975. évinél.

Az ipari termelés volumene 1976-ban, az előző évihez képest leginkább Montenegróban (8,3 százalék) növekedett, a legkisebb növekedés pedig Szlovéniában (2,3 százalék) volt.

Új szállodák Lengyelországban

Mintegy 5000-rel több vendéget fogadhatnak ez év végére a lengyel szállodák. Az építők az idén új szállodák építését fejezik be Gdanskban, Poznanban, Kaliszban, Przemyslben és más városokban. Jól haladnak a külföldi vállalkozókkal folytatott tárgyalások is. Svéd vállalkozók építették fel a varsói Fórum és Victória Intercontinental szállót, a krakkói Holiday Innt, a francia Sodeteg et Brice cég is országszerte számos motelt épített.

Óriás-kohó

A Donyec-medence legnagyobb kohóját helyezték üzembe Kommunarszkban. A nagyolvasztó volumene 3 ezer köbméter és évente 2 300 000 tonna nyersvasat termel. A folyékony fém csapolása huszonnégy óra alatt tizenötször történik. Különleges léghevítő berendezése lehetővé teszi, hogy a befúvott levegő elérje az 1400 fokot, s ez jelentős koksz megtakarítással jár.

Angol acéltermelés

A Londonban nyilvánosságra hozott adatok szerint Nagy-Britannia ipara 1976-ban 22 259 000 tonna acélt gyártott, 10,8 százalékkal többet, mint 1975-ben.

PERISZKÓP

Az urbanizáció gazdasági hatása*

A települések térbeli koncentrációja, az urbanizáció, az ipari termelés és az iparfejlesztés szempontjából számos előnnyel jár.

Nagyobb település nagyobb termelő kapacitást képes létrehozni, és így biztosítja a termelés nagyobb koncentrációját. (Több a munkaerő, főleg a szakképzett munkaerő, változatosabb annak összetétele stb. Rendelkezésre áll továbbá a műszaki infrastruktúra is.)

A lengyel kutatások azt mutatják, hogy a műszaki infrastruktúra területén (amely a városépítési költségek 25—30 százalékát alkotja) a 100—200 ezer lakosu városok infrastruktúrája egy lakosra számítva a legolcsóbb. (20 százalékkal olcsóbb, mint az ennél nagyobb városokban, ugyanakkor a legnagyobb költséggel a kisvárosok műszaki infrastruktúrájának kialakítása jár.)

Az ország legfontosabb közlekedési útvonalai és csomópontjai egyre nagyobb mértékben a nagy gazdasági és városközpontokra összpontosulnak, amelyek jobb közlekedési és egyéb infrastruktúrával rendelkeznek. Ez is vonzza a nagy gazdasági és városközpontokba a gazdasági tevékenységet és főleg az ipart, minthogy az ipari termelésnek a településhely közlekedési felszereltségével kapcsolatos követelményei állandóan emelkednek. Ennek okai:

— a sorozatgyártás és a tömegközlekedés,
— a folyamatos termelés szükségessége,
— az alkalmazottak méreteinek növekedése,
— a gyártási struktúra differenciálódása, ami különleges közlekedési létesítményeket igényel,
— a magasabb értékű termékek arányának növekedése a szállításon belül,
— a munkaerőgazdálkodás növekedése és a kooperáció bővülése, ami a szállítási idő csökkentését követeli.

A települések nagyobb koncentrációjából adódó gazdasági előnyöket, ezen belül az ipari termelés hatékonyságának növekedését és a munkatermelékenység növekedését szemlélteti az alábbi — szovjet kutatások alapján készített — táblázat:

A munkatermelékenység alakulása a különböző nagyságú ipari városokban, a városok átlagának százalékában

A lakosság száma ezer főben	Az egy dolgozóra jutó bruttó termelés	Nyereség
50 alatt	90	82
50— 100	97	90
100— 250	100	101
250— 500	103	94
500—1000	108	111
1000 fölött	138	211

Az urbanizáció és az iparfejlesztés összefüggéseire a legjobb — és a legnagyobb számú — példával a Szovjetunió szolgál, ahol az egyes iparágak megfelelő telepítésénél figyelembe veszik az ipari termelésen belüli közvetlen kooperációt, a szervizellátást, a műszaki infrastruktúrát, az ipari struktúra és a foglalkoztatási struktúra egyensúlyát, a lakossági szolgáltatásokat, a megfelelő nem termelő szférát stb. Az előzetes számítások az új városok lakosságának alábbi átlagos számát illetően például az alábbiakat javasolják: vaskohászat 120—200, színesfémkohászat 50—120, kőolajfeldolgozás és petrolkémia 30—80, vegyipar 60—100, nehézgépipar és szállítógépipar 80—120 ezer lakos.

Az ipari termelés és a nem termelő szféra térbeli koncentrációja azonban a településeknek csupán egy adott nagyságrendjéig előnyös. Egy bizonyos nagyságrendet elérve, a nagyvárosok gazdasági előnyei kezdenek összefonódni a hátrányokkal, különösen az egymillós vagy annál több lakosú agglomerációkban. A gazdasági hátrányok közé elsősorban a műszaki infrastruktúra, főleg a közlekedési infrastruktúra viszonylag magas költségei tartoznak. Szociális természetű hátrányok is jelentkeznek: a munkába járásnál felmerülő, a közlekedéssel kapcsolatos időveszteség, a szociálpatológiás jelenségek felhalmozódása stb. Ugyanakkor jelentkeznek ökológiai természetű hátrányok is, mint például a levegő, a víz szennyeződése és a magas zajszint.

* A Politická Ekonomie-ben megjelent cikk alapján.

Infláció Európa tőkés országaiban*

Az infláció napjainkban súlyos zavarokat idéz elő a tőkés gazdasági számításokban, a magán- és állami szektorban egyaránt lehetetlenné teszi a gazdasági tevékenység összevont szervezését. Különösen a beruházások terén akadályozza a korábban bevált finanszírozási módszerek és döntéshozatali kritériumok alkalmazását.

Az infláció a jövedelmi viszonyok alakulása terén is torzulásokhoz vezet, elmélyíti az egyes társadalmi rétegek közötti feszültségeket, annak következtében, hogy egyes társadalmi rétegek nem rendelkeznek hatékony eszközökkel jövedelmük szintjének az infláció ütemével hasonló mértékű emelésére.

Az infláció nem ideiglenes és nem újkeletű jelenség, s jelentkezett már a hetvenes évek előtt, a konjunktúrális pangás időszakában is. (1967—1968).

A fogyasztói árak évi átlagos emelkedése az EGK országaiban

	1960/1968	1968/1970	1970/1972	1972/1974	1975
NSZK	3,1	3,5	6,2	7,3	6,1
Franciaország	3,8	6,1	5,7	10,3	11,8
Olaszország	4,0	4,9	6,1	15,5	17,0
Hollandia	3,9	5,4	8,3	9,4	10,8
Belgium	3,2	2,7	4,7	9,6	12,4
Luxemburg	2,9	3,4	4,9	7,8	10,5
EGK (9)	3,5	4,4	6,1	10,0	10,4
Nagy-Britannia	3,6	5,8	7,6	11,8	21,5
Irország	4,0	7,8	8,9	14,5	20,9
Dánia	5,6	5,1	5,8	12,2	9,5
EGK (9)	3,6	4,8	6,4	10,6	12,5

Az infláció ütemének felgyorsulását a gazdasági szakértők általában a következő tényezőkkel magyarázzák:

— A gazdasági élet konjunkturális fellendülése valamennyi iparilag fejlett országban (1969-től kezdve) és az EGK keretén belül a konjunktúraciklusok szinkronizálódása.

— A nemzetközi valutáris rendszerben uralkodó zűrzavar.

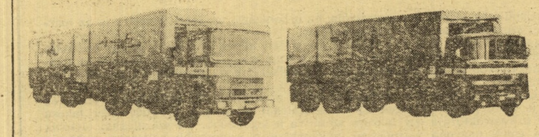
— A nyersanyagárak látványos emelkedése, amit a termelés túlságosan gyors ütemű növelésével és olyan járulékos tényezőkkel magyaráznak, mint például bizonyos mezőgazdasági termékek hiánya és a kőolajárak nagymérvű emelése.

— A direkt és indirekt jövedelmek túlságosan gyors ütemű emelkedése.

A felsorolt tényezők azonban csak részben adnak magyarázatot az inflációra. Ez abból is kitűnik, hogy az inflációt ösztönző tényezők egy része (az Egyesült Államok fizetési mérlegének deficitje, a mezőgazdasági termékek és a nyersanyagok árának gyors ütemű emelkedése, stb.) az utóbbi évek során megszűnt, vagy legalábbis vesztett jelentőségéből, az infláció viszont mitsem veszített lendületéből. mj.

* A Mondo Economico alapján.

Fuvaroztasson nagy raksúlyú tehergépkocsival!

GYORS, PONTOS, GAZDASÁGOS

A VOLÁN 1. SZ. VÁLLALAT

budapesti és Pest megyei felrakóhelyeiről

VÁLLAL

az ország egész területére és a környező szocialista államokba

gépkocsikkal és gépkocsi-szerelvényekkel

közúti fuvarozást

nagy raksúlyú – 8,6 tonnától 23 tonnáig
nagy rakfelületű – 11,3 m²-től 33,8 m²-ig
kedvező térfogatú – 25,5 m³-től 79,8 m³-ig
nemzetközi fuvarozás – 1 tonnától 23 tonnáig

FELVILÁGOSÍTÁS ÉS MEGRENDELÉS:
VOLÁN 1. sz. Vállalat, menetirányítási osztály
Budapest V., Tüköry utca 3.
Telefon: éjjel, nappal: 121–640. Telex: 22–4562

NEMZETKÖZI FUVAROZÁS MEGRENDELÉSE:
kereskedelmi osztály: Budapest V., Bajcsy-Zsilinszky út 74.
Telefon: 310–186. Telex: 22–6180.
VOLÁN 1. sz. Vállalat 6. sz. üzemegység
Budapest XV. (Rákospalota), Bogáncs u. 1–3.
kereskedelmi csoport
Telefon: 680–950. Telex: 22–5261.

A FIGYELŐT HETENKÉNT TÖBB MINT 70 EZREN OLVASSÁK!

Olvassák... és munkájuk szerves részének tekintik mindazok, akikre a vállalatok gazdálkodási és vezetési feladatai hárulnak, akik a döntéseket előkészítik és akik döntenek.

Ha termelőeszközök reklámjára, felesleges készletek meghirdetésére, kooperációs ajánlatok és más vállalati hirdetések elhelyezésére keres célravezető, hatékony megoldást – gondoljon a Figyelőre.

A Figyelőben egy egészoldalas hirdetés közlésének díja 16 200 forint.

Szerkesztőségi oldalon elhelyezett negyedoldalas hirdetés ára 5265 forint.

Hirdetések felvétele a Hirlapkiadó Vállalat Hirdetési osztályán, 1959 Budapest VIII., B'aha Lujza tér 3.

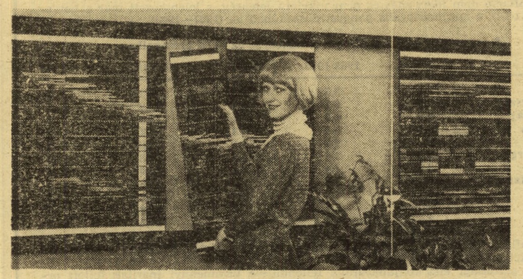
Telefon: 343–100/503 m.

Műszaki, gazdasági vezetők, szervezők, irányító szakemberek!

A KÉSZLETNYILVÁNTARTÁS, A KAPACITÁSLETERHELÉS, A FORGALOMELLENŐRZÉS, A TERMELÉSIRÁNYÍTÁS TERÜLETÉN NÉLKÜLÖZHETETLEN SEGÍTSÉGET NYÚJT A MUNKÁJUKHOZ A TETSZÉS SZERINT BŐVÍTHETŐ, RUGALMASAN VARIÁLHATÓ

efficienta®

VIZUÁLIS TERVEZŐRENDSZER

Gyors áttekinthetőség
Esztétikus megjelenítés

Vájatos-mágneses felépítés

FELVILÁGOSÍTÁS ÉS RENDELÉSFELVÉTEL:

STATISZTIKAI KIADÓ VÁLLALAT

Kiadói és terjesztési osztály,
1024 Budapest II., Keleti Károly u. 43.
TELEFON: 360–748.

BÉRAUTÓ

kedvező feltételekkel

BÉRELHETŐ

VOLÁN→TERV

a VOLÁN 1. sz. Vállalat üzemegységeinél

FELVILÁGOSÍTÁS ÉS BÉRBEADÁS:

5. SZ. ÜZEMEGYSÉG,

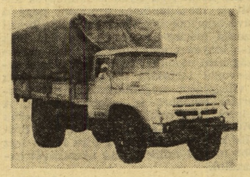
Budapest IX., Táblás u. 36.
(Illatos út sarok)
TELEFON: 284–872.

ZUK 1.1 tonnás,
GAZ 2.5 tonnás
tehergépkocsik

2. SZ. ÜZEMEGYSÉG,

Budapest XIV., Magyoródi út 32.
TELEFON: 832–160.

ZIL 6 tonnás
tehergépkocsik

VOLÁN→TERV

Magyar-Benelux gazdasági kapcsolatok

Hazánk területének kétharmadával azonos területen él a Benelux gazdasági uniót alkotó Belgium, Luxemburg és Hollandia 24 millió lakosa. Európa e legsűrűbben lakott területének világgazdasági szerepe lényegesen nagyobb, mint azt kiterjedése és lakóinak száma indokolná. A tőkés világ ipari termelésének Belgium 1, Luxemburg 0,05, Hollandia pedig 1,3 százalékát adja.

Hármak és hatok

Belgium és Luxemburg gazdasági együttműködése hosszú múltra tekint vissza: már a XVI. században állami egységet alkottak egy ideig, majd a XIX. század első felében is történtek egyesítési kísérletek, s 1922-ben létrejött Belgium és Luxemburg gazdasági uniója. 1944-ben kötöttek szerződést Hollandiával vám- és gazdasági unió létrehozásáról. Ez a vámunió 1948-ban kezdte meg működését, 1958-ban pedig sor került a három ország gazdasági uniójának megalakítására, amely ténylegesen 1960 óta működik. A hármak fejlettebb integrációs formájának a kialakítása tehát történelmileg megelőzi a Közös Piacot. Az unió megalakulása óta a tagországok kölcsönös forgalma jelentősen megnőtt, bár továbbra is mindhárom ország egyaránt rá van utalva a külső piacokra. A Benelux-tagországok belépése a Közös Piacba nem érintette korábbi szerződéseiket; a tagság eredményeként elsősorban új piacokhoz jutottak.

Az integráció következtében a hatok súlya a három ország külgazdaságában rendkívül megnőtt. 1975-ben Belgium és Luxemburg exportjának 73 százaléka irányult a Közös Piac többi tagállamába, és ennek 34 százaléka egyedül az NSZK-ba került; importjának 67 százaléka származott ezekből az országokból, illetve ennek 30 százaléka csak az NSZK-ból érkezett.

A magyar—Benelux árucsereforgalom alakulása 1970—76 között

Millió dollárban

		1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
Export								
	Belgium—Luxemburg	16	15	19	23	27	27	21
	Hollandia	31	36	45	54	74	58	54
	Összesen:	47	51	64	77	101	85	75
Import								
	Belgium—Luxemburg	24	31	31	41	49	59	62
	Hollandia	37	36	46	56	85	80	84
	Összesen:	61	67	77	97	134	139	146
	Egyenleg	—14	—16	—13	—20	—33	—15	—71

Hollandia esetében ezek az adatok a következők voltak 1975-ben: exportjának 71 százaléka közös piaci, ebből 43 százalék került az NSZK-ba, importjának 56 százaléka származik a hatoktól, ebből 39 százalék az NSZK-ból. Különösen szembetűlő tehát az NSZK szerepe a Benelux-országok külgazdasági kapcsolataiban.

Bár a Benelux államok külkereskedelmi kapcsolataik diverzifikálására törekednek, a Közös Piac döntő szerepe nem változik. A szocialista országokkal folytatott külkereskedelmük súlya elenyésző. Belgium exportjának 3, importjának pedig 2 százaléka bonyolódik le a szocialista országokkal, Hollandia esetében exportra és importra vonatkozóan ez az adat egyaránt 2 százalék.

Magyar részesedés – ezrelékekben

A Benelux államokkal több mint 50 évre nyúlnak vissza szerződéses gazdasági kapcsolataink. 1924-ben kötötték meg hazánk és a Holland Királyság között azt a kereskedelmi szerződést, amely kimondta a legnagyobb kedvezmény elvének kölcsönös megadását. Még ugyanabban az évben született levélváltás a Belga-Luxemburgi gazdasági unióval, amely szintén biztosította a legnagyobb kedvezményes elbánást. 1959-ben már a Benelux gazdasági unióba tömörült Belgiummal, Luxemburggal és Hollandiával hoztunk létre közös kereskedelmi megállapodást, amely érvényben hagyta az 1924-ben rögzítetteket a legnagyobb kedvezményes elbánásra vonatkozóan.

Legutóbb 1971-ben kötöttünk hosszú lejáratú kereskedelmi megállapodást az unióval, ami 1974-ig volt érvényben. Azóta — mint a Közös Piac tagállamaival — az egyes országokkal bilaterális kereskedelmi megállapodásunk nincs, azonban a forgalmat szabályozó export-import kontingenseket évenként autonóm módon alakítják ki.

Elvileg kivitelünk 10 százalékára vannak érvényes kontingensek, 90 százalék pedig liberalizált. E kilencven százalék egyharmada azonban a közös piaci rendelkezések alá esik, tehát nem liberalizált. Az export-kontingenseket a közös piaci rendelkezések értelmében idén 5 százalékkal ugyan emelik, de ezek egy része értékkontingens, ami az infláció következtében még a volumen szintentartását is alig biztosítja. Import-kontingenseink értékét ugyan nem emeltük, de gyakorlatilag évek óta jelentős túllépést engedélyeznek hatóságaink. Ennek mértéke az elmúlt két évben 50—100 százalék között mozgott.

Belgium és Luxemburg hazánkkal lebonyolított külkereskedelme a két ország külkereskedelmének másfél ezrelékét adja. Hollandia esetében ez két ezrelék. Az európai nem szocialista országokba irányuló kivitelünket alapul véve a Benelux államok a 10. helyen állnak 1,8 százalékos részesedéssel. Importunkban (ugyancsak az európai nem szocialista országokat alapul véve) a 8. helyen állnak 2,3 százalékos részesedéssel. Már ez is érzékelteti, hogy külkereskedelmi forgalmunk e három országgal nagymértékben passzív.

Passzívum

Míg 1973-ban kivitelünk importunk 85 százalékát fedezte, addig 1975-ben importkiadásaink 65, tavaly pedig csak 50 százalékát ellentételezték exportbevételeink. Importunk zömét a nyers- és alapanyagok, valamint beruházási javak teszik ki, kivitelünkben pedig a fogyasztási, mezőgazdasági és élelmiszeripari cikkek játszanak számottevő szerepet.

Passzívumunk tehát évről évre nő. Ebben szerepet játszott az elsősorban hollandiai exportunkra nagymértékben kiható közös piaci szarvasmarha-beviteli korlátozás.

Ez a szaldóhelyzet sokáig nem tartható. A gondok feloldását nem az import korlátozásával, hanem a magyar export erőteljes fokozásával kívánjuk elérni. Ebben a korábbiaknál lényegesen nagyobb szerepe lehetne az ipari együttműködésnek. (1967-ben és 68-ban külön-külön kötöttünk ipari kooperációs megállapodást Belgiummal-Luxemburggal, illetve Hollandiával. 1975-ben ezt újabb 10 évre szóló hosszú lejáratú megállapodások alárása követte.

56 kooperációs szerződés

A megállapodás természetesen csak keret, amely elvi lehetőséget nyújt, de az érdemi előrelépésnek már a vállalati szférában kell megtörténnie. Tavaly őszszel, a kooperációs vegyes bizottsági üléseken megállapították, hogy a korábbi évekkel ellentétben — amikor jóformán csak magyar érdeklődés és kezdeményezés jellemezte a kooperációs kapcsolatok kialakítására irányuló törekvéseket —, most holland és belga részről is komolyabb érdeklődés nyilvánul meg. Ennek egyik példája Hollandiában az az intenzív kutatási és gyártási együttműködés, amely magyar szabadalom felhasználásával tengervíz sótlanító berendezések előállítására irányul.

Hollandiával idáig 33 kooperációs szerződés van érvényben, amelyből 3 közúti szállítási együttműködési szerződés. Belga cégekkel 23 kooperációs szerződés van érvényben.

Egy belga cég nemrégiben kezdte el magyar szabadalom és know-how átvételével kiscsavargyártó automata gépek gyártását. Ez az ügylet magasabb értékű magyar szállítást eredményez, mint a belga beszállítás, tehát pozitív szaldóhoz vezet. Több együttműködés realizálódott a gyógyszeripar területén is, ami részben importkiváltást, részben pedig külföldi értékesítésnél piacmegosztást eredményezve hozzásegítette a magyar vállalatot exportjának fokozásához.

Megélénkült az utóbbi években a Benelux államokkal folytatott gazdasági dialógus is, aminek elsődleges célja ipari eredményeink és exportlehetőségeink, illetve az ipari együttműködés kínálkozó lehetőségeinek a kiaknázása. Tavaly az Országos Tervhivatal munkatársai tartottak előadásokat ötéves tervünkről. Az év közepén pedig belga vegyipari delegáció járt hazánkban. Nemrégiben járt hazánkban a Belga Külkereskedelmi Hivatal (OBCE) főigazgatójának vezetésével delegáció. Tárgyalásaik során megállapodás született arról, hogy márciusban Magyar Gazdasági Napokat rendeznek Brüsszelben, amelynek keretében előadásokat tartanak gazdasági életünkről, és ezeket az előadásokat megismétlik Antwerpenben és Liegében is. Ugyanakkor belga gép- és vegyipari küldöttség látogat még az idén Győrbe és Miskolcra, főleg azzal a céllal, hogy az eddigi túlzottan a fővárosokra koncentrálódó kapcsolatokat bővítsék.

Tekintettel arra, hogy a Benelux államok gépipara némi hasonlóságot mutat a magyarral, a legtöbb lehetőség a kapcsolatok szélesítésére — elsősorban harmadik piaci együttműködés formájában — ezen a téren kínálkozhat. Mivel a Benelux államokban az ipari fellendülés lanyhább volt az elmúlt másfél évben, mint a többi nyugat-európai országban és a kapacitáskihasználás 76—80 százalékos volt, ezek az országok exportjuk fokozásában látják a fellendüléshez vezető utat.

Belgiumban ugyan az idei évre tervezett infláció elérheti a 11 százalékot, a holland kormány azonban kitart az árak alakulásának erőteljes ellenőrzése mellett, és becslések szerint a növekedés nem haladhatja meg az 5,3 százalékot. A belga keresőképes korú lakosság 10 százaléka volt tavaly munkanélküli. Hollandiában pedig 6 százalék. A foglalkoztatás fokozása is az export növekedésének függvénye, következésképp, ha a magyar—benelux külkereskedelmi forgalom krónikusan passzív volta változtatni kívánunk, ezt csak azoknak a lehetőségeknek a kiaknázásával érhetjük el, amelyek a benelux exporttörekvések kiegészítéseként a magyar export fokozásához is hozzájárulnak.

Dr. Trom András

Bővülő szovjet szállítások

ÚJABB OLAJEGYEZMÉNY

A problémák kölcsönösen előnyös megoldásának egyik példája az a jegyzőkönyv, amely az olajipari együttműködésről szól, s amelyet a magyar és a szovjet tervhivatal vezetői írtak alá Moszkvában. E dokumentum értelmében a magyar fél előhitelt nyújt partnerének, amelynek fejében hazai berendezéseket szállít a szovjet népgazdaság eme ágazatának. A szovjet fél ugyanakkor megnöveli az olaj- és olajtermékek szállítását Magyarországra.

A Magyarországra irányuló stabil és garantált olajszállításokat a KGST-országok közös erőfeszítésével létrehozott csővezetékrendszer biztosítja. Az elmúlt ötéves tervidőszakban üzembe helyezték a Barátság olajvezeték második ágát. A Dunai Kőolajfinomító Kombinát most már közvetlenül a Szovjetunióból kapja a nyersanyagot az Uzsgorodtól Százhalombattáig húzódó Barátság—2 olajvezetéken.

A SZOVJET FÖLDGÁZ

Az MSZMP XI. kongresszusa előtti napokban a magyar és a szovjet építők határidő előtt befejezték a Testvériség gázvezeték első szakaszának építését, amely Uzsgorodtól indul ki, és már elérte Budapestet. A szovjet földgázt máris széles körben használják a háztartásokban és az energetikában, valamint a vegyiparban, mint fontos nyersanyagot. Fogyasztása a jövőben tovább növekszik. A most folyó ötéves tervben évente 3,8 milliárd köbméter szovjet földgáznak kell érkeznie Magyarországra.

E mennyiség nagy részét — 2,8 milliárd köbmétert — az Orenburg és a Szovjetunió nyugati határa között húzódó transzkontinentális gázvezetéken kapja az ország. A gázvezeték építésében, a többi európai KGST-országgal együtt, Magyarország is részt vesz.

A Szovjetunió, amely gázdag tapasztalattal rendelkezik a nagy távolságú olaj- és gázszállításhoz szükséges csővezetékrendszerek építésében, segítséget nyújt a vezeték egyes szakaszainak és a kompresszorállomások építéséhez.

NÁGYFESZÜLTSÉGŰ VILLAMOS HÍD

1962-ben helyezték üzembe az első, Munkácstól Sajószögedig húzódó, 220 kilovoltos magyar—szovjet villamos távvezetéket, melynek révén a Szovjetunió nyugat-ukrajnai energiarendszerét a nemzetközi energiaegyesülés keretében összekapcsolták a magyarországi, az NDK-beli, lengyelországi és csehszlovákiai energiarendszerekkel. Később elkészült egy újabb, 400 kilovolt feszültségű rendszerközi villamos távvezeték Munkács és Göd között.

Ma hazánk évente 4,2 milliárd kilowattóra villamos energiát kap a Szovjetuniótól, ami a szükséglet több mint 16 százalékát fedezi.

Új, nagyszabású közös létesítmény a Vinnyica—Albertirsa közötti, 750 kilovolt feszültségű villamos távvezeték. Üzembe helyezése után, 1978-ban a Szovjetunió évente további 6,4 milliárd kilowattóra villamos energiát fog szállítani Magyarországra.

Az összes tervezői, kutatói, építési és szerelési munkálatok elvégzését a Szovjetunió és Magyarország vállalta. Ugyanakkor Bulgária, az NDK, Lengyelország és Csehszlovákia szintén részesül majd a villamos energiából, és onnan szállítják az építkezéshez szükséges anyagokat, gépeket és berendezéseket. Részvételük arányában bizonyos munkálatokat is elvégeznek a létesítmény építésén.

ÚJ ENERGIAFORRÁS

A szovjet és magyar energetikusok már régóta együttműködnek az energetikai objektumok tervezésében és építésében, tanulmányozzák egymás tapasztalatát.

Az elmúlt ötéves tervidőszakban az inotai November 7. Hőerőműben két, egyenként 100 megawatt teljesítményű, egyedülálló gázturbinát helyeztek üzembe, amelyeket a leningrádi fémgyárban készítettek.

A teljesen új gépek szerelésével és beállításával kapcsolatos nehézségeket sikeresen leküzdötték. Az inotai gázturbinák beindítási-beállítási munkálatainak és megbízható üzemeltetésének tapasztalata a szovjet energetika számára is értékes.

Napjainkban a magyar—szovjet együttműködés érdekei egyre nagyobb mértékben a magenergia széles körű ipari hasznosítására irányulnak. A Szovjetunió második segítséget nyújt a paksi atomerőmű építéséhez. Szovjet tervezőintézetek készítették el az atomerőmű első egységének műszaki tervrajzát. Az első, 440 megawatt teljesítményű energetikai blokk üzembehelyezését 1980-ra tervezik.

Az atomerőmű legfontosabb atomenergetikai berendezéseit ugyancsak a Szovjetunió szállítja. Ugyanakkor a berendezések gyártásába, a szovjet iparral kooperálva, bekapcsolódik a magyar gépipar is. Magyarország készíti el a speciális víztisztító berendezést, az egyes elektrotechnikai készülékeket, a reaktor kezeléséhez és javításához szükséges technológiai berendezést. Így indul meg az együttműködés alapjainak lerakása az energetikai gépgyártás legújabb ágazatában.

Alekszej Oborotov
(APN)

SZERÉNYEBB KILÁTÁSOK

Az első prognózis

Az észtendő utolsó napjaiban a vezető tőkés országok legszélesebb körű gazdasági szervezete, az OECD (Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet) kibocsátotta legújabb gazdasági előrejelzését az 1977-es esztendőre. Az előrejelzés a szervezet félévenként megjelenő folyóiratában, a „Gazdasági Közlemények"-ben jelent meg.

A „kiválasztottak"

A prognózis alapvető vonása, hogy az OECD a következő esztendőre a tagországokban a bruttó társadalmi összetermék körülbelül négy százalékos növekedését várja, „amennyiben külső zavaró körülmények nem merülnek fel". Ez némileg szerényebb az OECD előző félévi jelentésénél. Akkor még arra számítottak, hogy 1977 folyamán öt százalék körül lesz a tagországok átlagos gazdasági növekedése.

A jelenlegi prognózis alapvető vonása emellett, hogy kiemeli a tagországok sorából az Egyesült Államokat, Nyugat-Németországot és Japánt, s azt jósolja, hogy ebben a három országban 1977 első negyedében már igen erőteljes lesz a gazdaságnövekedés. Amerika vonatkozásában a prognózis 1977 első felére évi öt százalékos ütemű gazdaságnövekedést jósol, amely azonban az év második felében némileg mérséklődik. A prognózis az Egyesült Államok vonatkozásában így is az, hogy véget ér az 1976 első negyede után kibontakozott lanyhulás, amely az év elején meglezdődött fellendülést követte, s az amerikai gazdaság újra viszonylag erőteljesebb növekedés szakaszába lép. Az NSZK vonatkozásában az OECD-prognózis az első félévre 3,75, a második félévre 3,5 százalékos évi rátájú növekedést jósol. Ez valamivel tartózkodóbb, mint a nyugatnémet kormány előrejelzése, amely az 1977-es esztendőre öt százalék körüli gazdaságnövekedést vár. Japán vonatkozásában az 1977-es esztendőre az OECD hat százalékos gazdaságnövekedést jósol.

E három országban, a prognózis szerint megfelelően erős és szilárd gazdasági bázis alakult ki a viszonylag kedvező növekedéshez. Ehhez járul, hogy mindhárom országban számítani lehet konjunktúraösztönző intézkedésekre.

A prognózis szerzői a három vezető ország gazdasági kilátásainak ismertetése után azt a véleményüket fejtik ki, hogy az OECD-körzetben a különböző országok eltérő helyzete miatt különböző gazdaságpolitikai intézkedésekre van szükség. Az említett három országban esedékes konjunktúra-élénkítő lépésekkel szemben más országokban, ahol az inflláció különösen magas (Anglia és Olaszország), még keresletet csökkentő intézkedésekre van szükség a gazdasági egyensúly helyreállítására.

Stratégia és tények

A prognózis visszatekintő elemző részében emlékeztet arra, hogy 1976 közepén az OECD kidolgozott egy alapvető stratégiát. Ennek lényege az volt, hogy középlejáratra vissza kell állítani a viszonylagosan teljes foglalkoztatottságot és megfékezni az inflációt — miközben 1980-ig a bruttó társadalmi összternék évi öt százalék körüli növekedését kell megvalósítani.

Az 1976-ban lezajlott események bebizonyították, hogy ez a célkitűzés nem bizonyult reálisnak. Az OECD-körzetben 1976 folyamán a bruttó társadalmi összterméK növekedési rátája csak 3,75 százalék volt. Figyelemre méltó, hogy az 1977-es prognózisban megnevezett három legerősebb országban is alacsonyabb volt a gazdaságnövekedési arány 1976-ban, mint a megelőző esztendőben. Az Egyesült Államokban 6,5 százalékról 4,5-re, Japánban 6,5-ről 6 százalékra, az NSZK-ban pedig 5,5 százalékról 3,5 százalékra csökkent a gazdaságnövekedés üteme. A többi európai OECD-országok rendkívül alacsony, 2,5 százalékos gazdaságnövekedési arányt mutattak fel 1976-ban a megelőző év 3,75 százalékos növekedési arányával szemben.

Nyilvánvaló, hogy az 1976-os esztendőben bekövetkezett események intették óvatosságra a legújabb prognózis szerzőit az 1977-es jóslatok elkészítése során. Így például az új prognózis 1977-re 5,25 százalékos munkanélküliségi arányt vár az OECD-körzetben, ami az 1976-os záróarányhoz képest (5 százalék) némi emelkedést jelent.

Mindezek alapján az OECD miniszertanácsának júniusi ülésén hozott általános növekedési stratégia látnivalóan nem valósítható meg, s az új prognózis voltaképpen ennek az elismerését jelenti.

A gazdaságnövekedés és a munkanélküliség adatainál némileg kedvezőbbek az OECD új prognózisa szerint az inflációs kilátások. Itt sem várnak azonban látványos javulást. 1977-re a vélekedés szerint, az OECD-körzetben 7,25 százalék lesz az inflációs ráta. Ez valamivel alacsonyabb, mint az 1976-ban mutatkozó 8,25 százalékos infláció — de egy árnyalattal magasabb 1976 második félévének hét százalék körüli inflációs üteménél.

Az inflációs nyomás csekély méretű enyhülésének alapvető okát az OECD-prognózis részben a munkanélküliség magas szintjében látja, ami természetesen csökkenti a keresletet, valamint a vártnál szerényebb ütemű gazdaságnövekedésben. Az előrejelzés harmadik tényezőként megemlíti, hogy a nyersanyagok általános árszintje az 1976 elején mutatkozó erőteljes drágulás után ismét lanyhul. Ennek inflációmérséklő hatásán, az OECD szerint, az olajárak emelése sem változtat lényegesen, különös tekintettel arra, hogy az OPEC, mint ismeretes, kettészakadt az olajárvitában és a többség tizenöt százalékos áremelésével szemben 1977 folyamán a legnagyobb exportőr, Szaud-Arábia csak öt százalékkal emeli az árakat. Ez — más források szerint — arra vezethet, hogy a kereslet és a kínálat viszonyának alakulása következtében a többség 15 százalékos áremelése nominális marad.

Mindamellett az OECD előrejelzése hangsúlyozza, hogy a 7,25 százalékos inflációs jóslat súlyozott átlagot jelent. Ezen belül az Egyesült Államok 5 és 6 százalék közötti inflációval számol, az NSZK-ban pedig előreláthatólag 4 százalék lesz az infláció üteme. (Svájcban csak 2 százalék.) Más országokban azonban még igen magas inflációs rátára kell számítani.

Árfolyam és stabilitás

Különösen figyelemre méltó — és természetesen, összefüggésben van a gazdaságnövekedésre vonatkozó óvatos jóslatokkal — az OECD-prognózisnak az exportlevékenységre vonatkozó jóslata. 1977-ben a külkereskedelmi forgalom növekedési rátája az OECD szerint csak hat százalék lesz, szemben az 1976-os esztendő tíz százalék fölötti kereskedelmi expanziójával.

Ami a pénzügyi pozíciókat illeti, az OECD előrejelzései szerint a „három nagy" helyzete szilárd marad. Az Egyesült Államok 1976-ban helyreállította fizetési mérlegének egyensúlyát, Japán az első félévben igen nagy, a második félévben némileg szerényebb mérlegfelesleget ért el, míg az NSZK továbbra is nagy és szilárd pénzügyi mérlegfelesleggel rendelkezik. A kisebb OECD-országok közül pozitív még Hollandia és Svájc pénzügyi mérlege.

Az OECD összképét tekintve azonban a többi ország problémái a helyzetet lerontják. 1974 óta az OECD-körzet a maga egészében 60 milliárd dolláros nagyságrendű pénzügyi mérleghiányt halmozott fel. Ez a tendencia a központi egészét tekintve (a felsorolt országok szilárd helyzete ellenére is) folytatódik a következő esztendőben. Ezt tükrözi az OECD-tanulmány szerint az OECD különböző vezető devizáinak egymástól igen különböző árfolyamváltozása. Az amerikai dollár 1976 folyamán gyakorlatilag stabil maradt, a nyugat-német márka tíz, a svájci frank nyolc, és a japán jen négy százalékkal felértékelődött — miközben az év folyamán az angol font és a líra húsz-húsz, a francia frank pedig tizenkét százalékos árfolyamvesztességet szenvedett.

A tanulmány befejező részének figyelemre méltó vonása, hogy a gyengébb OECD-országokat erőteljes stabilizációs politika folytatására szólítja fel, de ugyanakkor óva inti őket protekcionista rendszabályok bevezetésétől, amelyek a gazdaságnövekedés általános irányzatát tovább lassíthatják. Ebben a felhívásban gyakorlatilag felismerhető az Egyesült Államok, s a Nemzetközi Pénzügyi Alap álláspontja.

—ic—

Vietnam gazdaságépítési programja

A Vietnami Szocialista Köztársaságban a gazdasági életet is súlyosan érintő háborús évek után megkezdődött a békés építő munka. A közép- és hosszútávú gazdaságfejlesztés kérdése állt a Vietnami Dolgozók Pártjának nemrégiben megtartott kongresszusán a vita középpontjában. A 20 éves távra szóló program meghatározza az egyesített Vietnam legfontosabb gazdasági feladatait, természetesen figyelembe véve a déli országrész eltérő sajátosságait is.

A háború mindkét országrészben jelentős károkat okozott, a VDK-ban azonban a nehéz körülmények ellenére is sikerült az évek folyamán az ipari és a mezőgazdasági termelést valamelyest emelni. Dél-Vietnam valamikor exportképes gazdasága azonban teljesen visszaesett. 1975-ben a munkanélküliek száma már 3 millió volt, az eladósodás mértéke évről évre nőtt, s ezt az USA évi 800 millió dolláros gazdasági segélye még kis mértékben sem tudta ellensúlyozni. Állandósult az élelmiszerhiány és a feketepiac. Mintegy 5 millió ember élt az amerikai csapatok kiszolgálásából.

Vietnam északi és déli részének eltérő gazdasági sajátosságai és hagyományai következtében a gazdasági élet egységesítése természetesen jóhéhány évet vesz igénybe. Ugyanakkor a két országrész jól kiegészíti egymást: északon már vannak hagyományai a *nehéziparnak*, s az országrész ásványi kincsekkel is rendelkezik, míg délen főleg a mezőgazdaság és a halászat feltételei kedvezőek. Ugyanitt bizonyos hagyományokkal rendelkezik a *hajóépítés*, a *gépgyártás* és az *elektronika*.

A VSZK távlati fejlesztési programja a gazdasági szerkezet korszerűsítését, a nehézipari bázis megteremtését, valamint a szocialista nagyüzemi termelés általánossá tételét jelöli meg központi feladatként. Mindezek a célok természetesen összefüggnek a tulajdonviszonyok fokozatos egységesítésével. Míg az északi országrészben az ipari és a mezőgazdasági termelés mintegy 95 százalékát a szocialista szektor adja, délen még a magántulajdon a jellemző a gazdasági életben. A program szerint fel kell számolni a feudális földbirtokviszonyokat, államosítják a külföldre menekült tőkések vállalatait, a magántulajdonban lévő ipari és kereskedelmi egységeket fokozatosan átalakítják állami-magán vegyes vállalatokká, a mezőgazdaságban pedig kibontakoztatják a szövetkezeti mozgalmat. A későbbiekben is jelentős szerep vár majd a kisiparosokra, s a külföldi érdekeltségek is folytathatják tevékenységüket.

A 20 éves program megvalósításának első lépcsője az 1976—1980-as második ötéves terv. Északon a nehézipar fejlesztése kapott elsőbbséget. A gazdag nyersanyagkincs (szén, kőolaj, földgáz, ón, ólom, cink stb.) szilárd bázist jelent a nehézipari fejlesztés számára.

Korszerűbb agrotechnikai módszerekkel növelni fogják a termelékenységét a mezőgazdaságban, s mielőbb el akarják érni, hogy az ország a legfontosabb terményekből — rizs, kukorica, burgonya — önellátó, sőt *exportképes* legyen. Fokozzák az ipari növények termesztését is. (Érdemes megjegyezni, hogy a háború az ország 5,5 millió hektáros mezőgazdasági területének több mint egynegyedén hosszabb időre lehetetlenné tette a termelést.) A könnyűipar fejlesztése a hazai igények jobb kielégítése mellett exportcélokat is szolgál. A jövőben e két szektor gyors fejlődésére lehet számítani, ugyanis a két országrész mezőgazdasága és könnyűipara jól kiegészítik egymást.

A munkaerőtartalékok a VSZK-ban jelentősek, átcsoportosításukkal növelhető a termelékenység és a hatékonyság is. (Ezen a téren délen most a legfontosabb feladat, hogy a városokba menekült agrárnépesség mihamarabb térjen vissza a földekhez vidékre. Északon a lakosság 90 százaléka, délen mintegy kétharmada él vidéken.)

A külgazdasági kapcsolatok fejlesztése a térség országaival már megkezdődött, de továbbra is a szocialista államok maradnak a VSZK legfontosabb külkereskedelmi partnerei. A szocialista országok középtávú együttműködési szerződések alapján továbbra is jelentős anyagi, műszaki és technikai segítségben részesítik a VSZK-t, és sokoldalúan részt vesznek a tervfeladatok megvalósításában is.

A pártkongresszus önkritikusan elemezte a gazdasági élet hiányosságait, nevezetesen: a nehézipar még nem elég szilárd, a mezőgazdaság termelése még nem elégíti ki a hazai igényeket, nem megfelelő a természeti kincsek kiaknázása, sok termék esetében kifogásolható a minőség. A gondok feltárása és elemzése mellett határozatokat fogadtak el a hiányosságok fokozatos felszámolására átszervezés, ésszerűsítés és a központilag támogatott beruházások révén.

G. L.

ÓRIÁSCÉGEK ÉS AZ OLAJTŐKE

Az OPEC-országok bevételeinek emelkedésével párhuzamosan 1974—75-ben egyre inkább nőtt a pánikhangulat a vezető tőkés államok ipari köreiben. Attól tartottak ugyanis, hogy a Kőolajexportáló Országok Szervezetének tagjai a befolyt olajdollárok egy jelentős részét külföldi érdekeltségekbe fektetik, s tömegessé válnak a cégfelvásárlások. Különösen Szaúd-Arábia és Irán vált „veszélyessé" ebből a szempontból, hiszen az olajexportból származó bevételek nagysága elvileg lehetővé tette, hogy ez a két ország számos világcég részvénytöbbségét megszerezze. Mindezek ellenére jelentősebb részvényvásárlási tranzakcióra nem került sor. Az olajországok inkább a nemzetközi pénzpiacon folytattak aktív tevékenységet, viszonylag kevés működő tőkét helyeztek ki. Jelentős anyagi eszközöket kötöttek le a hazai nagyszabású fejlesztési tervek is, így tehát a cégfelvásárlásoktól való félelem is fokozatosan alábbhagyott az OECD-országokban. Ezért is keltett nagy meglepetést az 1976-os év utolsó hónapjaiban tett két bejelentés, amely egyrészről a nyugatnémet Krupp-konszern, másrészről az olasz Fiat részvénytulajdonában hozott változást.

Gyógyító injekció

Az iráni kormány októberben megvásárolta a világ egyik legnagyobb nehézipari konglomerátumának, az esseni székhelyű Krupp-művek részvényeinek több mint egynegyedét s így mód nyílik arra is, hogy az olajtermelő ország befolyást gyakoroljon az NSZK-beli mammutcég üzletpolitikájára. (A Krupp igen széleskörű tevékenységet folytat: az acélgyártáson és fémfeldolgozáson kívül a vállalatbirodalom jelentős helyet foglal el a tőkés világ gépgyártásában és hajóépítésében, de ugyanakkor érdekeltségei vannak a szolgáltató iparban és a kereskedelemben.)

A Krupp csaknem 140 leányvállalattal rendelkezik, dolgozóinak száma meghaladja a nyolcvanezret. Irán az anyavállalat 700 milliós márkás alaptőkéből most már 175 millióval részesedik. Az iráni behatolás bizonyos fokig gyógyító injekciónak is tekinthető, az elmúlt esztendők ugyanis nem hoztak a korábbiakhoz hasonló sikereket a Kruppnak. Az amerikai Fortune statisztikája szerint a világ 300 legnagyobb nem USA-beli cége között a Krupp 1973-ról 1974-re nyolc hellyel csúszott lejjebb. (1974-ben az 51. volt a sorrendben.) Két éve a profit még 27,4 millió dollár volt, tavaly azonban a Krupp már mintegy 25 millió dolláros veszteséggel zárta az évet, s várhatóan az 1976-os évi sem hozott nyereséget. Az iráni—nyugatnémet tőkeházasságtól természetesen mindkét fél igen sokat var.

A Krupp azt reméli, hogy pénzügyi helyzete erősödni, eladásai pedig növekedni fognak. Irán számára viszont lehetőség nyílik a magasszintű technológiák további megszerzésére, valamint a Krupp fokozottabb bevonására a hazai iparosítási programba. (Nem lebecsülendő az a lélektani tényező sem, hogy a nyugatnémet konszern első osztályú hírnévnek örvend világszerte.)

1976 végén újabb iráni vásárlás következett be. Teherán és az esseni anyavállalat megállapodott, hogy Irán átveszi a Krupp-cég két brazíliai leányvállalata részvényeinek 40—40 százalékát. Mivel 1974-ben az iráni kormány 25 százalékos részesedést szerzett a Krupp Hüttenwerkben (az anyavállalat acél- és gépiparI részlege), jelenleg összesen több mint 1 milliárd márkára becsülhető az iráni eredetű tőke összege a nyugatnémet vállalatban.

Érdemes megjegyezni, hogy Irán tulajdonában van már az ugyancsak NSZK-beli *Babcox és Wilcox* gépgyár részvényeinek egynegyede. Emlékezetes, hogy csak a nyugatnémet kormány gyors akciójának köszönhető a Mercedes Benz-részvények egyharmadának „megmentése", azaz a tervezett iráni behatolás megakadályozása. A jelek szerint Irán elsősorban az NSZK-ra, ott is kohó- és gépiparra „koncentrál", nem is sikertelenül. Ezért nem kizárt, hogy a jövőben Teherán további részesedéseket kíván szerezni a nyugatnémet iparban, bár a *részvénytöbbség megszerzésére Irán ezután sem törekszik.*

Csak ugródeszka?

A Krupp-tranzakció után a részvénytőzsdéken mindenki arra számított, hogy a következő nagyobb szabású részvényvásárlási majd ismét Irán eszközli. A logikus várakozások azonban nem igazolódtak be, és meglepetésre Líbia is belépett a „részesedést szerzők klubjába". December elején Agnelli, a Fiat elnöke bejelentette, hogy a Líbiai Arab Külföldi Bank 10 százalékkal növeli a torinói konszern alaptőkéjét.

A 190 ezer dolgozót foglalkoztató óriásvállalat — akárcsak az olasz gazdaság — az elmúlt években jelentős gondokkal volt kénytelen szembe nézni. A forgalom értéke 1974-ben 4,5, tavaly pedig 4,8 milliárd dollár volt, a profit pedig mindössze 56 ezer, illetve 170 ezer dollár értéket ért el az elmúlt két évben! Ilyen alacsony haszonra szinte még nem volt példa a Fiat történetében. (Összehasonlításul: a Fiathoz hasonló nagyságrendű japán Nisson Motor nyeresége meghaladja a 80 millió dollárt.) A rossz üzletmenet következtében a Fiat az amúgy is elenyésző osztalékot kénytelen volt évről évre a tartalékokból fizetni. Az olasz nagyvállalat nemcsak gépkocsik előállításával foglalkozik, hanem gyárt — többek között — autóbuszokat, speciális járműveket, turbinákat is.

A líbiai—olasz ügylet értéke mintegy 415 millió dollár. Ennek keretében Líbia 207 millió dollárral emeli a Fiat alaptőkéjét, több mint 100 millió dollár kölcsönt nyújt tíz éves futamidőre a cégnek, együttal 100 millió dollár feletti értékben részvényre becserélhető kötvényt is jegyez. Az ügyletet jóvá kell hagynia az olasz kormánynak, valamint a részvényeseknek, de ez valószínűleg akadálymentes lesz. Annál is inkább, mert a súlyos gazdasági gondokkal küszködő Olaszországnak igencsak jól jön a jelentős mennyiségű olajdollar.

Még nem tisztázott, hogy Líbia bele akar-e szólni a Fiat üzletmenetébe, de annyi már bizonyos, hogy az öttagú végrehajtótanácsban egy, a tizenöt tagú igazgatótanácsban két hely illeti meg. Mindent összevetve a líbiai tőkerészesedés 9,6 százalékos lesz. Líbia számára a részesedés megszerzése kiindulópontot jelenthet hasonló művelletekhez az olasz gazdaságban, a Fiat pedig vérátömlesztést és a halmozódó gondokból való kilábalást reméli a petrodollárok megjelenésétől.

Korai lenne még azt a következtetést levonni a két ügyletről, hogy az olajtermelő országok megindították akciójukat a nagy világcégek kisebb-nagyobb részvényhányadának megszerzésére. Kétségtelen azonban, hogy erre megvan az anyagi lehetőségük, és a jelek szerint a jövőben aktívabb részvényvásárlási tevékenységet folytatnak majd. Ma már nem fogadják a fejlett tőkés országokban olyan idegenkedéssel a termelő szektorokban az OPEC-tőkét, mint korábban. Az újból fenyegető recesszió, valamint a kisebb cégek tömeges csődje és néhány jelentős világcég gazdasági megroggyanása rádöbbentette az ipari államokat, hogy a hazai és az olajtőke összefonódása hozzájárulhat a vállalati gondok és ezen keresztül az országos gazdasági jellegű problémák valamelyes enyhítéséhez. A részesedés megoszlásával természetesen az alapvető bajok — az infláció, a munkanélküliség, a beruházások pangása — nem szüntethetők meg, de egy-egy vállalat, vagy szektor felélesztheto. A tőkés állam ugyanakkor szeretné ellenőrzése alá vonni a részvényvásárlásokat, de jelenleg az előzetes bejelentési kötelezettségen kívül erre más eszköze nincsen.

Gonda György—Lőrincze Péter

HÉT NAP A VILÁGGAZDASÁGBAN

Brazília külkereskedelme

Gyors ütemben bővül Brazília kereskedelmi kapcsolata a szocialista országokkal. Brazília kereskedelmi áruforgalma a szocialista közösség országaival az 1974. évihez viszonyítva 1976-ban háromszorosára emelkedett, és értéke elérte az egymilliárd dollárt.

IATA

A Nemzetközi Légiforgalmi Társulás (IATA) évi jelentése szerint a szervezethez tartozó 135 légiközlekedési vállalat forgalma 1976-ban az előző évihez képest 10 százalékkal növekedett. (A növekedési arány 1974-ben 6, 1975-ben 5 százalék volt.)

A 135 légiközlekedési vállalat repülőjáratai 1976-ban összesen több mint 580 millió utast szállítottak.

Az NSZK külkereskedelmi mérlege

A Frankfurtban közzétett adatok szerint a Német Szövetségi Köztársaság külkereskedelmi mérlegében 1976-ban 34 milliárd márkával nagyobb volt a mérlegtöbblet összege.

Az NSZK 1976-ban 255 milliárd nyugatnémet márka értékű árut exportált, és 221 milliárd márka értékűt importált.

Szociális intézkedések az NDK-ban

Mintegy négymillió dolgozó számára nyílik lehetőség arra az NDK-ban, hogy az új esztendőtől kezdve önkéntes alapon nyugdíjkiegészítéshez jusson. Eddig körülbelül 2,8 millióan élhettek azzal a jogukkal, hogy a korábban érvényes rendelkezések értelmében a törvényesen előírt összegnél több táppénzt, anyasági segélyt vagy nyugdíjat kapjanak. Ezek köre most kiszélesedett. Az új intézkedések értelmében azok, akik 1200 márkánál nagyobb havi jövedelemmel rendelkeznek, önkéntes biztosítással megnövelhetik nyugdíjalapjuk 600 márka feletti hányadát. Az önkéntes hozzájárulás 25 évi fizetés után megszűnik.

Az új év első munkanapján lépett életbe az a rendelkezés is, amelynek alapján ezentúl az önálló háztartással rendelkező egyedülálló nőknek is jár egy fizetett, úgynevezett „háztartási nap", amelyet otthonuk rendbentartására fordíthatnak. Eddig ez a kedvezmény csak a családos, gyermekes anyák joga volt havonta egyszer.

1977 első munkanapjától érvényes az az intézkedés is, amely szerint a 2, 3 vagy átmenő műszakban dolgozó mintegy 1,2 millió munkás három nap pótszabadságot kap.

Szaud-arábiai kőolajtermelés

A Rijadban megjelenő Arab News című angol nyelvű lap szerint Szaúd-Arábia idén több mint 40 százalékkal akarja növelni kőolaj-kitermelésének mennyiségét.

Eladatlan szénkészletek

Az elmúlt év végén a Német Szövetségi Köztársaságban több mint 20 millió tonna kőszén és koksz hevert eladatlanul. Az ország történetében ez volt a legnagyobb eladatlan mennyiség.

Az NSZK kőszénbányái 1976-ban 89,3 millió tonna kőszenet termeltek ki, 3,1 millió tonnával kevesebbet, mintegy évvel korábban. A gyártott koksz mennyisége 32 millió tonna volt, 2,8 millió tonnával kevesebb, mint 1975-ben.

Tavaly 5600 bányász vesztette el munkahelyét az NSZK-ban, és ezzel a szénbányákban foglalkoztatottak száma 200 ezer fő alá csökkent. A vas- és acélipar válsága miatt a raktáron heverő kőszén- és koksznyersmennyiség 14,3 millió tonnáról 20,7 millió tonnára növekedett.

PERISZKÓP

Munkaerő-gazdálkodás a Szovjetunióban*

A munkatermelékenység növelése és a munkaerő jobb kihasználtsági foka mindig igen fontos volt. De még soha sem voltak olyan szembetűnőek ezek a problémák, mint most. Ennek nagyrészt az a magyarázata, hogy a Szovjetunió munkaképes lakosságának már több mint 90 százaléka dolgozik, vagy tanul. De nem szabad számításon kívül hagyni azt sem, hogy a második világháború demográfiai következményeképpen a jelenlegi ötéves terv végére *jelentősen csökken a munkaképes lakosság* növekedési üteme.

A munka hatékonyságának növelése egyre inkább a gazdaságfejlesztés és az életszínvonal-emelés *egyetlen* forrásává válik. A legfontosabb, hogy csökkenjen az alacsony termelékenységű, kézi munkát végző dolgozók nagy száma. A minisztériumoknak és főhatóságoknak szigorúbban kell ellenőrizniük a termelési egyesülések és vállalatok által kidolgozott gépesítési és automatizálási komplex programok hatékonyságát. *A munkaerő- és béralapmegtakarításnak, a ténylegesen felszabaduló munkaerőnek kell a tervezett intézkedések legfontosabb kritériumaivá válniuk.*

Különösen fontos az anyagmozgatási és raktározási munkák gépesítésének meggyorsítása. Csak az iparban és a szállításban ezeken a munkaterületeken 5 millió ember végez túlnyomó részt kézi munkát. Elsőrendű fontosságú az új építkezések számának nagymértékű csökkentése is, valamint az anyagi erőforrások és a munkaerő összpontosítása a legfontosabb objektumokra. Fel kell hagyni azzal a gyakorlattal, hogy sok minisztérium és főhatóság egy-egy iparág fejlesztési problémáit mindenekelőtt új építkezéseket szolgáló beruházásokkal próbálja megoldani, ahelyett, hogy a meglévő állóalapokat használnák ki jobban. Az új építkezések számának csökkentése révén felszabaduló beruházási eszközöket a meglevő vállalatok műszaki színvonalának fejlesztésére kell fordítani, arra törekedve, hogy változatlan, vagy kisebb létszámmal érjenek el termelésnövekedést.

Népgazdasági szempontból igen jelentős a fegyelem, az ütemes munka feltételeinek megteremtése és a munkaidőveszteségek felszámolása. Tudományos intézmények kutatásai bizonyítják, hogy e tényezők révén jelentős mértékben növelhető a munkatermelékenység. Emellett az esetek többségében nincs szükség jelentős eszközökre és rövid időn belül eredményt lehet elérni. A munkaidő jobb kihasználása, a szigorúbb munkafegyelem a vállalatoknál, intézményeknél és szervezeteknél nagymértékben hozzájárulhat a munka hatékonyságának növeléséhez.

A tervező szervek, minisztériumok és főhatóságok általában nagy figyelmet fordítanak a népgazdaság termelő és nem termelő szférájában dolgozók optimális arányára. A társadalmi termelés fejlődése szempontjából *törvényszerű* a nem termelő szférákban dolgozók számának jelentős mértékű növekedése. A munkatermelékenység és a nemzeti jövedelem növekedése révén a szocialista társadalom együttes munkaidejének nagy részét a művelődés, az egészségvédelem, a tudomány és a szolgáltatások fejlesztésére lehet fordítani. Nem lenne tehát helyes a munkaerő jobb kihasználásának problémáját a termelő ágakra korlátozni.

A műszaki fejlődés eredményei és különösen a munkaszervezés tökéletesítésének alapján a nem termelő szférához tartozó intézményekben és szervezetekben is nagy lehetőségek vannak a munkaerő jobb kihasználására. *Ez elsősorban tudományos, tervező és irányító szervezetekre vonatkozik.* Itt a tudományos munkaszervezés széles körű bevezetését elősegíti a nem termelő ágak munkanormáinak javítása, az anyagi ösztönzés fokozása és a létszám csökkentése, *ami több munkakör egyidejű betöltésével*, és a végzett munka volumenének növelésével jár együtt.

Ma már nem elég csak mennyiségileg egyeztetni a munkaerő szükségletét a munkaerőforrásokkal. Előtérbe kerül a minőség és mindenek előtt az, hogy össze kell hangolni a megfelelő szakmájú szakképzettségű dolgozók iránti igényt a dolgozók felkészítésével. Ismeretes, hogy sok esetben a szakképzett munkaerő hiánya okoz késést az új termelő kapacitások beindításában.

A munkavégzés társadalmi aspektusainak erősödése szükségessé teszi, hogy az új technika bevezetésével ne csak a munka termelékenysége emelkedjen, hanem a munka váljon könnyebbé is. Nem elég hatékonyabb gépeket, berendezéseket és műszereket tervezni. Fontos például, hogy az új gépeken az idős emberek is jól tudjanak dolgozni. Ez a vállalatnak és az egész népgazdaságnak is előnyös, mivel így az idős emberek tovább dolgozhatnak, teljes mértékben hasznosíthatják termelési tapasztalataikat.

Rendkívül fontosak a munkaerő ésszerű felhasználásának *területi* aspektusai, ami azzal függ össze, hogy az ország egyes részein nem azonos mértékben nő a munkaképes lakosság száma. A tízedik ötéves terv során *a közép-ázsiai, a Kaukázuson túli köztársaságokra és Kazahsztánra* (e területeken a dolgozók 15 százaléka található), *jut a munkaerő-létszám növekedésének több mint 40 százaléka, a 80-as években pedig gyakorlatilag a teljes növekedés* (szemben az 1971—1975. közötti 30 százalékkal.)

Ezekben a köztársaságokban szabad munkaerőforrások találhatók, különösen falun. Ugyanakkor az Oroszországi Föderációban és Ukrajnában a 80-as években nem csak hogy nem nő, de *csökken* a munkaerő. Ilyen körülmények között az ipartelepítési politikát az egyes területek munkaerőtartalékainak és termelésbe történő bevonásuk sajátosságainak figyelembevételével kell kialakítani.

Az Oroszországi Föderáció központi és nyugati területein, Ukrajna, Belorusszia és a Baltikum ipari körzeteiben különösen fontos, hogy a létszám növelése nélkül bővítsék a termelést. Itt az tűnik célszerűnek, ha teljes mértékben felhasználják a szakképzett munkaerő bonyolult berendezések és jó minőségű közszükségleti cikkek gyártásában szerzett tapasztalatait. A munkaerőforrásokkal rendelkező vidékeken (középázsiai és kaukázusi köztársaságok, Moldávia) nagy jelentősége van a helyi szakemberképzésnek. A mezőgazdasági termékeket feldolgozó ipar gyors fejlődése kedvező feltételeket teremt ehhez, növeli a falusi lakosság mobilitását. A közép-ázsiai és kaukázusi köztársaságok szakképzési rendszereinek fejlesztése mellett az érdekelt főhatóságokkal egyeztetve, ezen köztársaságok fiataljait az ország más vidékeire, sokszor több ezer kilométeres távolságra kell elküldeni tanulni.

A vállalatok, intézmények és szervezetek túlnyomó része létszámtervét önállóan dolgozza ki, bár részben anélkül, hogy alaposan megvizsgálná a termelési programok valóságos munkaigényességét az elvégzendő munka volumenét, valamint a városi és vidéki munkaerőtartalékok helyzetét. Ennek következtében mesterségesen felduzzasztják a tervezett létszámot, visszatartják az átlagkereset növekedését, felesleges feszültséget teremtenek a munkaerőmérlegben. Ezzel kapcsolatban figyelemre méltóak azok a javaslatok, hogy a tervekben létszámkorlátozásokat kell előírni azon vállalatok és szervezetek számára, amelyek nem dolgoztak ki tervet a munkatermelékenység fokozására.

A munkaerő hatékonyabb és komplex tervezési, műszaki, gazdasági kihasználása elsődleges feltétele a tízedik ötéves tervben foglalt feladatok sikeres végrehajtásának.

* A Planovoje Hozjajsztvo, 1976. 11. számában megjelent cikk alapján.

A REANAL FINOMVEGYSZERGYÁR
1977. ÉVI ÁTADÁSSAL

eladja

ESETLEG BÉRBE ADJA ÜZEMNEK, RAKTÁRNAK ALKALMAS, DUNAVECSEI, 1 HA 9976 M² TERÜLETŰ, KÖZMŰVESÍTETT, BEKERÍTETT, TELEFONNAL ELLÁTOTT

telepét

884 m² beépített terület.

A FŐVÁROSTÓL 70 KM-RE, A MŰÚT MELLETT, VASÚTÁLLOMÁS KÖZELÉBEN.

Érdeklődni lehet: a Beruházási Főosztályon, telefon: 635–833.

BÉRBE VESZÜNK
egy 1500–2000 m³-es
TELKET
gépkocsiparkolás céljára a VI–VII–VIII. kerületben.
„Sürgős 1620" jeligére a Felszabadulás téri hirdetőbe.

A NAGYKANIZSAI SÖRGYÁR MEGVÉTELRE KÍNÁL
egy spilling gőzmotort generátorral együtt

A GŐZMOTOR JELLEMZŐI: típusa: 4 EH 12. belépő gőznyomás: 18 att. kilépő gőznyomás: 2–3 att. teljesítmény: 760 LE fordulat: 1000 f/p

A GENERÁTOR JELLEMZŐI: típusa: OH 274/6 teljesítmény: 800 kVA 400/231 V fordulat: 1000 f/p

Érdeklődni lehet a Nagykanizsai Sörgyár műszaki osztályán.

A VASÉRT
BALASSAGYARMATI TELEPE
azonnali vasúti, vagonban történő szállításra
FELAJÁNL
1000x2000x2,5 MM-es FEKETE VASLEMEZT (H. 2. FC. MINŐSÉG).
FOGYASZTÓI ÁRA: 7,70 Ft/kg
1000x2000x2,5 MM-ES FEKETE VASLEMEZT (H. 3. FC. MINŐSÉG),
FOGYASZTÓI ÁRA: 7,40 Ft/kg
CÍM: BALASSAGYARMAT, RÁKÓCZI FEJEDELEM U. 28.
TELEFON: 74–18.
TELEX: 229 154.

Megvételre ajánlunk
egy NYSA 521–C típusú, 0,75 tonna teherbírású, zárt, 3 éves, 1976-ban műszaki vizsgázott,
TEHERGÉPKOCSIT.
ALFÖLDI TEJ ÖKV.
Kőröstetétlen, Abonyi u. 2.
Megegyezés a helyszínen.

Eladnánk
három használt, ADDO–X
lyukszalag-lyukasztó gépet
Érdeklődni lehet: a
„CENTRIKÖT" VÁLLALAT
gondnokságán, Kollár Józsefnél.
Telefon: 112–022.

SKODA 1203-AS
1 tonnás kisteherautó
használtan eladó
közületnek vagy szövetkezetnek.
KÖZDOK
Budapest VII., Hársfa u. 51.
Tel.: 227–697.

A Bátaszéki Kádár- és Faipari Szövetkezet
MEGVÉTELRE AJÁNL
egy pátkocsis, önrakodós, üzemképes
ZIL TEHERGÉPKOCSIT
magasítóval és új ponyvával ellátva.
Irányár: 140 000 Ft.
Ügyintéző: Hermann György.
Telefon: 39-es.
Telex: 14–296.

Mezőgazdasági termelők!
TAURUS® A TAURUS új terméke
A HAJLÉKONY FALÚ GUMIKONTÉNER
Kiválóan alkalmas vetőmag, műtrágya, különféle takarmánygranulátumok, szemcsés termékek szállítására és nedvességmentes tárolására.
Előmunkát, göngyölegköltséget takarít meg használatával.
Kapható: 0,5 és 1 m³-es űrtartalommal.
Kívánságra más méretben is készülhet.
Megrendelhető:
TAURUS KERESKEDELMI KÖZPONT
Budapest VI., Liszt Ferenc tér 10.
Telefon: 229–202.
Műszaki és felhasználási tanácsokat készségesen ad: a
TAURUS ALKALMAZÁSTECHNIKA
Budapest VIII., Rákóczi út 59.
Telefon: 134–240.

Lipcsei Vásár 1977. március 13–20
Német
Demokratikus
Köztársaság

Látogassa meg a Lipcsei Vásárt szakmai utazócsoporttal! A tudósok, mérnökök, technikusok átfogó információkat kapnak a vásár ajánlatáról, valamint a szakterületek legújabb gyártmányiról és fejlődési irányáról. A vásár „Technik-Information" szolgálata szaktanácsadással, szakvezetéssel áll az érdeklődők rendelkezésére, és segítséget nyújt a kapcsolatteremtésben is.

Gazdag tudományos-technikai program várja Önt. Utazási irodája megszervezi látogatásait. Vásári belépők, továbbá az egyéni és csoportos utazásokról szóló tájékoztatás az IBUSZ-nál.

Autóipari együttműködésünk a KGST-országokkal

A közúti közlekedés és az áruforgalom gyors ütemű növekedése világjelenség. A többszörösére növekedett szállítási igények fokozott gazdaságossági, kényelmi és biztonsági követelményeket állítanak a járműipar elé.

Magyarországon a közúti közlekedés ugrásszerű fejlődése két szempontból jelent figyelemre méltó feladatot:

— Hazánk tekintélyes autóipari bázist fejlesztett ki.

— Ezzel szemben sem személygépkocsigyártással, sem pedig összeszereléssel nem foglalkozunk.

A hazai autóipar e sajátos szerkezete közvetkeztében népgazdaságunk számára a szocialista közösség országaival való intenzív együttműködés rendkívül jelentős.

Kölcsönös előnyök

Autóbusztermelésünk 90 százalékát a szocialista országokban értékesítjük. Ahhoz, hogy autóbuszgyártásunk gazdaságossága és minőségi szintje kielégítse az előírásokat, olyan fő- és részegységek, szerelvények felhasználása vált szükségessé, amelyeket szocialista partnerek állítanak elő a hazainál fejlettebb technológiával és a sorozatnagyság következtében gazdaságosabban.

A személygépkocsiknál a helyzet ennek fordítottja, tekintve, hogy a teljes hazai szükségletet — évi mintegy 90 000 darabot — importból kell fedeznünk. Jelenleg személygépkocsi-behozatalunk mintegy egyötöd része realizálódik, az érvényes kooperációs kapcsolatok útján (VAZ-program, Polski Fiat 126 kooperáció).

A KGST Gépipari Állandó Bizottságának Autóipari Szekciójában — az 1971-ben elfogadott komplex program irányelveinek megfelelően — széles körű munka folyik a közúti járművek, azok fő- és részegységeinek, szerelvényeinek nemzetközi munkamegosztás keretében történő előállítására, illetőleg az erre vonatkozó két- és sokoldalú szakosítási és kooperációs egyezmények kidolgozására. A termelés szférájában született tartós kapcsolatokkal az együttműködés jelenlegi legfejlettebb formája jön fokozatosan létre, az eddig alkalmazott, többnyire csupán a forgalmi szférára korlátozódó kapcsolatokkal szemben. A hosszabb távú fejlesztési elképzelések egyeztetésének legfőbb előnye, hogy ez az összehangolt fejlesztés megakadályozza a piaci lehetőségek beszűkülését is előidéző párhuzamos és ezáltal kevésbé gazdaságos termelőkapacitások létrehozását.

Sokoldalú szakosítás

A termelés szférájában létrejövő integrációs típusú kapcsolatok az autóiparban kétféle formában valósulhatnak meg:

— sokoldalú szakosítással,

— kétoldalú szakosítással és kooperációval.

A nemzetközi munkamegosztásban a jelenlegi legmagasabb szintű forma a sokoldalú gyártásszakosítás, amelynek munkamenete a következőkben foglalható össze:

A KGST-országokban jelenleg gyártott és a jövőben gyártani kívánt haszongépjárművek (tehergépkocsik és autóbuszok) aggregátjai, (motor, sebességváltó, kormánymű, futómű stb.), egyes szerelvényei (ablaktörlő motor, generátor, indítómotor stb.) az egymástól eltérő járműkonstrukciók ellenére is számos szabványosítható és tipizálható paraméterrel rendelkeznek. Ilyen pl. a motor teljesítménye és nyomatéka, a sebességváltó ki- és bemenő nyomatéka, a generátor által szolgáltatott töltőáram stb.

Ezen paraméterek alapján össze lehet állítani minden egyes termékcsoportban egy olyan optimálisan szűk típussort, amely mindazokat a jellemzőket szabályozza — természetesen ésszerű lépcsőzéssel — amelyeknek az adott termék tulajdonságaira, használhatóságára meghatározó jelentősége van.

A következő lépés ezután annak eldöntése, hogy mely országok szakosodnak az adott termék, vagy termékcsoport gyártására.

A szakosodásban való részvétel egyik alapvető feltétele — a szabad kapacitás mellett — az adott termékcsoport minőségének magas fokát és egyenletességét biztosító technikai bázis.

A szakosított gyártás további feltétele, hogy az adott termékből mindenkor kielégíthető legyen a szocialista közösség teljes igénye. Ez a követelmény meghatározó jellegű befolyást gyakorol a szakosodó ország belső fejlesztési céljaira is, hiszen a szakosítási egyezmények általában 5—15 évre szólnak, aminek következtében a hazai szükségletet lényegesen meghaladó teljesítőképességű termelőkapacitások ismert és hosszú időre biztosított exportlehetőséget kapnak.

Példaként említjük a haszongépjárművek hajtott hátsó hídját, amely a győri Magyar Vagon- és Gépgyár terméke. A hazai szükséglet mindössze 13 000 darab körüli termelést igényelne. Ezzel szemben — azáltal, hogy hosszú távon a MVG látja el a KGST-tagországok tehergépkocsi és autóbuszgyárait ezekkel a hidakkal — a gyár termelése már jelenleg is meghaladja az évi 50 000 darabot és 1980-ig újabb termelőkapacitások létrehozásával a termelés volumene megduplázódik.

A gyártásszakosítás a fő- és részegységeken túlmenően komplett járművekre is kiterjed. A KGST—GÁB Autóipari Szekciója jelenleg is dolgozik az izotermikus (állandó belső hőmérsékletű) gépkocsik, valamint az autóbuszok szakosítási egyezményének kimunkálásán.

Kétoldalú egyezmények

A KGST-országok műszaki-tudományos együttműködésének egy másik, a jelen időszakban a sokoldalú szakosításnál még elterjedtebb formája az egyes országok kormánybizottságai által szervezett és irányított, vagy közvetlenül a vállalatok között létrehozott kétoldalú szakosítási és kooperációs tevékenység.

A továbbiakban rövid áttekintést adunk a hazai autóipar 1976—80-ra szóló kétoldalú szakosítási és kooperációs tevékenységéről.

A magyar—szovjet együttműködés a legjelentősebb autóipari kooperáció: hosszú távú és nagyvolumenű termelést biztosít a kooperációban részt vevő hazai vállalatok részére.

A VAZ-program keretében gyártott 19-féle munkaigényes komplettáló szerelvény (ablaktörlő garnitúra, gyújtáselosztó, kürt, műszerfal stb.) az V. ötéves tervidőszakban 75 000 Lada személygépkocsit jelent népgazdaságunk számára.

Exportoldalon az évi 6000 db IKARUS autóbusz szállítása autóiparunk számára 1985-ig jelent biztos piacot. A Szovjetunió ellentételként személy- és tehergépkocsikat, valamint merev mellső tengelyeket szállít.

Jelentős együttműködés jön létre a városi autóbuszok hajtóművének, a hidromechanikus sebességváltónak a gyártásában. A tervek szerint a váltó hidraulikus egységét a szovjet partner, mechanikus részét a Csepel Autógyár fogja nagy sorozatban előállítani.

A magyar—NDK kétoldalú együttműködés az autóbuszgyártás és a középkategóriájú tehergépkocsik kooperációs gyártása köré koncentrálódik.

Az NDK vezetőüléseket, fűtőberendezéseket, kardántengelyeket szállít az IKARUS autóbuszokhoz és ezen túlmenően kielégíti a teljes magyar igényt 5—6 tonnás tehergépkocsiból.

Jelentős az IKARUS—IFA W 50 kooperációs egyezmény, amelynek keretében IK 211 típusjelzéssel az NDK-ban gyártott IFA alvázra módosított W 50 aggregátokkal szerelt autóbuszok közös gyártása valósult meg.

A magyar fél vállalta az NDK teljes igényének kielégítését a 11 m-es és az ezen felüli autóbusztípusokból.

Említésre méltó a Zsiguli társafék gyártásának MNK—NDK kooperációja, amelynek során NDK-ban gyártott alkatrészek nálunk kerülnek összeszerelésre.

Igen jelentős az együttműködés az autóvillamossági termékek csoportjában is: az NDK tehergépkocsikba magyar gyártású dinamókat, indítómotorokat és ablaktörlő motorokat építenek be.

A magyar—lengyel együttműködés keretében a lengyel partner tehergépkocsi vezetőfülkéket, keréktárcsákat, befecskendező szivattyúkat hengersorpereselyeket, ablaktörlő motorokat szállít, hajtott hátsó futóművek és szervokormányok ellenében.

Kiemelkedő jelentőségű a FIAT 126 p kooperáció, amelynek keretében műszerek, gyújtáselosztók, dugattyúk, kürtök és egyéb alkatrészek ellentételeként a hazai piacon igen keresett kiskategóriájú FIAT 126 p személygépkocsikat szállít a lengyel fél.

A magyar—román együttműködés jellemző termékei: IKARUS autóbuszok, RÁBA—MAN motorok, valamint autóvillamossági termékek: indítómotor és generátor.

A magyar—bolgár kétoldalú autóipari kooperáció főként az autóbuszgyártásra terjed ki. A tervidőszakban RÁBA—MAN motorokat, hajtott hátsó futóműveket és egyéb kompletláló berendezéseket szállítunk a bolgár autóipar részére.

A magyar—csehszlovák kétoldalú kooperáció biztosítja a csehszlovák autóbuszgyártás részére a 10 tonna tengelyterhelésű hajtott hátsó hidakat.

A csehszlovák export főbb tételei a közkedvelt SKODA típusú személygépkocsik, hidromechanikus sebességváltók, valamint kisebb mennyiségben tehergépkocsik.

További feladatok

A KGST 1976 júniusában Berlinben megtartott XXX. ülésének határozata értelmében tovább kell fejleszteni a szocialista közösség országainak együttműködését, és 1977 folyamán ki kell dolgozni a hosszú távú, 1990-ig szóló gyártásszakosítási és kooperációs egyezményeket.

A hosszú távú együttműködés keretének pontosítása különösen azokban az ágazatokban indokolt, amelyek tőkeigényes kapacitásfejlesztést igényelnek. Ezek közé tartozik az autóipari alágazat is.

A gyártásszakosítás fejlesztésének további nélkülözhetetlen feltétele a termékek minőségének egyenletes szintjét biztosító és a minősítést egységesítő KGST-szabványok széles körű kidolgozása. Ez a munka jelenleg fázisküsésében van. A KGST Szabványügyi Állandó Bizottságának határozata értelmében 1980-ig felül kell vizsgálni az összes KGST szabványosítási ajánlást abból a szempontból, hogy azok alkalmasak-e arra, hogy kötelező érvényű KGST-szabvánnyá minősítsék őket.

Mindebből következik, hogy a komplex programban megjelölt feladatok sikeres végrehajtásának alapvető feltétele a KGST munkaszerveiben folyó tevékenységének széles körű koordinálása. Az integráció további kiszélesítéséhez szoros együttműködést kell létrehozni a tudományos kutatás, valamint a kutatási eredmények realizálása, a termelés szférája között.

Jobbágy László

KGST-HÍREK

A ZSIGULI KOOPERÁCIÓ V. ötéves tervprogramja szerint a veszprémi Bakony Művek 2 millió garnitúra alkatrészt szállít a szovjet gépkocsigyárnak. A veszprémiek kutatásai alapján a szovjet szakemberek 15 fejlesztési javaslatot fogadtak el. Így a tervidőszakban a Bakony Művek kifejleszti azt a gyújtáskapcsolót, amely fénnyel és hanggal figyelmezteti a feledékeny gépkocsivezetőt, ha nyitva hagyja kocsiját. A gyártmányfejlesztési program szerint fontos feladat annak az elektronikus gyújtássegítőnek a kidolgozása, amely a jelenlegi mechanikus szerkezetet helyettesíti és javítja a gépkocsi működését, mérsékli az üzemanyag-fogyasztást, a tökéletesebb égés feltételeinek megteremtésével pedig jelentősen csökkenti a kipufogógázzal okozott környezeti szennyeződéseket.

★

A Traktorexport 57 millió rubel értékű gépet szállít az AGROTRÖSZTNEK. A mezőgazdaság importgépeinek és berendezéseinek 50 százalékát adja a Szovjetunió, de ennél is jóval nagyobb az arány a gabonabetakarító és a talajmunkákat végző gépekből. A korábbinál lényegesen nagyobb teljesítményű szovjet gépeket kap a mezőgazdaság, többek között 160 és 220 lóerős traktorokat. Az alkatrészimport is biztatóbb, mert nemcsak mennyiségben, hanem választékban is kedvezőbb ütemű szállításokat vállalt a szovjet partner.

★

A MAGYAR—CSEHSZLOVÁK TERMELÉSI KOOPERÁCIÓ bővítéseként a pozsonyi Kabló Gyár átadja a Pestvidéki Gépgyárnak a higító nélküli drótlakkozás módszerének műszaki dokumentációját. A berendezés mintapéldányának összeállítása már megkezdődött, s a tervek szerint a sériagyártásra 1978-tól kerül sor. A pozsonyi Politechna Vállalat közvetítésével a Komarnói Hajógyár megállapodást kötött a Magyar Hajó- és Darugyárral arról, hogy a termelési csúcsok idejére szakembercserével nyújtanak egymásnak segítséget.

★

1971. és 1975. között az ipari termelés évi átlagos növekedési üteme a KGST-tagországokban átlagosan 7,7 százalékos, a közös piaci országokban 1,4 százalékos volt.

★

1971 és 1975 között a munka termelékenységének emelkedése biztosította az ipari termelés növekedésének 70 százalékát Bulgáriában, 85 százalékát az NDK-ban, több mint 70 százalékát, Mongóliában és Lengyelországban, 55 százalékát Romániában, 80 százalékát a Szovjetunióban, nem egészen 100 százalékát Magyarországon és 89 százalékát Csehszlovákiában.

★

1975-ben 30 százalékra emelkedett a KGST-tagállamok részesedése a világ acéltermelésében. A szocialista közösségen belül a Szovjetunió a legnagyobb acéltermelő: 1974-ben 4 millió tonnával, tavaly 33 millió tonnával több acélt állított elő, mint az Egyesült Államok.

1970-ben a KGST-tagországokban az egy lakosra számított acéltermelés mindössze 81 százaléka volt a Közös Piac megfelelő mutatójának, de 1975-ben ez a mutató már 6 százalékkal haladta meg az Európai Gazdasági Közösséghez tartozó országok mutatóját.

★

A legnagyobb európai autóbuszgyár, a magyar Ikarus az elmúlt öt esztendő alatt több mint 40 000 autóbuszt gyártott. A termékek 85—90 százalékát 40 országba exportálták. 1975-ben Magyarországon az autóbuszgyártás az előző év szintjét 18,3 százalékkal haladta meg, s 1970-hez képest 79 százalékkal növekedett.

HIRDESSEN A FIGYELŐBEN!

Nemzetgazdasági tervezés az USA-ban?*

Az amerikai társadalom széles rétegei még ma is bizalmatlanul fogadják a kormány — különösen a szövetségi kormány — beavatkozását a gazdasági életbe. Még ma is sokan gondolkodnak úgy, hogy a szabad vállalkozás nem egyszerűen valamely szakma vagy hivatás szabad megválasztását jelenti, hanem a kormány befolyásától mentes gazdasági döntéshozatalt. Szerintük a nemzetgazdasági tervezés egy lépés a kommunizmus, de legalábbis a szocializmus, a központosított tervgazdaság felé. S ezt a lépést az üzletemberek nem akarják megtenni.

A kétszámjegyű infláció, az energiaválság, a munkanélküliség, valamint a szövetségi kormány bizonytalan reagálásai ismét erővel vetették fel a nemzetgazdasági tervezés szükségességét, s ezt a körülményt egyre több amerikai polgár és csoport is felismeri. Így a közelmúltban a *The New York Times* szerkesztőségi cikkben állapította meg, hogy „a terv nélküli gazdálkodás hagyományos módszere gazdasági bajokhoz, szerencsétlenségekhez vezet". Az ifjabb Henry Ford szerint „a jövőben a gépkocsiiparnak is számolnia kell bizonyos kulcsfontosságú nyersanyagok hiányával, ami szükségessé teszi az országos szintű tervezőmunkát, feltéve, hogy a fogyasztók igényeinek kielégítéséhez elengedhetetlen erőforrásokról valóban gondoskodni akarunk".

A *Business Week* hírül adja, hogy üzletemberek, szakszervezeti vezetők és közgazdászok csoportja Nemzetgazdaság Tervezési Hivatal létrehozását sürgeti. Végül *Humphrey* és *Javits* szenátorok 1975. május 21-én a teljes foglalkoztatottságról szóló 1946. évi törvényhez kiegészítést terjesztettek a szenátus elé „Az arányos növekedésről és a gazdasági tervezésről" szóló törvény címén. *Humphrey-ék* nagy horderejű törvényhozói és kormányintézkedéseket javasolnak a pénzellátás növekedésével a szövetségi költségvetéssel, a hiteligényekkel, a kamatlábakkal, az adókkal és szubvenciókkal, a gazdaság szerkezetének és szabályozásának megváltoztatásával, a nemzetközi kereskedelemmel és számos gazdasági elvvel és programmal kapcsolatban.

Az amerikaiak alig ismerik gazdaságukat, nem tudják pl. hogy milyen nagy az USA olajimportja, földgázkincse, milyen az infláció okai, sajátosságai, milyen nagy a külföldi beruházások szintje az USA-ban stb. S ez a tudatlanság nem véletlen.

A szövetségi kormányzat képtelen arra, hogy előre jelezze a gazdasági problémákat, s így megfelelő ellenintézkedéseket hozzon, egyszerűen azért, mert nem rendelkezik olyan információs rendszerrel, amely az ilyen elemzésekhez szükséges adatok megszerzéséről gondoskodnék. Az esetben pedig, ha az információkat mégis megszerzik, ezt általában csak elkésve teszik, mert mire az adatok összegyűlnek, elvesztik időszerűségüket. Nem egy esetben ilyenkor már csak olyan drákói intézkedések segíthetnek, amelyeket megfelelő információk birtokában el lehetett volna kerülni.

Jellemző, hogy amikor Ford elnök — hivatalbalépését követően — tanácskozásra hívta az ország gazdasági, pénzügyi szakembereit, e szakemberek — megfelelő információk hiányában — csak azt a naiv tanácsot tudták adni az elnöknek, hogy indítson propagandahadjáratot „Mérjünk csapást az inflációra!" elnevezéssel, S jellemző, hogy 19 hónapig tartott, amíg elkészült a tanulmány, amelynek feladata a rendelkezésre álló készletekhez illeszkedő energiafogyasztás alakulásának meghatározása volt. Míg a tanulmány készült, az energiafogyasztás az eredeti ütemben növekedett, s a bajok csak fokozódtak.

Ha igaz az, hogy a bajok gyökere: nem állnak rendelkezésre megfelelő — megbízható információkon nyugvó — politikai tervváltozatok, akkor a megoldás is kézenfekvő: megfelelő számítógépes információs rendszerre, alapos elemző munkára, hozzáértő tervezőgárdára, az elemzés és tervezés közérthetőségére, nyilvánosságra, a törvényhozó és végrehajtó hatalom ágazatainak széles körű bevonására, azaz indikatív tervezésre van szükség. Olyan tervezésre, amely a kormányzat és az üzleti élet képviselőinek a jelentősebb trendekről és következményeikről folytatott párbeszédére épül. A kormány a politikai terveket a trendek és problémák feltérképezésére építené, az üzletemberek pedig a politikai döntések befolyásolására, ill. arra törekednének, hogy alkalmazkodjanak e döntésekhez.

A gazdasági-társadalmi információk gyűjtésével, létrehozásával, feldolgozásával, illetve a fejlesztési lehetőségek elemzésével, az előrejelzésekkel egyelőre különleges szervnek, a *Nemzetgazdasági Tervezési Hivatalnak* kellene foglalkoznia, mely szerv hatásköre a tájékoztatásra, tanácsadásra, javaslattételre korlátozódna.

Az amerikaiak már a 30-as években megtanulhatták, hogy a tőkés gazdasági-társadalmi és politikai intézmények sem változtathatatlanok. Ellenkezőleg, ezeknek az intézményeknek időről időre — a követelményeknek megfelelően — újból és újból meg kell újulniok, különben először hatékonyságukat vesztik el, majd vonzerejüket is. Ha a szűkiben levő erőforrások optimális elosztásának problémáját most nem fogjuk megoldani, az amerikai szavazóknak a szabad vállalkozási rendszerbe vetett bizalma megszűnik, és e szavazók az indikatív nemzetgazdasági tervezésnél összehasonlíthatatlanul radikálisabb megoldás mellé fognak állni. A kapitalizmus jövője — a tervezés további mellőzése esetén — sokkal bizonytalanabb, mint volt a versenyt korlátozó monopóliumok megjelenésekor vagy a 30-as évek elején, a nagy gazdasági válság alatt.

mj

* A Long Range Planning-ban megjelent cikk alapján.

A VILÁG ENERGIAHELYZETE

Tények és jóslatok Katar után

Emlékezetes, hogy az 1973 végén kirobbant energiaválság letűzésének időszakában, 1974-ben az amerikai külpolitika megkísérelte létrehozni a legnagyobb tőkés fogyasztók kartelljét. Ekkor azonban csak elvi megállapodás született e fogyasztói kartell, az International Energy Agency (IEA) létrehozásáról. Kilenc hónap kellett, míg egyáltalában meg lehetett tartani Párizsban a formális alakuló értekezletet. Franciaország azonban, amely a maga részéről különleges kapcsolatokat kívánt fenntartani a termelői és exportőr kartell, az OPEC országaival, távol maradt a szervezettől.

Az IEA nem érte el eredeti céljait. E célok arra irányultak, hogy az IEA „ésszerű módon és az egyenlő elbánás alapján" biztosítsa tagjainak olajellátását és rendkívüli olajhiány esetén hatásos olajellátási szükségletet dolgozzon ki. Emellett célul tűzték ki, hogy szervezett formában állandó párbeszéd bontakozzék ki az OPEC tagállamaival.

Az IEA kudarcai

Az energiahelyzet alakulása az IEA megalakítása óta világosan bebizonyította: a „vevők placánák" visszaállítása, amely az 1960-as évekre volt jellemző — nem lehetséges. A IEA ügyvezető igazgatója is úgy fogalmazott évvégi nyilatkozatában, hogy a jelenlegi olajár nem egyszerűen az OPEC működésének eredménye, hanem a kereslet-kínálati egyensúly felbillenésének következménye. Az IEA vezetője szerint ezért csak egyetlen megoldás lehetséges: „olyan új piaci egyensúly megteremtése, ahol az OPEC kartell-ereje többé nem érvényesül a jelenlegi szinten". Egy amerikai olajügyi szakértő, Michael Parrott, az IEA munkájával foglalkozó tanulmányában ezt a nyilatkozatot kommentálva megjegyzi: *„Irónikus módon ez az új piaci egyensúly csak magasabb olajárakkal érhető el. Csak magas olajár esetén lehet kényszeríteni a fogyasztó országokat arra, hogy csökkentsék fogyasztásuk szintjét és az alternatív energiaforrások létrehozására eszközölt beruházások csak ebben az esetben válnak kifizetődővé."*

Ilyen körülmények között az IEA tevékenysége egyelőre csak két területen érvényesült. Egyrészt „elméleti szükségmegoldásokat" dolgoztak ki hirtelen olajszűke (például bojkott) esetére, másrészt prognózisokat megfelelő információk összegyűjtése után az energiahelyzet alakulására 1985-ig.

Ami az előbbi tevékenységet illeti, egy esetleges hirtelen olajszűke esetén többé nem az olajmonopóliumok gondoskodnak az elosztásról és annak arányairól, mint 1973-ban, hanem (velük együttműködve ugyan) a döntési jog a kormányok kezébe került. Elvileg megállapodtak abban, hogy az IEA tagállamai az olajellátás 7 százalékos csökkentése esetén 7 százalékkal csökkentik fogyasztásukat, 12 százalékos esésnél pedig 10 százalékkal. Ennek az elméleti döntésnek a hatásosságát természetesen csak akkor lehetne megbízhatóan megállapítani, ha egy ilyen próbatételre valóban sor kerül.

Három gazdasági ok

Az IEA 1976 és 1977 fordulóján összefoglaló jelentést is bocsátott ki, amelynek elkészítésénél felhasználták az Egyesült Államokban létrehozott energiagyönökség, valamint az angol energiaügyi hivatal adatait is. A jelentés kiindulópontként leszögezi, hogy az 1973—74-es válság után sem végeztek komoly munkát az új és alternatív energiaforrások feltárása, valamint a szervezett energiatakarékosság érdekében. A jelentés szerint ennek három gazdasági oka van.

Először: 1962 és 1973 között, az általános gazdasági növekedés időszakában a világ energiafogyasztása több mint nyolcvan százalékkal nőtt. (Olajegyenértékben számolva, 3,3 milliárd tonnáról 6,1 milliárd tonnára.) Az OECD-ben tömörült fejlett tőkés országok 1962-ben a világ teljes energiafogyasztásának kétharmadát adták és fogyasztásuk az említett időszakban ugyancsak kétharmaddal nőtt: 2,1 milliárd tonna olajegyenértékről 3,4 milliárdra. A KGST-országokban ugyanebben az időszakban a fogyasztás csaknem száz százalékkal nőtt. A fejlődő országokban több mint száz százalékkal, de mennyiségileg természetesen ennek a csoportnak a fogyasztása nem játszott döntő szerepet. Az 1974—75-ben bekövetkezett recesszió azután csökkentette az olajfogyasztást és ez volt a megfelelő intézkedések elmulasztásának egyik oka.

Másodszor: a fejlett tőkés országok tevékenysége az alternatív energiaforrások keresésére az olajár alakulása miatt is lelassult. A recesszió éveiben ugyanis az olajár viszonylagosan stabilizálódott. Az 1974-ben bekövetkezett nagy áreszkaláció után 1975. október elsején, mindössze tíz százalékos újabb árnövelést hajtottak végre olaján olajáremelést, amely nagyszabású tevékenységre ösztönözte volna az IEA-ban tömörülő tőkés országokat. Jelenleg, 1977 fordulóján, az IEA-jelentés szerint ugyanebbe az irányba hat az OECD és a Nemzetközi Pénzügyi Alap (IME) pesszimista előrejelzése. Eszerint a következő üzenket hónapban a tőkés világban megerősödhetnek a recessziós jelenségek, ami az energiafogyasztás növekedési ütemének lassulását eredményezi és *nem ösztönöz* átfogó intézkedésekre.

Harmadszor: az IEA jelentése kénytelen leszögezni, hogy a hatásos intézkedéseket a szervezetben tömörült vezető tőkés országok közötti ellentétek is akadályozták, ami a közös fellépést megbénította. Az alapvető ellentmondás ebben a vonatkozásban az Egyesült Államok és a többi tőkés ország között bontakozott ki. Az Egyesült Államok 1973-ban az olaj 36 százalékát importálta. Az arány a recesszió idején különösebb takarékossági intézkedések nélkül is csökkent, majd a gazdasági élénkülés időszakában újra emelkedett. 1976-ban az Egyesült Államok a felhasznált olaj 42 százalékát importálja, az előrejelzések szerint jövőre az arány 46 százalékra emelkedik. Ezen belül az arányok is változnak: 1973-ban még a legnagyobb olajszállító Kanada volt, s a második helyen Venezuela állott. A kanadai szállítások azóta menyiségileg stagnálnak és így arányuk csökken.

Az amerikai importon belül 1973 óta 28 százalékkal nőtt az OPEC-országokból származó olajimport és 85 százalékkal az arab országokból származott olajimport aránya. Voltaképpen tehát a vezető tőkés országok között az importolajtól viszonylag legkevésbé függő Egyesült Államok magatartása az, ami 1973 óta felbillentette a kereslet és kínálat egyensúlyát — különösen az arab OPEC-országok viszonylatában. Ennek több magyarázata van. Mindenekelőtt az, hogy az amerikai olajmonopóliumok, amelyek továbbra is ellenőrzik a nagy nemzetközi olajkartellt, a magasabb külső profitráta érdekében ellenzik az Egyesült Államokban termelt olaj árának emelését. Ez természetszerűen nem ösztönzi a hazai termelést és növeli az exportfüggőséget. Másodszor: ez az exportfüggőség nem aggasztja különösebben az Egyesült Államokat, mert az olaj szállításából, elosztásából és finomításából származó haszon elsősorban az amerikai olajtrösztök profitját növeli. Ugyanakkor — s ez talán a leglényegesebb magyarázat — az összehangolt nemzetközi intézkedések elmulasztása fokozza azoknak a tőkés országoknak import-függőségét, amelyek az Egyesült Államok legfontosabb tőkés partnerei, de egyben versenytársai is. Ezekben az országokban (Nyugat-Európa és Japán) a teljes energiaszükséglet mintegy 60 százalékát kénytelenek importálni, ezen belül az energiamérlegben 50 százaléknál magasabb arányban részesedő olaj importszükséglete 80 százalék felett van.

Az említett okok szolgáltatják a legfontosabb magyarázatot arra, hogy az IEA létrehozása óta miért nem tettek eredményes és összehangolt lépéseket a tőkés országok az energia világpiacán felbillent egyensúly helyreállítására.

A tartalékok megoszlása

Az IEA-tanulmány külön fejezete foglalkozik a világ energia-tartalékaival, azok megoszlásával, s ezen belül a vezető tőkés országok helyzetével.

Ami az energiatartalékokat illeti, az összefoglaló adatok az optimális lehetőségeket veszik figyelembe, tehát a tartalékok mindhárom kategóriáját (bizonyított, valószínű, feltáratlan készleteket) egyesítik. Ennek alapján az energiahelyzet legáltalánosabb világméretű képét a következő táblázatban lehet összefoglalni az IEA adatai szerint. (A táblázat a számokat milliárd tonna olaj-egyenértékben tartalmazza, s annak összeállításánál az IEA szakértői elsősorban az angol energiaügyi hivatal prognosztikai munkájára támaszkodtak.)

A világ energiatartaléka

(Milliárd tonna olaj-egyenérték)	Teljes tartalék	Fogyasztás 1974-ben	Tartalékok élettartama a fogyasztás növekedése szerint (években)		
			0%	2%	4%
Olaj	233	2,8	82	49	37
Gáz	171	1,1	155	72	51
Szén	3225	1,7	1895	185	110
Uránium	2932	—	nincs adat		

Ez az összefoglaló táblázat mindenesetre mutatja, hogy az a négy fő energiaforrás, amelyre középtávon, tehát a következő húsz—harminc esztendős időszakban számítani lehet, véges és egyértelműen függ a fogyasztástól. Elettartama a gazdaságnövekedés nagyobb üteme esetén csökken.

Ezen belül a vezető tőkés országokat különösen és, joggal nyugtalanítja az energiatartalékok számukra kedvezőtlen megoszlása.

Ami a közvetlen problémát jelentő olajat illeti, a bizonyított tartalékok 90 milliárd tonnát tesznek ki. Ebből azonban 50 milliárd van a Közel- és Közép-Keleten, 14 milliárd pedig a KGST-országokban és Kínában, míg Nyugat-Európa részesedése csak 2,8, Észak-Amerikáé pedig (USA és Kanada) csak 5,5 milliárd tonna. (A többi megoszlik.)

Még kedvezőtlenebb a helyzet, ha a középtávra használható két kategóriát összeadjuk. Ebben az esetben a bizonyított és valószínű tartalékok együttesen 107 milliárd tonnát tesznek ki. Ebből azonban 59 a Közel- és Közép-Keletre, 18 a KGST-re és Kínára jut. Nyugat-Európára csak 3,3, Észak-Amerikára pedig 8,0 milliárd tonna.

A fent közölt táblázat — mint említettük — e két kategória mellett még a fel nem tárt tartalékokat is tartalmazza. Így jutottak az olajtartalék becsléséné 233 milliárd tonnára. Ezen belül már az arányok különbözőek. A legnagyobb pozíciójavulás azonban ekkor is a KGST és Kína vonatkozásában mutatkozik. (A megoszlás ebben az esetben: Közép-Kelet 80; KGST és Kína 59, Nyugat-Európa 11,5, Észak-Amerika 29,0 milliárd tonna. Ebben a kategóriában már igen nagy; 53,5 milliárd tonna a világ egyéb területein található összfartalékok mennyisége.

A vezető tőkés országok csoportja szempontjából hasonlóképpen kedvezőtlen, bár kevésbé drámai képet mutat a gáztartalékok megoszlása. A tartalékok mindhárom kategóriáját tartalmazó, a táblázatban szereplő 171 milliárd tonna olajegyenértéket képviselő gáztartalékból a KGST és Kína 55 milliárddal, a Közel- és Közép-Kelet 35, Észak-Amerika 23,0, Nyugat-Európa pedig 9,3 milliárd tonna-egyenértékkel rendelkezik, míg a többi 43,7 százalék megoszlik. Nem változik ez a kép akkor sem, ha a széntartalékokat vesszük figyelembe. A 3225 milliárd tonna olajegyenértékű széntartalékból 2040 milliárd van a KGST-országokban és Kínában, 925 Észak-Amerikában, 155 Nyugat-Európában, a Közel- és Közép-Keleten semmi — míg a többi megoszlik. (Az uránium ról nincs megbízható adat.)

„Energiaszakadék" az OECD-ben

Az IEA által közölt alapvető táblázat, valamint a területi bontásra vonatkozó adatok egyértelműen bizonyítják; az energiaellátás szempontjából követelen és igen súlyos problémákkal rövid távon a fejlett tőkés országok kerülnek szembe. Ezt rendkívül érdekesen mutatja a szervezet által elkészített „energiaszakadék-táblázat", amely az OECD-országokra vonatkozik.

Az OECD-országok energiamérlege (millió tonna olajegyenértékben)

	Termelés 1974	Fogyasztás 1974	Termelés 1985 (Prognózis)	Fogyasztás 1985 (Prognózis)
Szén (és szilárd)	644	680	938	987
Olaj	634	1818	863	2574
Gáz	695	707	767	903
Atom	57	57	474	474
Víz és hő	240	240	335	335
Összesen	2270	3532	3477	5273

A táblázat millió tonna olajegyenértékben közli a termelés és fogyasztás 1954-es tényszámait, valamint az 1985-ös előrejelzést.

Az adatok önmagukért beszélnek. A fejlett tőkés országok energia-deficitje az 1974-es 1262 milliárd olajegyenérték-tonnáról 1985-re 1796 millióra növekszik. Ezen belül azonban a víz- és hőenergia, valamint az atomenergia-mérleg egyensúlyban marad, a szén- és egyéb szilárd fűtőanyagok mérlege csaknem kiegyensúlyozódik, míg a gáz-mérleg nem mutat különösen nagy deficitet. Ennek következtében az 1796 millió olajegyenértéktonnát kitevő „szakadékból" 1611 milliót a fejlett tőkés országok olajmérlegének deficitje okoz! Márpedig — mint a táblázat jelzi — az energiafogyasztási mérlegben az olaj egymagában csaknem ötven százalékos részesedéssel szerepel majd 1985-ben. Ez arra az általános következtetésre vezet, hogy rövid távon — tehát az 1985-ig terjedő időszakban — a világ energiaellátásán belül továbbra is az olajmérleg alakulása lesz a központi kérdés és ezen belül az OECD-országok helyzete marad a legkiélezettebb.

— fe —

HÉT NAP A VILÁGGAZDASÁGBAN

Áremelkedés Japánban

A japán miniszterelnöki hivatal jelentése arról ad számot, hogy Tokióban december folyamán egy százalékkal emelkedtek a közszükségleti cikkek árai. Ez azt jelenti, hogy az előző év decemberéhez képest a közszükségleti cikkek árindexe 10,5 százalékos emelkedést mutat. A miniszterelnöki hivatal becslése szerint az országos kiskereskedelmi árindex-emelkedése valamivel kisebb, azaz 9,1 százalékos volt. Az áremelkedésben jelentős szerepet játszott a vasúti jegyek árának és a postai díjszabásnak emelése. Az új adatok fényében megfigyelők lehetetlennek tartják, hogy Fukuda miniszterelnök beváltja korábbi ígéretét, és nyolc százalékra csökkenti a közszükségleti cikkek árának emelkedését az 1977 március végén záruló pénzügyi évben.

Kávéárak

A londoni terménytőzsdén csökkent a kávé ára. Szakkörök szerint ez karácsonyi időszak gyér üzleti forgalma miatt, valamint az év folyamán történt áremelkedések reakciójaként következett be.

Az afrikai Robusta kávé árának mérséklődése szakkörök szerint a New York-i terménytőzsdén kilónként több mint 3 centes csökkenésre is visszavezethető.

Amerikai kölcsönös kereskedelmi mérleg

A washingtoni Kereskedelemügyi Minisztérium jelentése szerint az Egyesült Államok külkereskedelmi mérlegében novemberben 906 millió dollár összegű deficit mutatkozott. November hónapban az Egyesült Államok 10,5 milliárd dollár értékű árut importált, 1 százalékkal többet, mint októberben. A exportált áruk értéke 9,6 milliárd dollár volt, 1 százalékkal kevesebb, mint az előző hónapban.

A szovjet légibusz próbarepülése

Az új szovjet légibusz, az IL-86 jelzésű repülőgép nemrégiben tette meg az első próbarepülést. Fél órát töltött a levegőben. A légibusz 350 utas szállítására képes.

Nyíl alakú, szárnyai alatt helyezték el négy erős, turbinás hajtóművét. Ezek segítségével a repülőgép 9—10 kilométeres magasságban, 950 kilométeres óránkénti optimális sebességgel repülhet.

Közös piaci acéltermelés

A Brüsszelben nyilvánosságra hozott adatok szerint a Közös Piac tagországainak ipara novemberben 11 189 000 tonna acélt gyártott, 650 000 tonnával kevesebbet, mint októberben.

Az elmúlt év első 11 hónapjában 124 062 000 tonna volt a gyártott acél mennyisége, 6,9 százalékkal több, mint az 1975-ös év hasonló időszakában.

PERISZKÓP

A Szovjetunió külkereskedelme az európai KGST-országokkal

A KGST 1976. júliusában tartott 30. ülésszaka számos, a tagországok együttműködésének kiszélesítését szolgáló intézkedést fogadott el, amelyek hozzájárulnak a Komplex Program gyorsabb és hatékonyabb végrehajtásához is. A jelenlegi tervperiódusban számottevően bővül a Szovjetunió és a többi európai KGST-ország egymással folytatott külkereskedelmi forgalma, s a mennyiségi növekedés mellett magasabb szintre emelkedik a külgazdasági együttműködés is.

1971—75. között a Szovjetunió és a többi tagállam egymás közötti külkereskedelme évente átlagosan 14,4 százalékkal növekedett, szemben az előző ötéves időszak évi 8,2 százalékos növekedési átlagával. Változás következett be az árucsereforgalom szerkezeti összetételében is: növekedett a gépek és berendezések aránya, valamint az ipari készítmékeké. Éves átlagban a Szovjetunió Bulgáriával 17, Magyarországgal 17,2, az NDK-val 11,3, Lengyelországgal 15,6, Romániával 10,7, Csehszlovákiával pedig 12,3 százalékkal növelte árucsereforgalmát. (Jugoszláviával évente 24,5 százalék volt a növekedés mértéke.)

A Szovjetunió az elmúlt ötéves tervben külkereskedelmének 51,4 százalékát — értékben 88 milliárd rubel — az európai KGST-tagországokkal bonyolította le. A teljes szocialista importnak 43 százaléka volt gép és berendezés a kilencedik ötéves terv idején. Ugyanebben az időszakban a Szovjetunióból az európai szocialista országokba irányuló kivitelének mintegy 22 százalékát tették ki a gépek és berendezések. A szovjet kivitel legfontosabb tételei a nyers- és fűtőanyagok voltak. 1975-ben ez az árucsoport adta a térségbe irányuló export 63 százalékát. Összességében 1971. és 1975. között a Szovjetunió 180 millió tonna vasércet, 324 millió tonna kőolajat és kőolajszármazékot és 33 milliárd köbméter földgázt szállított az európai KGST-országoknak. A tervszerűen ütemezett szállítások biztosították a tagországok zökkenőmentes ellátását és alapul szolgáltak a népgazdasági tervek sikeres végrehajtásához. Dinamikusan növekedett a forgalom a közszükségleti cikkek csoportjában is, a Szovjetunió például ezekből a termékekből — cipők, textíliák, bútor stb. — 1971—75. között mintegy 15 milliárd rubel értékben importált az európai KGST-országokból. (Ez mintegy 34 százaléka a térségből származó szovjet importnak.)

Az 1976—80-ra szóló külkereskedelmi megállapodások a forgalom további dinamikus növekedésével számolnak. 1975 végén a népgazdasági középávú tervek koordinációja jó alapot nyújt ahhoz, hogy a Szovjetunió és az európai KGST-államok kormányközi megállapodásokban rögzítsék a külkereskedelem alakulásának fő irányait. Öt év alatt a Szovjetunió csaknem 80 százalékkal növeli külkereskedelmi forgalmát az európai KGST-tagállamokkal, 1930-ra közel 150 milliárd rubel lesz a kölcsönös áruszállítások értéke. Az előző ötéves periódushoz képest ez 57 milliárd rubeles emelkedést jelent.

Új vonás a külgazdasági együttműködésben, hogy a KGST-tagállamok részt vesznek számos objektum — az orenburgi földgázvezeték, Uszty-Ilimszk-i cellulózkombinát, ércdúsító, azbesztbánya stb. — építésében, s cserébe a Szovjetunió e létesítmények termékeit szállítja ellentételként. A közös beruházások milyenségileg új szakaszt jelentenek a KGST-tagországok sokoldalú gazdasági együttműködésében.

1976—80. között az európai KGST-országok több mint ezer üzem kulcsrakész szállítását, illetve felszerelését vállalták a Szovjetunióban, elsősorban a nehézipari ágazatban. A Szovjetunió a KGST-viszonylatú kivitelében a X. ötéves tervben a gépek és berendezések aránya 27 százalékra növekszik majd. Ezen belül a mezőgazdasági gépek exportja 96, az útépítő gépeké 64, a hajóké 179, a közlekelési és szállítási eszközöké 77 százalékkal emelkedik az előző tervperiódushoz képest. Nagyarányú emelkedést mutat a nyers- és fűtőanyagkivitel előirányzata 1976—1980 között.

Az európai KGST-országok nyers- és fűtőanyag-behozataluknak 60—100 százalékát a Szovjetunióból vásárolják. A jelenlegi ötéves tervperiódusban egységes fűtőanyagértékben számolva, a Szovjetunió 780 millió tonna energiahordozót szállít Bulgáriának, Csehszlovákiának, Romániának, Magyarországnak, Lengyelországnak, az NDK-nak, valamint Jugoszláviának, csaknem 50 százalékkal többet mint 1971—75. között. Érdemes még megemlíteni, hogy a színesfém- és cementexport 27, illetve 6 millió tonna lesz.

A Szovjetunió kőolaj- és földgázszállításai nemcsak a szükséges mennyiségű energiát biztosítják a szocialista országoknak, hanem egyben alapját is képezik a hazai vegyiparok továbbfejlesztésének is. Ugyancsak az energiabázis bővítését szolgálja az a segítség, amelyet a szocialista államok a Szovjetuniótól kapnak atomerőmű-építési programjuk megvalósításához.

Az évtized végén — amikorra közös beruházások elkészülnek — az európai KGST-országok további, pótlólagos nyersanyag és energiahordozó importra tehetnek szert a Szovjetunióból, nevezetesen: évi 15,5 milliárd köbméter földgázra, 9 millió tonna vastartalmú nyersanyagra, 200 ezer tonna cellulózra, 180 ezer tonna azbesztra stb.

A mostani ötéves tervidőszakban — akárcsak a korábbiakban — az európai KGST-országok legfontosabb külkereskedelmi partnere a Szovjetunió. Az öt évre szóló kétoldalú külkereskedelmi megállapodások a Szovjetunióval szilárd alapját képezik a hosszútávú gazdasági együttműködésnek a külgazdaság területén is. Az egyenlőségen és a kölcsönös előnyökön alapuló külkereskedelmi kapcsolatok dinamikus bővítése a Szovjetunió és a többi európai KGST-ország között nemcsak az egyes népgazdaságok, hanem a szocialista gazdasági integráció továbbfejlesztéséhez, minőségileg magasabb fokra való emeléséhez is hozzájárul.

Gonda György—Lőrincz Péter

Termelői árrendezés Csehszlovákiában

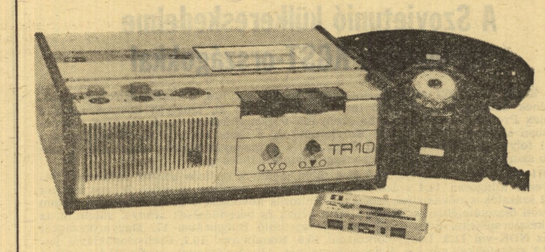
Prágában bejelentették, hogy befejeződtek az előkészületek az új termlői árak bevezetésére: 1977. január 1-től új áralkal kalkulálhatnak a termelő vállalatok.

Az intézkedést azt tette szükségessé, hogy az átfogóan utoljára tizenöt esztendővel ezelőtt megállapított termelői árak elszakadtak a tényleges ráfordításoktól, ami egyes vállalatok heyzetét indokolatlanul megnehezítette, másokét megkönnyítette. Ráadásul a nem objektív árak elfedték a gazdaságban lezajló valóságos folyamatokat, számos területen útját állták a gazdaságosabb, hatékonyabb termelésnek. Az idén bevezetésre kerülő új termelői árak, valóságos értékeket tükrözve, jobban ösztönzik majd a vállalatokat arra, hogy megfelelően gazdálkodjanak a drága nyersanyagokkal, takarékoskodjanak az energiával és a tüzelőanyagokkal. Az új árakkal együttal most korrigálják azokat a torzulásokat is, amelyek az 1960-as évek végén a termelői árak területén keletkeztek.

Mint a szakemberek kiemelik, az intézkedéssel nem változik a termelői árak országos szintje, de a gépiparban és a vegyiparban csökkennek, az energetikában és a tüzelőanyagipar területén emelkednek majd az árak. Megszűnik számos külföldi termék, anyag szubvencionálása, másfelől viszont több költségvetési támogatást nyújtanak a hárányosan érintett vállalatoknak, hogy fejlődésükhöz elegendő nyereséget képezhessenek. A rendezést a legfontosabb szociálpolitikai törekvésekkel is összhangba hozták, így például ügyeltek arra, hogy ne növekedjenek az önerő ből lakást építők terhei. Az intézkedéssel nem változik a kiskereskedelmi árszint, a lakosság tehát nem érzi meg a rendezés hatását.

Csehszlovákiában további intézkedéseket is készítenek elő, hogy a több évi gondos munkával megállapított termelői árak érezhetően szolgálják majd a nagyobb hatékonyságot.

TR—10-es telefonüzenet-rögzítő

A BRG gyártmányú, TR–10-es, kazettás telefonüzenet-rögzítő alkalmas arra, hogy az előfizető távolléte esetén automatikusan rögzítse a hívó felek üzeneteit.
A készüléket a postahálózatra csatlakoztatni Budapesten a Budapesti Távbeszélő Igazgatóság, vidéken a területileg illetékes postaigazgatóság engedélyével lehet.
A készülék alkalmas a felvett üzenet visszajátszására. A kereskedelemben kapható. C–60-as típusú kazettával működik. Öt kazettát tartozékként adunk a készülékhez.

MŰSZAKI ADATOK:
Szalagsebesség: 4,76 cm/sec ± 2%
Tápfeszültség: 220 V, 50 Hz.
Ára: 12 700 Ft.

Kiskereskedelmi vásárlók részére értékesítés:

RAVILL ALKATRÉSZ ÁRUHÁZ

Budapest VI., Bajcsy-Zsilinszky út 45.
Telefon: 120–827, 121–991.

Közületi vásárlók részére értékesítés:

RAVILL 8. SZ. FIÓK

Budapest VI., Izabella u. 84.
Telefon: 124–716.

MEGVÁSÁROLNÁNK VAGY BÉRELNÉNK

egy FLYGT szennyvíz-átemelő

SZIVATTYÚT,

CP 3101-es vagy 3126-os típust.
Telefon: 688–056, Nagy Béla.

Levélcím: Hazai Fésűsfonó és Szövőgyár
Pomázi gyára, Pomáz, HÉV-állomás.

Adatrögzítő munkakörbe

SOEMTRON 415-ÖS
KÁRTYALYUKASZTÓ GÉPEINKRE

GYAKORLOTT NŐI MUNKAERŐKET FELVESZÜNK

JELENTKEZÉS:
VBKM Gépi Adatfeldolgozási Osztálya
Budapest VI.,
Jókai u. 8.
Telefon: 314–121.

BÉRAUTÓ

kedvező feltételekkel

BÉRELHETŐ VOLÁN→TEFU

a VOLÁN 1. sz. Vállalat üzemegységeinél

FELVILÁGOSÍTÁS ÉS BÉRBEADÁS:

5. SZ. ÜZEMEGYSÉG,
Budapest IX., Táblás u. 36.
(Illatos út sarok)
TELEFON: 284–872.
ZUK 1,1 tonnás,
GAZ 2,5 tonnás,
tehergépkocsik

2. SZ. ÜZEMEGYSÉG,
Budapest XIV., Magyoródi út 32.
TELEFON: 832–160.
ZIL 6 tonnás
tehergépkocsik

VOLÁN→TEFU

KERESÜNK

Budapest területén
1000 m² alapterületű,
iroda céljára alkalmas

helyiséget bérbe vagy megvételre.

Belterület előnyben.

RAMOVILL
Szolgáltató Szövetkezet
Beruházási Osztály
Budapest IX., Ráday u. 29.
Tel.: 172–218.

BIZTONSÁGOS ÉRTÉKESÍTÉS: CSAK PIACSZERVEZÉSSEL

A piacszervezés (a marketing) egyetlen általánosan érvényes szabálya, hogy nincs általános szabály: minden tevékenység, sőt termék esetén különböző feladatok jelentkeznek és minden feladat más-más koncepciót valamint eszközösszetételt igényel.

E megállapítások természetesen érvényesek az egyszerű adás-vételen túlmutató, összetettebb kereskedelmi kapcsolatokra is.

A külgazdasági kapcsolatok e korszerű formái közé általában azokat az ügyleteket soroljuk, melyek túlmennek az egyszerű és egyszeri exporton és importon. A teljesség igénye nélkül, ezek a formák magukban foglalják:

— a szakosítási és kooperációs megállapodásokat,

— a szellemi termék vételét és eladását,

— a szervezési és más rendszerek értékesítését, és végül

— a vegyesvállalatok alapítását (külföldön és belföldön).

Ezen ügyletek mindegyikével kapcsolatban három egymástól élesen elváló marketing feladat jelentkezik.

1. A kifejleszteni vagy értékesíteni kívánt termék, termékcsoport piaci helyzetének és lehetőségeinek feltárása, értékesítésük előmozdítása.

2. A legmegfelelőbb partnerek felkutatása, összehozása.

3. A magyar partner elfogadtatása, a bizalom légkörének megteremtése.

Kedvezőtlen tapasztalatok

Az első feladat hasonlít leginkább a hagyományos piackutató és piacszervező munkához. Sajnos a tapasztalatalat azt mutatja, hogy ez a munka sokszor elmarad. A felek figyelmüket a műszaki, szervezeti, jogi kérdésekre összpontosítják — melyek természetesen szintén fontosak —, és feltételezik, hogy közös termékeik iránt a piaci igény megvan és értékesítésük semmilyen nehézségbe sem fog ütközni. E felfogást jól tükrözte a korábbi gyakorlat, hogy a kooperációs szerződésekben vagy licencvásárlás esetén a magyar fél megelégedett azzal, ha a szerződés bizonyos piacokon megengedte neki az értékesítést. Nem győződött meg arról, hogy ezeken a piacokon a termék valóban elhelyezhető-e. Ez a magatartás különösen a hatvanas években volt jellemző.

A negatív tapasztalatok hatására alakult ki az ellenkező szélsőségbe csapó magatartás, mely ma is jellemző, és amely a kooperációs partnertől átvételi kötelezettség vállalását követeli meg. Ma már azonban a tapasztalat nemcsak azt mutatja, hogy ezen a követelésen számos különben egészséges és hasznos koncepció megbukik, de azt is, hogy nem lehet a szerződésben vállalt kötelezettségeket olyan garanciákkal körülbástyázni, amelyek biztosítanák egy a piac által nem kívánt vagy már nem kívánt termék átvételét a szerződésben előirányzott menynyiségben és feltételekkel.

Minden az előrelátáson múlik...

A korszerű, vagy korszerűnek vélt termék tehát nem helyezhető el — se itthon, se külföldön — megfelelő piacszervezés nélkül. Sajnos a közelmúltban nem egy műszakilag sokat ígérő, nagy költséggel és fáradsággal előkészített kooperációs termék gyártását kellett kereslet híján megszüntetni, vagy csökkenteni. Hasonló nehézségekkel találkoznak a vegyes vállalatok termékei vagy szolgáltatásai, és a nagy eredményként elkönyvelt keretszerződések — többek között harmadik piaci együttműködésre is — amikor ezeket konkrét tartalommal kellene megtölteni.

Mindezek olyan típusú nehézségek, melyek megfelelő előrelátással és gondossággal megelőzhetők lennének, hiszen hagyományos marketingfeladatokról van szó, amelyekhez rendelkezésre áll belföldön és külföldön a marketing módszerek és eszközök teljes fegyvertára. Igaz, hogy ez pénzbe kerül, de nagyságrendekkel kevesebbe, mint a marketing munka elhanyagolása következtében elszenvedett veszteség. A piackutatást és piacszervezést nem a „temetésnél" — az új termék eladatlan készleteinek értékesítésénél — kell igénybe venni, hanem az új termék, termékcsoport, koncepció megszületésénél. Egyes piackutató, piacfeltáró munkák — esetleg a felek által megosztott — elvégzése a szerződéskötés előfeltétele kellene hogy legyen, a piacszervezést pedig a műszaki fejlesztéssel egyidejűleg kellene megkezdeni.

Nem a szerződéses átvételi biztonságra kell tehát mindenáron törekedni. Ez a biztonság egyrészt csalóka, másrészt a kötelezettségvállalást az árban kell megfizetni. De ha meggyőződtünk arról, hogy egy terméknek van piaca, akkor bízhatunk abban, hogy megfelelő piacszervező munkával — a partneren keresztül vagy önállóan — a terméknek megfelelő piacrészesedést tudunk elérni.

A partnerkeresés fontossága

A köznapi szóhasználatban gyakran piackutatásnak nevezik a partnerkeresést is, pedig ez olyan feladat, amelynél a hagyományos elsődleges és másodlagos adatgyűjtés nem vezethet eredményre.

Akár találmányt akarunk értékesíteni vagy vásárolni, akár kooperációs partnert keresünk, akár alkalmas vegyesvállalati partnert találni, három alapvető tényezőt kell figyelembe vennünk:

● Ki kell választanunk a szóba jöhető országokat (relációkat). Ezek csak egyes nagy jelentőségű termékek esetében egyértelműen adottak, kisebb jelentőségű terméknál legtöbbször kizárhatunk egyes relációkat. Az exportpiackutatásban használatos piackiválasztási módszerek bizonyos adaptációkkal felhasználhatók, de általában ennek a feladatnak az elvégzéséhez elégségesek az alapos világgazdasági ismeretek is.

● A szóba jöhető — rendszerint számos — potenciális partnervállalat rendelkezik bizonyos objektív jellemzőkkel, mint méret, felszereltség, tőkeerő, kutatási eredmények, fejlesztési tervek, vállalati stratégia: mit tud és akar saját erőből és mit együttműködés keretében megvalósítani. Ezek az objektív jellemzők csak részben ismerhetők meg.

● Az objektív jellemzők mellett a kapcsolatteremtési hajlandóságra rendkívül erősen hatnak olyan szubjektív tényezők, mint a vezetői magatartás, preferenciák, egyes relációkkal szembeni szimpátia vagy ellenszenv, a pénzügyi, műszaki és kereskedelmi vezetés közötti vállalati belső erőviszonyok. Ezek a tényezők teljesen ismeretlenek a számunkra, amikor a nagyszámú potenciális partner közül kívánjuk kiválasztani azokat, melyekhez a legérdemesebb fordulnunk. Ráadásul ezek a tényezők, éppen szubjektív voltuk miatt, cseppfolyósak és gyakran változhatnak.

Ezért kell kevéssé hatékonynak és elavultnak tekintenünk azt a módszert, amely nagyszámú körlevélben ajánlkozik vagy címtárakból vaktában válogat.

Hatékonyabb módszerek

A tartós és korszerű vállalatközi kapcsolatok egy része a hagyományos árukapcsolatokból jön létre. Az export—import ügyletekből egymást már ismerő vállalatok tesznek egymásnak újszerű javaslatokat. Ez helyes is, csak nem elégséges. Az eladó és vevő a termelés és értékesítés folyamatában rendszerint vertikális kapcsolatban van egymással, pedig a korszerű kapcsolatok többnyire horizontálisak.

Ígéretes módszerek a kooperációs partnerközvetítésben alakultak ki. A magyar javaslatokat kooperációközvetítő fórumokra visszük (államközi vegyesbizottságok, kereskedelmi kamarák, exportszövetségek, bankok, iparszövetségek stb.) és ennek alapján jelentkeznek az érdeklődő partnerek. A bedobott „horogra" rendszerint már csak az „harap", akinél az objektív és szubjektív tényezők megvannak, de természetesen a következő — és még mindig marketing — feladat azoknak a kiszűrésére, akiknél hiányzik a tényleges kooperációs szándék vagy más okból alkalmatlan partnerek.

A kiszűrés igen fontos a költséggel és idővel való takarékosság szempontjából. Az alapkoncepciót világosan közölni kell, és csak az ebben való egyezség esetén szabad a részletes tárgyalásokra időt, pénzt és energiát fordítani.

A bizalom jegyében

A magyar partner iránti bizalom megteremtésére irányuló marketing munkánál nemcsak arról van szó, hogy nem szabad magunkat komolytalan, megalapozatlan vagy rossz helyre címzett ajánlatokkal lejáratni. E marketing feladat keretében „el kell adni" Magyarországot, mint kooperációs vagy fejlesztési partnert, — és ezáltal sikerülhet külföldi kezdeményezésű javaslatokat is vonzani, valamint saját javaslataink iránt bizalmat kelteni. Erre nemzetközi fórumok — konferenciák, kiállítások, kiadványok és magyar kezdeményezésű rendezvények, kiadványok — nyújtanak lehetőséget. Az ehhez rendelkezésre álló eszközök is végesek, és ezeket a Magyar Kereskedelmi Kamara, a Hungexpo, az MTESZ és más szervek igyekeznek — gyakran egymással koordinálva is — a leghasznosabban felhasználni.

Ez is olyan területe a korszerű külgazdasági formák marketingjének, amelyben még nagy tartalékok vannak. Tapasztalat szerint is a gondos szelekció, az erők megfelelő koncentrálása (a saját kezdeményezésű akciókban), másrészt az adódó lehetőségek megfelelő színvonalú hasznosítása hoz eredményt.

Dr. Ravasz Károly

A KENDERESI VEGYESIPARI SZÖVETKEZET FELAJÁNLJA AZ ALÁBBI ÁLLÓESZKÖZEIT:

egy BEHARCS–175 literes, robbanómotoros betonkeverő gép
egy BEHARCS–200 literes, villanymotoros betonkeverő gép
egy VK–60 literes, robbanómotoros betonkeverő gép
egy BEHARCS 200 literes, villanymotoros betonkeverő gép
egy V–201-es vibrátor
egy TRE–15-ös szállítószalag
egy MM–15-ös szállítószalag
öt ultrahangos hegesztőgép
egy ZETOR + PÖTKOCSI, V–650/M

ÉRDEKLŐDNI LEHET A KENDERESI VEGYESIPARI SZÖVETKEZETNÉL, LENIN ÚT 48. TELEFON: 12.

A szellemi termékek cseréje

A KGST-n belüli tudományos együttműködés, szellemi termékcsere fontosságát egy régi mondás igen szemléletesen világítja meg. E szerint, ha két partner egy közönséges árut egy másikra cserél, akkor a csere előtt és után is mindkettőnek egy-egy terméke lesz. De ha egy-egy szellemi terméket cserélnek egymással a partnerek, akkor a csere után mindegyik két-két termékkel rendelkezik. Ezért is olyan fontos hazánk jegnagyobb műtrágyagyárának a Péti Nitrogénműveknek ilyen irányú együttműködése más hasonló szocialista vállalatokkal.

A KGST Vegyipari Állandó Bizottsága műszaki-tudományos tanácsának munkájában aktívan részt vesznek a Péti Nitrogénművek szakemberei is. Egyes részproblémák megoldásához több hasznos információt kaptak már és több műszaki feladat megoldásában is részt vesznek. Így többek között a komplex műtrágyák gyártásával kapcsolatos kutatásokban. Tanulmányt készítettek a műtrágyák fizikai tulajdonságának meghatározását szolgáló új módszerek kidolgozására, valamint az ömlesztett tárolásra és szállításra alkalmas műtrágyák előállítására is.

A KGST fórumain közvetlen együttműködést is kialakítottak a KGST-tagországok műtrágyagyár-óriásaival. Az ősz folyamán például péti szakemberek dolgoztak egy NDK-beli nitrogénkombinátban és viszont. A szakember segítség azonban csak egy része annak a gyümölcsöző kapcsolatnak, amely Pét és az NDK-beli, csehszlovákiai, bolgár, lengyel és legújabban szovjet gyárak között kialakult. A dimitrovgrádi vegyipari kombináttal, a lengyel Pulawy-i Vegyipari Kombináttal rendszeresen kicserélik tapasztalataikat, fejlesztési eredményeiket. (Szükség esetén kisegítik egymást tartalékalkatrészek kölcsönzésével is.)

A műtrágyagyártás mellett a Péti Nitrogénművek immár másfél évtizede foglalkozik az úgynevezett hidrogénezett termékek előállításával és az ehhez szükséges technológiák kidolgozásával is. A termékek gyorsan meghódították a külföldi piacokat és a szorbit, a furfuril alkohol is a pétiek igen keresett terméke lett. Ugyanakkor egyre nagyobb az érdeklődés a kidolgozott tehenológiák iránt is. A furfuril alkohol technológiáját a nagynyomású kísérleti intézet szabadalma alapján üzemesítették a gyár szakemberei. E termék egyébként az öntödei gyanták előállításának, így egyben az öntésnek, elengedhetetlen kelléke. A saját üzembe helyezést követően ezt az eljárást megvásárolta a pétiektől a Szovjetunió, a tervdokumentációt már átadták a megrendelő partnereknek.

Szerte a világon egyre nagyobb gondot fordítanak a cukorbetegek táplálkozására. Ehhez egyik legjobb módszernek bizonyult, hogy a hagyományos cukor helyett szorbittal édesítik ételeiket. Ugyanakkor ez a vegyület fontos a gyógyszergyártásban, a textiliparban és a dohányiparban egyaránt. Hazánkban a pétiek gyártják a szorbitot saját technológia alapján. Ezt az eljárást elsőnek Csehszlovákia vásárolta meg, ahol már üzembe is helyezték — a pétiek segítségével — az új gyárat. A magyar és a csehszlovák tapasztalatok alapján a Szovjetunió is bejelentette igényét az értékes szellemi termékre és már a péti eljárás alapján kezdték meg a Mari Autonóm Szocialista Köztársaságban az 50 ezer tonnás szorbitüzem felépítését.

A Péti Nitrogénművek fejlesztési tervében műtrágyák mellett fontos a furfurolgyártás is. Ennek korszerű technológiáját dolgozták ki és valósították meg Krasznodarban. Úgynevezett mindenevő technológiát, amely a mezőgazdaság és az erdészet több hulladékából, fából és kukoricacsutkából képes előállítani az értékes vegyületet. A pétiek a további bővítést a szovjet technológia alkalmazásával kívánják megvalósítani. Hasonlóképpen szovjet technológia alapján rendezkednek majd be az V. ötéves terv végén a takarmányélesztő gyártására is. Évi 36 000 tonna kapacitású üzemet szándékoznak létesíteni, amelyben ma még hiánycikknek számító fehérjepótló anyagot gyártanak majd.

A KGST gyártásszakosításának programjába is bekapcsolódott a Péti Nitrogénművek és a következő években berendezkedik az aminok gyártására. Már évek óta gyártják az izopropilamint, amely a növényvédőszer-gyártás fontos alapanyaga és ezt követően az 1980-as évek elején már nagyüzemi méretekben, évi 10 ezer tonna kapacitással állítják majd elő a butilamint, az etilamint és dinormalpropilamint. Ezen termékek mindegyike a növényvédőszer-gyártás alapanyaga és egyik fontos feltétele annak, hogy a KGST országok növényvédőszer-gyártása megfelelő ütemben fejlődjön. A nagyvolumenű termelés nemcsak a hazai szükségletet szolgálja, hanem több KGST-ország igényeit is.

—j